Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 1 — 1974

JULKAISIJA - UTGIVARE: TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET r.y. Ohjehinta 2:50

Kestilän
fantastiset
ei reissussa
rähjäänny.

Myynti Turussa: **YLIOPISTONKATU 26**
EERIKINKATU 12

UUSI VARMA TAPA HANKKIA OMA ASUNTO
asuntolainatili

- säästötavoite on kiinteä
- osuuspankin asuntolainan saa automaattisesti
- osuuspankki kantaa inflaatiovastuun rahoituksesta
- osuuspankki antaa valita vapaasti

TURUN SEUDUN OSUUSPANKKI

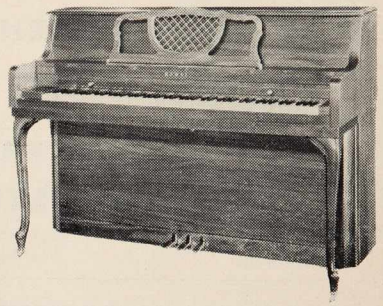
KAWAI m/ CU-4-F, French Provincial

KAWAI-pianot ja flyygelit ovat maailman suurimpiin kuuluvan japanilaisen K. KAWAI-pianotehtaan valmistetta. Kawai-pianoja myydään kaikkialla maailmassa, mutta erikoisesti Yhdysvalloissa ovat ne erittäin suosittuja. Kawai-pianot ovat hyvin korkealuokkaista valmistetta, ja kuitenkin hinnaltaan huokeita.

Malli CU-4-F, French Provincial on Kawai-tehtaan monipuolisessa tuotannossa tyylipianojen sarjaa hienoimmillaan. Puolikiillotettuna pähkinäpuisena chippendale-tyylisin leikkauksin onkin tämä malli mitä edustavin kotipiano. Korkeus 104 cm, leveys 148 cm, hinta 6.450,—. Myös vähitt. maksulla. Ei korkoa. Käytetty piano osamaksuna.

10 vuoden takuu.

Muut pianomme alk. 3.250,—.

VALTOLA 1930

Maahantuoja ja päämyyjä:

VALTOLA OY

TURKU, Linnankatu 26. Puh. 12 313
HELSINKI, Annankatu 16. Vastapäätä Vanhaa kirkkoa. Puh. 601 097.

92.81105
Turku
Suo
2

TURUN SATAMA

on tehokas kaupankäynnin vauhdittaja. Joustavan ro/ro-liikenteensä ansiosta se tunnetaan muuallakin Suomessa, jonne vetävät tavarankuljetusreitit suuntautuvat. Säännölliset lauttavuorot mahdollistavat täsmälliset toimitukset. Tilava vapaavarasto on aina käytettävissä. Tiedustelkaa aina palvelusataman etuja — puhelin 921-303 666, Turku

RAKENTAJAN TAVARATALO

- Puutavaraa
- Ikkunoita
- Lipputankoja
- Ovia
- Rakennuslevyjä
- Parketteja
- Keittiökalusteita
- Loma-asuntoja
- Tilaustöitä

PUU OY HAKANEN

Turun Satama - Puh. 304 444
Konttori ja näyttely Vallihaudank. 16
Varasto Puusepänk. 1

OY A. E. ERICKSON AB
OY PAULIN STEVEDORING AB

TURUN RAKENNUSTARVIKE

Apilatie 2
Puhelin 360 580, 364 905

RAKENNUSTARVIKKEITA — **TÄYDELLINEN RAKENNUSLEVYVALIKOIMA**

Sahaamme ja kuljetamme

— Lastulevyt
— Kuitulevyt
— Rimalevyt
— Vanerit
— Katto- ja Seinälaatat
— Ensolaatat
— Keittiökalusteet
— Höylätyt listat
— Puusepän liimoja
— Ovet ja ikkunat

LAUTTAHUOLINTA

SATAMA II linja - Puh. 921-304 044
NAANTALI - Puh. 921-751 323 Telex 62-102

AUTOKULJETUSSELVITYKSIÄ — TUONTI- JA VIENTIHUOLINTAA — VARASTOINTIA

Päivystys lauttojen tulo- ja lähtöaikoina

MATTI SALLYLÄ

— *Sisä-, ulko- ja rautarakennemaalauksia*
— *Lattian päällystyksiä*

MAALAUSLIIKE KURTTI jälk.
Puhelin 13 524

KAIKKIA LATTIAPÄÄLLYSTEITÄ

KOIVURINTA OY

KETARANTIE 23—25 PUH. 333 262

Suomen Turku
ÅBO, VÅR STAD
N:o 1 - 1974

Olli Kestilä

Arkkitehti
OLLI KESTILÄ:

TULEVAN KESKUSTAN KASVOT?

KAUPUNKIMME kasvulle on ollut viime vuosina tunnusomaista uusien asuinalueiden syntyminen vanhojen kaupunginosien ulkopuolelle. Tästä aiheutuvien teknillisten töiden, kuten teiden, katujen, johtojen sekä niin kutsuttujen palvelusten, kuten koulujen, kauppojen ja muun fyysisen ja henkisen huollon järjestäminen samanaikaisesti on vaatinut kaupungiltamme ja sen asukkailta suuria voimanponnistuksia.

MAAMME vireä taloudellinen kasvu, Turunkin teollisuuden ja kaupan saadessa siitä osuuden, tehtaiden ja varastojen laajentaminen sekä uusien syntyminen näkyy konkreettisesti monilla teollisuusalueilla, jotka nekin sijaitsevat useimmiten kaupungin keskustan ulkopuolella, jopa usein naapurikunnissa.

NÄIN Aurajoen suun muinaisen kauppapaikan, sen vanhan "turun" maantieteellinen alue laajenee yhä etäämmälle keskustasta. Kunnallisten rajojen merkitystä Turun ja sitä ympäröivän kaupunkiseudun välillä ei inhimillisissä vuorovaikutussuhteissa pitäisikään korostaa. Ovathan kaikki tällä seudulla asuvat saaneet osansa siitä monipuolisesta kulttuurista ja hyvinvoinnista, jonka Turun seudun luontainen ja ihanteellinen sijainti Suomen niemen kärjessä, ihanan saariston suojassa ja meren tuntumassa on heille suonut.

SUURIEN maisemallisten muutosten tapahtuessa Turkua ympäröivillä pelloilla, metsissä ja kallioilla, kaupungin vanha keskusta on 50- ja 60-luvun kiihkeän rakennustoiminnan jälkeen jäänyt viime vuosina vähemmän maisemaa muuttavan kehityksen varaan. Rakennuskohteet ovat olleet yksittäisiä, joskus jopa sattumanvaraisia. Kaupunkikuvassa näkyvät tulokset havaitaan vasta vähitellen. Joskin kiitettäviä rakennustaiteellisia esimerkkejä on muutamia, niin useimmiten on kokonaisuus saanut yleisöltä voimakastakin arvostelevaa kritiikkiä. Arvelisin suurimpana syynä tähän olevan sen, että harmoonisesti vanhaan ympäristöön sopivia kaupunkikuvia ei ole pystytty tekemään, vaan uusiutuminen on ollut töksähtelevää.

ON sanottu, että mitään ratkaisua keskikaupungin suhteen ei ole voinut tehdä, ennenkuin yleiskaava ja sen määrittelemä katuverkosto on hyväksytty. Tässä suhteessa on voimakkaasti viimeiset vuodet kummitellut kaupunkia kiertämään suunniteltu kehätie, niin kutsuttu Turpiina, jonka tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta on taitettu peistä.

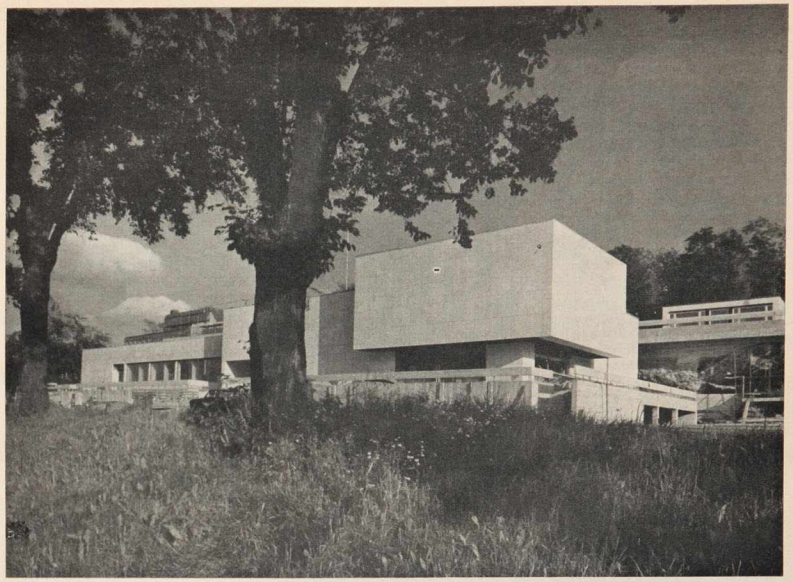
MIKÄ on sitten Turun keskusta nykyään. Aikanaan Turun sydänalueet olivat Tuomiokirkon ja vanhan raatihuonen ja senaikuisen Suurtorin liepeillä Aurajoen itäisellä puolella. Nykyiseksi keskustaksi voisi rajata alueen, joka jää seitsemän kukkulan väliselle melko tasaiselle maalle Aurajoen läntiselle puolelle. Nykyisessä Turussa on kukkuloita kymmenittäin. Kartalta huomaamme kuitenkin, että Kakolanmäki, Puolalanmäki, Parkkimäki, Yliopistonmäki (ent. Ryssänmäki), Vartiovuori, Samppalinnanmäki ja Urheilupuisto muodostavat rengasmaisen kukkulaketjun, jonka keskelle jäävät lähes kaikki Turun huomattavimmat hallinnolliset, sivistykselliset ja kaupalliset laitokset. Toiminnallinen painopiste on siirtynyt aika ajoittain eri kohtiin. Silloin kun vesiliikenne oli tärkeä kulkumuoto, rantakadut ja niiden läheiset kadut kukoistivat. Onpa aikanaan Brahenkatua pidetty arvossa. Rautatieaseman valmistuttua viime vuosisadan lopulla Humalistonkadusta vuorostaan tuli vilkas kauppakatu. Myöhemmin linja-autoasema veti liikkuvaa yleisöä Puutorin ja Maariankadun puoleen. Kahdella suurella sillalla, Satakunnan sillalla ja Martin sillalla on omalta osaltaan ollut vaikutusta autoliikenteen suuntiin.

KAUPPATORI on kuitenkin säilyttänyt keskeisen asemansa koko ajan. Sen sijainti kukkuloiden välisen tasanteen keskeisellä kohdalla on ollut syynä tähän.

TÄMÄN hetken kehitysnäkymiä Turun keskustan uusiutumisessa tarkastaessa havaitsemme, että Kauppatorin ympäristössä on tapahtumassa suuria muutoksia. Keskeinen kortteli Ruotsalaisen teatterin takana saa uuden hahmon. Suuria tavarataloja ja hotelleja on tulossa lisää aivan viereen. Kaupungintalo ja monet virastorakennukset hakevat paikkansa. Keskustan ajoneuvo- ja kävelyliikenteen järjestely odottaa ratkaisuaan. Monet rakennustaiteellisesti tai historiallisesti huomattavat rakennukset kaipaavat kunnostusta. Vanhempia toimivia liikerakennuksia uudenaikaistetaan. Turun kaupunkikuvaan pitkäksi aikaa vaikuttavia suunnitelmia on tekeillä.

NYT olisi asetettava entistä velvoittavammat tavoitteet. Me turkulaiset toivomme tietysti, että kaupungistamme tehdään entistä ehompi. Ei ahtauden ja hetkellisten tarpeiden kustannuksella, vaan tekemällä kaunis kaupunki. Siihen ei riitä pelkästään tuttu nimi talon seinällä, vaan kypsää harkintaa, avointa yhteistyötä kaikkien turkulaisten kesken. Kaupungin jokapäiväisessä rakentamisessa tarvitaan piirtäjien lisäksi puutarhureita, taiteilijoita, käsityöläisiä, kadunlakaisijoita ja ennenkaikkea kohteliasta käyttäytymistä. Kaupunki ilman sen asukkaiden omaa keskinäistä itsekuria, joka kohdistuu sen esteettisten ja sivistyksellisten arvojen vaalimiseen, ei voi olla viihtyisä.

TÄSSÄ mielessä meidän pitäisi päästä rakentavaan keskusteluun, ei syyttäen muita, vaan löytäen yhteisen päämäärän. Ja sanoista tekoihin.

● Turun kaupungin Aurajoen rannalle, Samppalinnan myllymäen juurelle rakennuttama Wäinö Aaltosen museo.

Fil. maisteri
ANN-MARY SANDELIN:

Mietelmiä Wäinö Aaltosen taiteesta

● ● ● 8. 3. 1974 tuli kuluneeksi 80 vuotta Wäinö Aaltosen syntymästä. Tämän maamme kuvanveistotaiteen suuren miehen nimi liittyy monin tavoin läheisesti Turkuun. Hän syntyi Karinaisissa, mutta vietti suuren osan lapsuudestaan ja nuoruudestaan Turussa. Täällä hän kävi koulunsa ja sai taiteellisen kasvatuksensa Turun Taideyhdistyksen piirustuskoulussa, ja täällä hän piirustuskoulun päästötodistus kädessään lausui opettajalleen Victor Westerholmille, "Nyt minä rupean kuvanveistäjäksi". Täällä hän hirvensalolaisilta kivenhakkaajilta oppi graniitinkäsittelyn, ja täällä hän valmisti ensimmäiset veistoksensa ja osallistui ensimmäiseen näyttelyynsä Turun taidemuseossa vuonna 1916. Vietettyään muutaman vuoden Helsingissä palasi hän 1920-luvun alkupuolella Turkuun, ja rakennutti ensimmäisen ateljeensa Hirvensalon rantaan. Täällä hän valmisti ne suuret veistokset, jotka lopullisesti toivat hänen nimensä maamme kuvanveistäjien eturiviin, Paavo Nurmen juoksijapatsaan, Turun Liljan ja Tampereen Hämeensillan pirkkalaishahmot. Tänne rakennettiin myöskin hänen nimeään kantava museo, ja täällä, Maarian kirkkomaalla, on taiteilijan viimeinen lepopaikka.

WÄINÖ Aaltonen kulki taiteilijana omaa tietään, tietä josta tuli tyyliä luova koko maamme kuvanveistolle vuosikymmeniksi eteenpäin. Hän eli vilkkaasti mukana aikansa kulttuuritapahtumissa ja taidevirtauksissa, tutkien innokkaasti myöskin menneiden aikojen taidetta, mutta määräävin piirre hänen luomistyössään tuli kuitenkin toisaalta. Ja mikä oli tämä piirre, joka ensimmäisen kerran tuli selkeästi esille 1920-luvun alussa, ja mikä se tie, jonka Wäinö Aaltonen tunsi omakseen?

VUONNA 1929 tehty haastatteluluonnos antaa tästä vihjeen. Siinä Wäinö Aaltonen sanoo:

> "Meidän taidettamme ei voi luoda Pariisi, ei Berliini eikä Belgia. Se on meidän itsemme luotava omista henkisistä ja taloudellisista edellytyksistämme. Vain siten syntyy kansallinen taide, jolla voi olla jotain annettavaa maailmalle."

● **Wäinö Aaltosen museon eräs näyttelyhuoneen nurkkaus ja siihen sijoitettuja kuvanveistäjämestarin teoksia.**

● **Wäinö Aaltonen luonnostelemassa veistostaan "Kun ystävyyssuhteet solmitaan". Voimakas teos on sekä Göteborgissa että Turussa (Konserttitalon edustalla).**

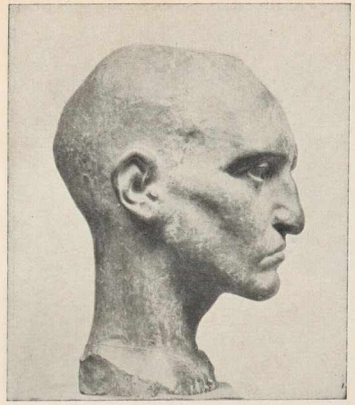
Ja toinen lausunto vuonna 1946 tarkentaa:

> "Mutta tärkeintä on että ei heittäydytä matkimaan ja lainaamaan, vaan kukin taiteilija toteuttaa paitsi omaa kansallista tehtäväänsä omaa itseään — rehellisesti. Tietysti on hyvä olla vuorovaikutuksessa maailman kanssa, myöskin pohjoismaiden keskenään. Mutta ei koskaan saa unohtaa omaa kansallista ilmapiiriään."

WÄINÖ Aaltosen taiteellinen läpimurto tapahtui juuri maamme saavuttaessa itsenäisyytensä. Oli eletty poliittisesti rauhatonta aikaa ja nyt tunnettiin tarvetta kuvataiteessakin tuoda esiin se taistelija- ja urheilijakansa, joka rakentaisi uuden itsenäisen valtion. Wäinö Aaltosessa näki sen ajan Suomi tämän kansan kuvaajan, ja tämän työn koki taiteilija omakseen.

NIIN syntyivät Savonlinnan jykevä graniittisankari, Paavo Nurmen urheilijapatsas, ja näiden rinnalle suomalaista naiskauneutta edustamaan Turun Lilja. — Savonlinnan sankaripatsas, vuodelta 1921, juontaa alkunsa jo vuonna 1916 valmistuneesta polvistuneesta naishahmosta. Tämä veistos oli lähtökohtana myös taiteilijan ensimmäiselle suurelle graniittiveistokselle, Alastaron sankaripatsaalle. Savonlinnan rukoukseen polvistuneelle soturille lainasi piirteensä taiteilijan hyvä ystävä runoilija Aaro Hellaakoski. Vuonna 1925 valmistuneessa Paavo Nurmen patsaassa kiteytyy koko se valtava innostus ja kansallinen itsetunto, jonka suomalaisten urheilijoiden silloiset saavutukset ja varsinkin Pariisin olympialaisista tuodut 15 kultamitalia maassamme herättivät. Turun Lilja, 1924—28, puolestaan jatkaa sitä 1920-luvulla syntynyttä naisfiguurien sarjaa, johon kuuluvat mm. Kahlaaja-aiheiset veistokset sekä Ateneumin mustagraniittinen ja Tukholman Kansallismuseon punagraniittinen naisvartalo. Tähän sarjaan liittyy myöskin Hämeensillan Suomen neito, jota aihetta taiteilija käsitteli jo vuonna 1925. Lopullinen patsas valmistui vuonna 1929.

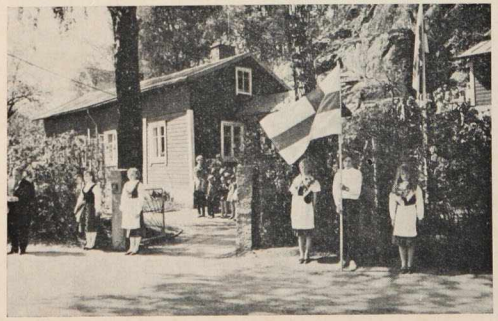
WÄINÖ Aaltosen asema maamme kuvanveistotaiteen historiassa on ainutlaatuinen. Tämän aseman hän saavutti jo hyvin varhain, toimittuaan taiteilijana vasta kymmenisen vuotta. Suomen uudempaa kuvanveistotaidetta käsittelevässä kirjassaan katsoo Göran Schildt tämän johtuneen paitsi hänen aidosta taiteellisesta lahjakkuudestaan, myöskin siitä että hän pystyi ilmaisemaan aikansa ideologisia cngelmia. Päinvastoin kuin muut, esim. Ruotsin Milles, Wäinö Aaltonen ei edustanut itseään, hän edusti "kokonaista historiallista aikakautta ja oman aikansa yhteiskuntaa".

● **Ensimmäisen muotokuvan langostaan, kirjailija Aaro Hellaakoskesta Wäinö Aaltonen teki 1919. Pronssiveistos Turun Taidemuseossa.**

Lähteet:
Matti Aaltonen (toim.), Wäinö Aaltonen 1894—1966, Hämeenlinna, 1966
Göran Schildt, Skulptur i Finland, Kööpenhamina, 1969

● **Wäinö Aaltosen lapsuuskodin muistolaatan paljastustilaisuus.**

"Poutasade" kaupungin-sairaalaan

Turun kaupunginsairaalan sisätautiosaston ala-aulassa paljastettiin torstaina 24. 1. 1974 taiteilija Rut Brykin reliefi "Poutasade". Reliefin paljastuspuheen piti apul.kaup.johtaja Lauri Orell esittäen taiteilijaile kiitokset työstä, joka on omiaan tuomaan väriä sairaalan harmaaseen ilmapiiriin. Teoksen otti vastaan sairaalanjohtaja, prof. Ilmari Ruikka.

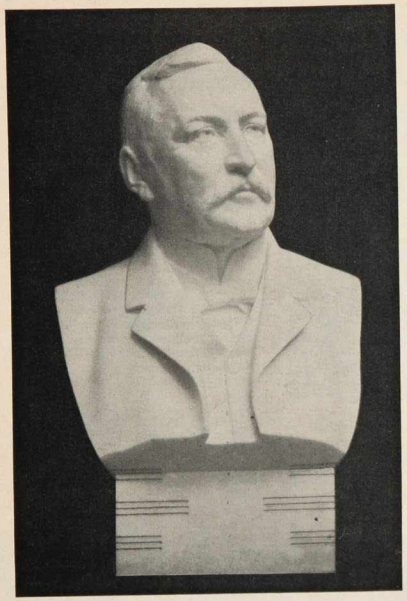
Turun kaupunginsairaalan uutta sisätautiosastoa suunniteltaessa varattiin ala-aulasta seinäpinta-ala suurta seinäsommitelmaa varten. Kaupungin kuvataidelautakunnan ehdotuksesta kaupunki tilasi seinäsommitelman taiteilija Rut Brykiltä, jonka töitä ei kaupungilla ennestään ole yhtään. Näin syntyi reliefi "Poutasade" kooltaan 270×190 cm. "Poutasade" on tehty pienistä eri kokoisista elementeistä, jotka ovat kovaksi poltettua posliinimassaa. Työ on tehty Oy Wärtsilä Ab:n Arabian tehtailla ja tehdas on huolehtinut myös reliefin kiinnityksestä. V. 1916 syntynyt taiteilija Rut Bryk on vuodesta 1942 alkaen ollut Arabian tehtaiden palveluksessa keramiikkataiteilijana.

TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET r.y.

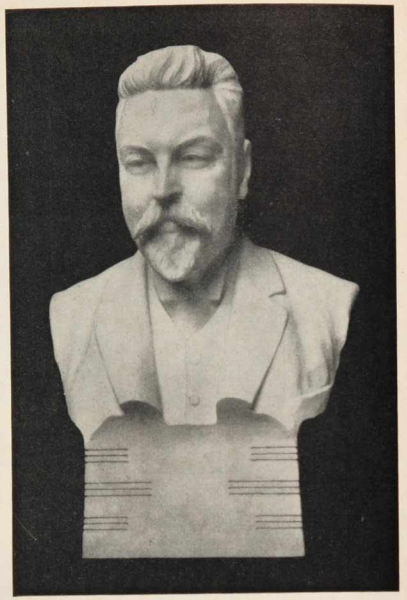
Toiminnanjohtaja — Verksamhetsledare
Taina Herrala
Århusink. — Århusg. 3 F 192
Puh. — Tel. 392 491

Svensksprågig sekreterare — Ruotsinkielinen sihteeri
Erik Bergh
Mustainveljestenkuja — Svartmunkegränd 2 A
Tel. — Puh. 13 030

Postisiirtotili — Postgiro
TU 32 300

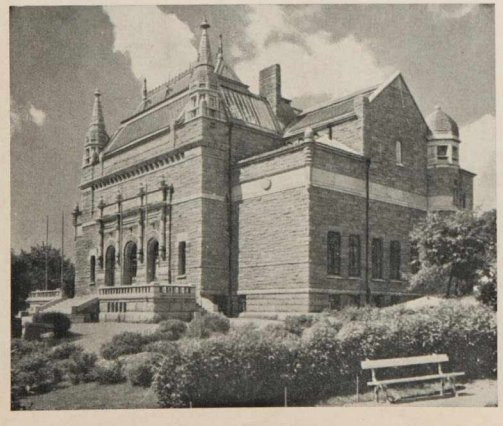

● Walter Runeberg: Ernst Dahlström 1846—1924.

● Emil Wikström: Magnus Dahlström 1859—1924.

● Lahjoittajain marmoriset rintakuvat tilattiin Turun kaupunginvaltuuston toimesta ja paljastettiin Taidemuseossa v. 1906.

● Turun Taidemuseo Puolalanmäellä.

Intendentti
ERIK BERGH:

Turkulaispatrioottien lahja taiteelle

Turun Taidemuseo tulee tänä vuonna palvelleeksi 70 vuotta kaupunkimme keskeisenä kuvataiteen näyttämönä. Rakennus vihittiin tarkoitukseensa juhlavin menoin huhtikuun 30 päivänä 1904, jolloin talon rakennuttajat, turkulaispatriootit, veljekset Ernst ja Magnus Dahlström luovuttivat sen lahjana kotikaupungilleen.

Erik Bergh

TURKUA on aikanaan kutsuttu "lahjoittajain kaupungiksi" ja tällä ilmaisulla on kyllä katetta ottaessamme huomioon, että myös kaupunginkirjasto ja biologinen museo ovat yksityisin varoin pystytetyt. Tässä yhteydessä voisimme mainita lisäksi vielä G. A. Petreliuksen suurlahjoituksen kaupungin kaunistamiseksi, vaikka tämä lahjoitus valitettavasti inflaation pyörteissä on menettänytkin merkityksensä.

1890-LUVULLA maassamme voimakkaana leimahtanut kulttuuritahto voidaan nähdä sortovuosien poliittis-aatteellista taustaa vastaan isänmaallisena ilmentymänä, joka Turussa johti esim. Taideyhdistyksen perustamiseen v. 1891, ja kaupunginkirjaston sekä taidemuseon rakentamiseen.

TÄSSÄ yhteydessä on myös viitattu perinteisiin, joita Turulla vanhana yliopistokaupunkina oli ollut. Yliopiston siirtyminen Helsinkiin koettiin raskaana iskuna, joka puolestaan herätti kompensaatiotoiveita. Jo 1870-luvulla nousi esiin kysymys historiallisen museon perustamisesta ja samalla vuosikymmenellä neiti Anna Gülich teki tässä kuvatun lahjoituksen tulevaa "taulumuseota" varten.

V. 1895 veljekset Dahlström lahjoittivat kaupungille 150.000 markkaa yhteisen kirjasto- ja taidemuseorakennuksen pystyttämiseksi, edellyttäen että kaupunki osoittaisi tontin tarkoitusta varten. Alkuperäinen suunnitelma muuttui kuitenkin kaksi vuotta myöhemmin, jolloin kauppaneuvos Fr. von Rettig lahjoitti varat kaupungin- ja kansankirjaston rakentamista varten. Nyt voitiin ensin mainittu lahjoitus käyttää yksinomaan taidemuseon rakentamiseksi.

TAIDEMUSEON paikaksi ehdotettiin tuomiokirkon ja joen välistä puistikkoa, mutta asetetulle toimikunnalle annettiin tehtäväksi käsitellä asia uudelleen kuultuaan asiantuntijoina kolmea arkkitehtiä

● Turun Taidemuseon toisen kerroksen nk. pitkä galleria. Näkymä vihkiäisnäyttelystä v. 1904. Etualalla Dora Wahlroosin muotokuvia ja kaksi Karl Wahlströmin maisemaa.

ja kahta maalaria, nimittäin Albert Edelfeltiä ja Berndt Lindholmia. Asiantuntijain enemmistö asetti ensisijalle Porthanin- ja toiselle Lönnrotinpuistikon. Tunnettu maisemamaalarimme Berndt Lindholm, joka toimi Göteborgin taidemuseon intendenttinä, ehdotti puolestaan Puolalanmäkeä uuden museon paikaksi. Valtuustokäsittelyssä 10. 11. 1898 hänen esittämänsä kanta voitti.

TONTTIKYSYMYKSEN ratkettua julistettiin kilpailu ja määräaikaan huhtikuun 1 päivään 1900 klo 12 mennessä oli rakennustoimikunnan puheenjohtajalle, kauppaneuvos E. Dahlströmille, jätetty seitsemän kilpailuehdotusta. Palkintolautakuntaan kuuluivat, lahjoittajaveljesten lisäksi, Taideyhdistyksen intendentti Victor Westerholm, rakennushallituksen ylijohtaja vapaaherra Seb. Gripenberg ja arkkitehti M. Schjerfbeck. Ensipalkinnon voittaneen ehdotuksen tekijäksi osoittautui prof. Gustaf Nyström. Hän oli paneutunut tehtävään suurella huolella esittäen kolme ehdotusta. Toisen palkinnon saaneen ehdotuksen olivat suunnitelleet arkkitehdit W. Andersin, Bertel Jung ja O. Bomansson. Mainittakoon, että kilpailuun osallistui myös arkkitehti Nyströmin lahjakas oppilas, Turun Mikaelin kirkon ja Tampereen tuomiokirkon arkkitehti Lars Sonck.

PALKINTOLAUTAKUNNAN mielestä voittanut ehdotus oli yksinkertaisen selkeä, harkittu ja kypsä. Julkisivujen yksinkertaista kauneutta kiitettiin ja katsottiin sileiden

● **E. J. Löfgrenin maalaus Pyhä Cecilia, maalattu Tukholmassa n. 1848. Teoksen lahjoitti neiti Anna Gülich 1870-luvulla "Turun taulumuseon aluksi".**

pintojen hyvin soveltuvan toteutettaviksi "aitoon materiaaliin". Lautakunnan julkilausumassa katsottiin myös eduksi, että asunnot olivat sijoitetut pohjakerrokseen, jolloin rakennusala pieneni ja kustannukset laskivat. Mutta katsottiin, että asuntojen sijoituksella oli toinenkin käytännöllinen etu. Järjestely tulisi estämään museon palveluksessa olevien henkilöiden perheenjäsenten oleskelun varsinaisissa näyttelytiloissa!

PALKITTUJEN kesken järjestettiin vielä kutsukilpailu, josta prof. Nyström suoriutui voittajana. Museo rakennettiin hänen suunnitelmiensa mukaan vanhan palotornin paikalle. "Taidepalatsista" Puolalanmäellä tuli hallitseva kiintopiste kaupunkimaisemassa. Linnamaisen rakennuksen monumentaalinen teho oli vielä paljon suurempi silloin kun ympäröivä asutus oli pääosaltaan matalaa ja vaatimatonta. Puolalanmäen luonnonvaraisia kallioita alettiin muokata puistoksi v. 1900. Puiston suunnitteli silloinen kaupunginpuutarhuri Hammarberg, joka v. 1906 siirtyi Turusta vastaavaan virkaan Tukholmaan.

● **Turun Taidemuseon vihkiäisnäyttelystä v. 1904. Oikealla Albert Edelfeltin ja taustalla Magnus Enckellin teosryhmät museon suuressa salissa. Edelfeltin seinää hallitsee Kansallisteatterin omistama, Ida Aalbergin kokovartalokuva.**

● **Med vemod minns många ännu den gamla miljö, som förstördes, men som det inte är omöjligt att återställa. Ritningar finns.**

● **Näin on kerran ollut. Ja näin kaunis voisi kaupunkikuva Julinin tontilla olla jos vanhat talot voitaisiin rakentaa entisille paikoilleen, entisen näköisinä. Silti niillä voisi olla uusi, mielekäs käyttötarkoitus.**

Redaktör
HANS OTHMAN:

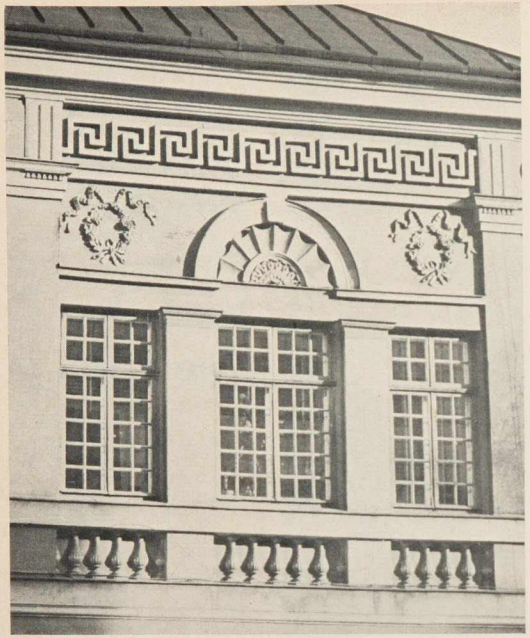
Tänk om Julinska husen kunde få återuppstå!

FÖR ett återuppbyggande av byggnaderna på Julinska tomten talar här museichefen i Åbo, fil dr Knut D r a k e. Vem som skall göra det och vad som skall placeras i husen kan han inte säga. Men han hänvisar till att en sådan rekonstruktion inte är ogenomförbar.

I HELSINGFORS torde gamla hotell Kämp vara det mest kända exemplet. Där revs ett helt hus i akt och mening att omedelbart bygga upp det på nytt, låt vara för ett nytt ändamål. Men fasaden bevarades, den gjordes om exakt efter den gamla, tack vare ritningar och fotografier. På så sätt kunde man åtminstone bevara den yttre miljön vid Norra Esplanadgatan.

OCH nu garanteras dessutom det väldiga grannhuset, "Grönqvistska stenhuset", tack vare grundpålning. Så är också det mest dominerande huset i den raden räddat. Längre fram, i Unionsgatans hörn, har det gamla apotekshuset undergått samma behandling som Kämp. Och

● *Renovera, restaurera, rekonstruera — det är olika former för bevarande av gamla byggnader. Helst renovera, om det är möjligt. Men inte resignera, inte låta allt förfalla... Tillämpat på Julinska tomten innebär detta att vi måste välja alternativet rekonstruera, eftersom det inte finns så mycket kvar att man kan renovera eller restaurera — detta alltså under förutsättning att varuhusplanerna inte förverkligas. Och just nu verkar det som om det inte vore så säkert att det stora företaget i Helsingfors genomför sina planer.*

dessutom har Helsingfors stadshus byggts upp helt på nytt inom de gamla fasaderna.

TEKNISKT finns det sålunda inga hinder för att rekonstruera husen på Julinska tomten. Nu är det fråga om initiativ, god vilja — och naturligtvis om stora pengar. Frågan är alltså hur Julinska gården skall kunna återuppstå i sin gamla yttre gestalt. Den måste uppenbarligen kunna ges en ny användning, och det gäller att finna denna kompromiss, säger dr Drake.

EN möjlighet är att Åbo stad tar ansvaret för att det misstag som har skett blir reparerat — också om rivningen företogs av en enskild, var det de kommunala myndigheterna som gav tillåtelsen.

DETTA skulle naturligtvis medföra betydande utgifter — först i form av tomtinlösen, sedan i form av byggnadskostnader. Den byggnadsvolym de gamla husen representerade är ju ganska obetydlig jämförd vad man nu skulle få bygga. Uppenbart är dock att fornminneslagen skyddar de lämningar som finns kvar på tomten och att de försvårar ett modernt storbygge. Men om man bygger upp de gamla husen på nytt behöver man inte riskera att rubba det som finns under jord. Dessa lämningar kan ändå svårligen nyttjas på något sätt, det är bäst att låta dem vara. Stadsbilden skulle under alla omständigheter vinna mest på att Julinska husen med deras låga flyglar mot gatan kunde byggas upp igen och få en nyttig och vettig användning, samtidigt som man återställer den gamla yttre miljön, säger dr Drake.

★

● Den här ännu kvarstående gavelvin av ett av husen sirades i tiden av Finlands första inhemska arkitekt A. F. Granstedt, och den bekostades med medel ur en fond som borgerskapet i Åbo efter branden 1827 grundade till den då så got som utplånade stadens förskönande.

● Tämä talonosa — kuvattuna ennen purkausta — on yhä paikallaan Brahenkadun varrella, ja se on tarkoitus säilyttää myöskin jos ja kun paikalle rakennetaan tavaratalo. Julkisivu on Suomen ensimmäisen kotimaisen arkkitehdin Anders Fredrik Grandstedtin käsialaa.

● En upprörd miljöentusiast filmade den fatala rivningen . . .

● Raivaustraktori työssään . . . Talot pantiin matalaksi, suuri tavaratalo pitti rakentaa niiden tilalle. Mutta rauniotontti odottaa yhä. Ja sen maanalaiset muinaismuistot rajoittavat huomattavasti tulevaa käyttöä.

Taiteilija
OSMO LAINE:

50-vuotias Turun taiteilijaseura

● Turun taiteilijaseuran perustaminen 50 vuotta sitten ei ollut perusteeton ja asiaton toimenpide. Sille oli luotu vankka pohja sillä kulttuuritoiminnalla, jossa virstanpylväinä oli Ekmanin ja Söderstrandin piirustuskoulu, Turun taideyhdistyksen perustaminen vuonna 1891, ravintola Pinellan Punaisen huoneen seurakunta, Mannisen kahvilan juttutupa, 1900-luvun alun monilukuiset paikalliset näyttelyt ja viimeksi Taiteilijayhdistys Auran näyttely 1917.

Knut Drake

HYVIN vähän ovat Turun suomenkieliset asukkaat saaneet tietää ns. Julinin tontin kohtalosta. Keskustelu aiheesta on etupäässä käyty Åbo Underrättelserin palstoilla. Kuin huutavan ääni korvessa ovat vetoomukset talojen pelastamisesta kaikuneet. Muovilla suojatut surkeat rauniot eivät kaupunkikuvaa kaunista. Eikä suunniteltua suurta tavarataloa ole vieläkään rakennettu. Näyttää jopa siltä, ettei se tulekaan Turkuun. Jos niin käy — mitä tehdään tontille?

— ANTAKAA meille vanhat talot takaisin, entistäkäämme koko tämä kaunis turkulaismiljöö, sanoo museonjohtaja Knut Drake. Entinen ulkonäkö, uusi sisätilojen käyttö. Näin on tehty mm. Helsingissä, ja tunnetuin esimerkki lienee hotelli Kämp. Koko vanha rakennus purettiin ja pystytettiin uudestaan. Hotellista tuli kylläkin pankki, mutta pääasia oli että Esplanaadin kuva säilyi.

— Kuka sitten vastaa Julinin talojen jälleenrakentamisesta, ellei paikalle tule tavarataloa? Se on jo toinen kysymys. Onhan kaupunki tavallaan vastuussa siitä mitä täällä tapahtuu, toteaa tri Drake. Pääasia on että asiasta keskustellaan — ja Turussa on paljon muutakin mistä olisi keskusteltava.

Osmo Laine

TURUN taiteilijaseuran varsinaiseen perustavaan kokoukseen 23. 2. 1924 oli saapunut lukuisa joukko kaupungin eri harrastuspiirejä edustava taiteilijakunta ja heidän ystäviään. Kuvataiteilijoiden alullepanema yritys sai laajemman sisällön kuin oli aiottu. Niinpä huhtikuun 23. päivänä pidetyssä kokouksessa valittiin seuran puheenjohtajaksi professori V. A. Koskenniemi. Koskenniemi olikin sitten johdossa yli kymmenen vuotta, suurimman osan tästä ajasta varsinaisia tehtäviä hoitivat kuitenkin Teodor Schalin ja Kalle Rautiainen. Turun taiteilijaseuran varsinaisena tehtävänä oli taiteilijoiden työn helpottaminen. Tätä varten järjestettiin vuosittain näyttelyjä. Muu toiminta sujui etupäässä juhlien merkeissä. Niissä yritettiin kerätä taiteilijoille stipendejä, mutta aikaa myöten seurapiiriväen kiinnostus laimeni ja asiat joutuivat kokonaan taiteilijoiden hoidettaviksi.

VUODEN 1940 paikkeilla taiteilijaseuran yleisluontoinen toiminta elpyi. Siihen oli syynä uuden puheenjohtajan tarmokkuus. Teatterinjohtaja Toivo Hämeranta piti perässintä pitkälti toistakymmentä vuotta ja taiteilijaseuran juhlatkin saivat lisää väriä, kun näyttelijät osallistuivat niihin ohjelmantekijöinä. Tulevaa kriisiä ei sittenkään voitu estää.

TURUN taiteilijaseuran kuvataiteilijoiden ryhmä oli jo vuosia tuntenut itsensä syrjäytetyksi taiteilijaseuran päämäärien ollessa heidän mielestään taiteelle ja eritoten kuvataiteelle vieraita. Vuonna 1959 kuvataiteilijoiden ryhmä perusti oman seuran Turun kuvataiteilijat. Sen jäsenet olivat edelleen pääseuran jäseniä, mutta toiminta keskittyi vain kuvataiteilijoiden piiriin. Niin tapahtui myös näyttelytoiminnassa. Turun kuvataiteilijat ehtivät pitää viisi vuosinäyttelyä ennenkuin uusi käänne muutti asiat. Useat muutkin alaryhmät taiteilijaseurassa olivat vähitellen itsenäistyneet ja

kaikkien entisten alaryhmien yhteiseksi kokoojaksi perustettiin Turun taideseura, jolloin vanha nimi Turun taiteilijaseura vapautui monien vuosien toiveiden jälkeen kuvataiteilijoiden käyttöön. Tämä tapahtui yhdistysrekisterin vahvistuksella 17. 2. 1965. Sinä keväänä pidettiin Turun taiteilijaseuran 41. vuosinäyttely. Välivuosien näyttelyt oli liitetty aikaisempien saattoon ja niin oli näyttelyketju aukoton. Maaliskuun 23. päivänä vuonna 1974 avataan siis Turun taiteilijaseuran 50. vuosinäyttely.

TURUN taiteilijaseuran näyttelyjen historia on luku Turun kaupungin kulttuurihistoriassa. Seuran puitteissa on tapahtunut valtava määrä työntekoa kuvataiteen hyväksi. Tähän työhön on vuosien kuluessa osallistunut satoja henkilöitä. Kaikki eivät ole olleet taiteilijoita, vaan

● **Taiteilijaseuran vuosinäyttely maaliskuussa 1967. Weikko Puron muistoryhmää järjestämässä Nikolai Lehto, Veikko Laukkanen, Armas Lehtimäki ja Lasse Stenbom.**

kuvataiteesta kiinnostuneiden ihmisten joukko on ollut huomattava. Heiltä on moneen otteeseen saatu huomattavaa henkistä ja taloudellista tukea. Päävastuun toiminnasta ovat tietenkin kantaneet seuran puheenjohtajat, sihteerit, taloudenhoitajat ja johtokuntien jäsenet. Heidän ansiotaan on suureksi osaksi se, että Turun taiteilijaseura tänään on tunnettu voimakkaaksi ja toimivaksi yhdistykseksi. Turun taiteilijaseura on kuitenkin tehtävänsä mukaisesti taiteilijoiden etuja ajava seura. Vuosien aikana on seuran jäseniä tehty tunnetuiksi näyttelyjen avulla sekä koti- että ulkomailla. Turkulaiset taiteilijat ovat esiintyneet seuran järjestämissä näyttelyissä Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa, Neuvostoliitossa, Ranskassa, Romaniassa ja Bulgariassa. Vastavuoroisesti on näiden maiden näyttelyjä ollut Turussa, mutta lisäksi taiteilijaseuralla on ollut muitakin näyttely-yhteyksiä.

MUITA taiteilijoiden tukemismuotoja ovat olleet eri kohteissa pidetyt ilmaiset tai osanottajille hyvin halvat piirustusillat. Taidetekniikan kursseja on pidetty useita. Niistä kannattaa erityisesti mainita kahdet freskokurssit ja ainut'aatuiset litografian kurssit. Viimeksimainituissa oli alkuidean antajana Aukusti Tuhka, joka oli Taideakatemian koulun grafiikan työpajan innoittunut johtaja ja opettaja. Turkulainen grafiikan työpaja toimi useita vuosia ja siinä sai alkuopetuksensa jonkin aikaa myös Turun piirustuskoulun oppilaat. Erittäin tarmokkaasti ovat taiteilijaseuran johtohenkilöt toimineet näyttelyhallien hyväksi. Tähän työhön on Turun kaupunki suhtautunut myötämielin. Ilman kaupungin tukea ei olisi tämän päivän Turun taidehalli mahdollinen, mutta paljon työtä ja vaivaa on silti pyydetty taiteilijoiltakin.

TAITEILIJOIDEN sosiaalisen aseman parantamiseksi on tehty Turun taiteilijaseuran tahoilta lukuisia aloitteita. Tärkeimpiä niistä on ateljeetalohanke, johon osallistui taiteilijaseuran lisäksi Turun taideyhdistys, taiteilijayhdistys Arte ja Turun kaupunki. Ensimmäiset asukkaat muuttivat ateljeetaloon 1. 3. 1968. Kunnallisen taidelautakunnan perustamiseksi on Turun taiteilijaseura tehnyt aloitteita. Ostolautakuntiin ja kilpailujen arvostelulautakuntiin ovat taiteilijaseuran jäsenet vuosittain osallistuneet lukuisesti.

OSOITUKSENA kiinnostuksesta, jota tunnetaan taiteilijoita ja heidän työtään kohtaan mainittakoon taiteilijoista tehdyt kaitafilmit. Filmaajina ovat toimineet Leo Tavio ja Helge Teuri. Näin on talletettu jälkimaailmalle dokumenttikuvat useista turkulaisista taiteilijoista. On uskottavaa, että tämä työ tulee jatkumaan.

TURKULAISET taiteilijat eivät ole olleet vain vastaanottajien asemassa. Heiltä on saatu myös apua. Italiassa on ollut vaikeita katastroofeja, joiden uhrien auttamiseksi on löytynyt hyvää tahtoa. Vuonna 1952 kerättiin raha-avustus Po-joen uhreille ja 1967 Firenzen tulvavahinkojen korjaamiseksi saatiin kokoon 6450 markkaa.

TURUN taiteen maailmassa on eriseuraisuus tyypillistä. Sen vuoksi on eri aikoina syntynyt monia näyttelyryhmiä ja separatistisia suuntayhdistyksiä. Useimmat turkulaiset taiteilijat ovat kuitenkin kuuluneet Turun taiteilijaseuraan. Usein on tapahtunut seurasta eroamisia, mutta usein ovat eronneet myös uudelleen liittyneet seuraan. Uudelle vuosikymmenelle lähdettäessä ei tunnu siltä, että Turun taiteilijaseuran toiminta ja merkitys vähenisi. Seuran toimihenkilöt vaihtuvat, uudet astuvat poistuvien tilalle. Uusia työmuotoja tulee alinomaa esille ja suunnitelmia tehdään. Niiden toteuttaminen jää etupäässä taiteilijaseuran tehtäväksi. Yhteiskunnan tuki on välttämätön, mutta yksin sillä ei taiteilijaseura voi toimia. Tarvitaan yksityisiä taiteilijoita ja taiteesta kiinnostuneita ihmisiä. Heidän kanssaaan Turun taiteilijaseura elää.

Kotiseutuliiton

toimintasuunnitelmassa v. 1974 ovat m.m. seuraavat kulttuurimatkat:

Itä-Karjalaan 4—8. 6. ja 7—11. 6.

Islantiin 16—21. 6.

Lieksan praasniekka- ja kotiseutujuhlille 3—4. 8.

Valtakunnallisille kotiseutupäiville Seinäjoella 9—11. 8.

Ilmoittautuminen Suomen Kotiseutuliitolle Kluuvikatu 8 00100 Helsinki 10. Puh. toimisto 654 063, toiminnanjohtaja 179 193.

Lisätietoja mainituista kulttuurimatkoista antaa Turku-seuran toiminnanjohtaja.

● **Från Åbo stad deltog stadsdirektör Uuti Palaja, som trivdes förträffligt och satt kvar också under den uppsluppna dansen. Bilden ovan är från slottsfestens upptakt och stadsdir Palaja flankeras av t v redaktör Hans Othman och tidningsbolagets v d Folke Sjögren, t h av redaktör Johan Hollsten och styrelsemedlemman pol mag Eino Wänninen.**

● **Keskellä apul.kaup.johtaja Uuti Palaja, vasemmalla toimittaja Hans Othman, toimitusjohtaja Folke Sjögren, oikealla hallituksen jäsen Eino Wänninen ja toimittaja Johan Hollsten. — Valok. Arvo Salminen.**

150 ÅR - 150 VUOTTA

● **En glädjefest för ett litet tappert kämpande regionblad — och en fest som gav både Åbo en massa PR — blev Åbo Underrättelsers 150-årsjubileum den 3 januari. Det 80-sidiga jubileumsnumret innehöll en jätteportion Åbo-historia, och detta nummer har väckt stort intresse både inom landet och i Sverige. Runtom i eget land skrevs det mycket om rikets äldsta blad, radio och TV gjorde stora program, och hela Sveriges press var generös med spaltutrymmet för Åbo-tidningen, som i ålder kommer på tredje plats i Norden.**

Jubilarens mottagning, som var ordnad på Svenska klubben, förvandlade denna till en blommande trädgård, i vilken gratulanterna ringlade i kö. Med i denna var både Åbo stad och alla dess församlingar, och gåvorna som bars fram var av allehanda slag, allt mellan en miniatyr av Domkyrkans storklocka och Akademins studentkårs blåsbälg, att ta till ifall det behövs blåsas liv i debatten. Åbo-Samfundet var med och prisade tidningens sinne för det gamla i Åbo, Åbo akademi, sjöfartsstyrelsen och försvarsmakten kom med medaljer, och i den enorma telegramskörden fanns biskoplig välsignelse i rikt mått; ärkebiskopen, den svenska biskopen i Borgå och metropoliten Johannes lät höra av sig med vänliga ord.

Efter all välvilja som flödade är man på ÅU mer än någonsin övertygad om sin mission att vara det svenska Åbolands röst, skärgårdens förespråkare och nyckeln till det svenska Åbo.

I veckoskiftet efter jubileumsdagen var det sedan slottsfest för varenda en kugge i tidningsbolagets maskineri, plus några få inbjudna, bland dem en företrädare för varje kommun på bladets fält.

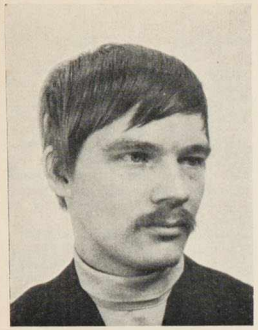
★

3. 1. 74 juhli Suomen vanhin sanomalehti Åbo Underrättelser 150-vuotista olemassaoloaan. Juhlanumero käsitti suurannoksen Turun historiaa. Tapahtumaa selostettiin laajasti sekä kotimaisessa että skandinaavisessa lehdistössä.

Juhlapaikka Svenska klubben oli mahtavana kukkatarhana ja pöydät täyttyivät lahjoista, jotka ennenkaikkea liittyivät lehden ja Turun historiaan. Sähkeiden määrä oli ylenpalttinen, henkilökohtaisten kävijäin luku samoin, mukana oli myös Turku-seuran edustus.

Vielä tässä yhteydessä esittää Suomen Turku — Åbo, vår stad kiitollisuutensa siitä arvokkaasta avusta ja tuesta, jota se elinvuosiensa aikana aina ja pyyteettömästi on saanut ÅU:n päätoimittajilta ja koko toimituskunnalta.

Juhlakirjana Oy Lounaisrannikko — Ab Sydvästkusten julkaisi Ole Torvaldsin kirjoittaman, toistasataa sivua käsittävän teoksen "Nya blad i 150 värar". Loistavatyylistä kultuurihistoriaa!

Pentti Koivunen

Fil. kand.
PENTTI KOIVUNEN:

Historiaa syöttöputkesta

KAUPUNGIN vedenjakeluosasto teettää parhaillaan uutta syöttöputkea Halisista läntistä jokirantaa pitkin kaupunkiin. Kun kaivanto lähestyi kahdesta suunnasta kaupungin keskiaikaista osaa, totesivat historiallisen museon edustajat kaivannosta paljastuvan eri aikaisten rakennusten kivijalkoja, kellareita ja katupintoja. Ensimmäiseen kellariin törmättiin Linnankadulla kirjaston kohdalla jo joulukuussa 1973. Samanaikaisesti kaivanto leikkasi useita vankkoja kivijalkoja Lönnrotin puistossa. Tärkeimmät rakenteet on kuitenkin tavattu Linnankatu 1—3a—b osuudella, lähellä jokirantaa.

TUOMIOKIRKKOSILLAN ja Brahenkadun alapään välinen maa on keskiajalla kuulunut P. Sigfridin alttarille. Seudulle sijoittuu myös merkillinen Äensborg (Jokilinna?)-niminen tontti, joka ilmeisesti on ollut lähellä nykyisen Tuomiokirkkosillan luoteispäätä. 1500-luvun alkupuolella alueella on ollut piispan tontti sekä Kettare, Alaskartano, Eskola ja Dirikkala-nimiset, ainakin osittain kirkon omistuksessa olleet talot. Uskonpuhdistuksen jälkeen Kustaa Vaasa luovutti kirkon alueet kaupunkitontteina yksityisille ja mm. entinen piispantalo joutui Sigfried Porsaanjalka-nimiselle porvarille.

KESKIAJAN lopulla (1414) rakennettiin Aurajoen yli ensimmäinen silta nykyisen Vanhan Suurtorin (Poliisilaitoksen rakennukset) ja Vanhan Brahenkadun (nyt porttikäytävä Linnankatu 3b) välille. Sillan länsipuolelle eli Aninkaisten kaupunginosaan muodostui Hauenkuonon tori, jonka koillisosassa oli piispantalo ja talo nimeltä Kettare. Torin samalle laidalle, piispantontin eteen, rakennettiin viimeistään 1600-luvun alussa rivi kivisiä kauppapuoteja. Kujan erottamana paikalla oli myöhemmin Turun hovioikeuden talo vuosina 1637—1671. Myöhemmin, luultavasti isovihan yhteydessä torin laidan kauppapuodit hävisivät ja viimeksi paikka tunnettiin Trappin tonttina, Pohjoiskortteli n:o 1.

TÄHÄN mennessä, kun tutkimukset vielä ovat kesken, on kaivettu jo Lönnrotin puisto, Tuomiokirkkosillan kohta, Linnankatu 1:n edusta ja päinvastaiselta taholta Linnankatu 7, 5 ja 3b. Kaivamatta on osa Linnankatu 3a:ta.

LÖNNROTIN puistosta löytyi joukko suurien kivirakennusten perustoja, mutta useimmista niistä tavattiin poranjälkiä, jotka todistavat, että ne olivat 1700-luvulta. Tätä vanhempia irtolöytöjä ei myöskään tavattu. Tosin aivan Tuomiokirkkosillan laidassa löytyi tavaraaittaan tai vastaavaan liittynyt vanha kellari, joka oli vuoden 1827 palossa joutunut pois käytöstä.

TUOMIOKIRKKOSILLAN lukuisissa rakennustöissä oli sen länsipään kulttuurijäänteet kokonaan poistettu, mutta vuoden 1897 sillanrakennustöissä oli samoilta tienoin löydetty kaunis pronssinen rengassolki 1300-luvulta. Soljen kehää kiertää majuskelikirjaimin teksti AVE MARIA.

● Vanha kuva Linnankatu 3 a—b, porttikäytävän oikealla puolella ent. Seipellin talo, etualalla näkyvän kiveyksen alta paljastui Trappin talon kellareita. Porttikäytävä on osa vanhaa Brahenkatua.

LINNANKATU 1 kohdalta, eli sillan korvasta tavattiin valtavista, jopa kolmatta metriä pitkistä paasista muurattu, toistakymmentä metriä pitkä seinämuuri. Rakenteen sisäpuolen tarkastelu jää tulevaisuuden arkeologeille, nyt todettiin vain, että tiiliset välimuuraukset olivat suurista, mahdollisesti 1500-luvun tai keskiajan tiilistä tehty. Mahdollisesti em. 1300-luvun solki oli juuri tämän rakennuksen raunioista löytynyt.

RAKENNUKSEN sijainti ja rakennustapa viittaa siihen, ettei kyseessä ole tavallinen kaupunkitalo ja koska alueelta tunnetaan paristakin asiakirjasta Äensborg-niminen tontti ja talo REA 640 (1472) ja 662 (1477), haluaisin yhdistää nimen ja rakenteet toisiinsa. Alue on vanhastaan ollut kirkon maata ja koska ei tiedetä, missä Turun piispat ennen Maunu Tavastin aikoja asuivat, on tämä "Äensborg" hyvin saattanut olla paikan strategisen ja edullisen sijainnin vuoksi heidän kaupunkiasuntonsa 1300-luvulla ja 1400-luvun alussa. Rinne tosin arvelee, että piispat edelleen asuivat vain Koroisissa, mutta vakituinen kaupunkiasunto olisi myös ollut mahdollinen. Maunu Tavastin rakennettua piispan palatsin aivan tuomiokirkon viereen on tätä vanhempi asunto saattanut jäädä pois kirkollisesta käytöstä jo 1400-luvun lopulle tultaessa.

EDELLÄMAINITUISTA Hauenkuonon laidan kauppapuodeista pohjoisimman kellariosa löytyi kaivauksissa Vanhan Brahenkadun länsipuolelta. Kellarin lattialle oli särkynyt runsaasti 1600-luvun talon astioita, mm. kolmijalkapatoja, savikulhoja jopa sininen lasiastiakin. Merkittävin löytö oli kuitenkin joukko ns. pottikaakeleita eli astianmuotoisia uunikaakeleita. Tätä kaakelityyppiä, joka on muista Pohjoismaista tehtyjen löytöjen perusteella ollut käytössä 1400- 1600-luvuilla, on Suomesta aikaisemmin tavattu vain yksi kappale. Puotikellarin iän kannalta tärkeä löytö oli pohjakivien lomasta tavattu äyrin hopearaha vuodelta 1611. Vuoden 1681 kaupunkipalossa olivat puodit kellareineen palaneet, mutta ne oli vuosisadan lopulla otettu uudelleen käyttöön. Isovihan melskeissä puotirivi hävisi lopullisesti ja alue tasoitettiin.

PUOTIKELLAREISTA noin 5 metriä Tuomiokirkon suuntaan löytyi kaivausten laajin yhtenäinen rakennelma, nimittäin tunnetun kauppias Baerin v. 1764 rakennuttaman kivitalon luoteispään rauniot. Rakennus tunnettiin myös Baerin vävyn mukaan Rothsteinin talona ja v. 1791 jälkeen Trappin talona. Nyt kaivetut talon rauniot käsittivät kaksi suurta tynnöriholvista kellaria, niiden välisen ristiholvatun eteisen ja sisäänkäynnin. Varsinkin Tuomiokirkon puoleinen holvi oli lähes täynnä Turun palossa 1827 tuhoutuneitten astiastojen, kristallimaljojen, -pikareitten ja -karahvien jäännöksiä sekä liitupiippujen osia. Museo on tallettanut tätä 1800-luvun alun talous- ja tarjoiluastiastoa sirpaleina jopa kymmeniä kiloja. Aluksi näytti siltä, että tämä valtava astiapaljous olisi ollut peräisin kauppiaan varastosta, mutta kun ilmeni, että kyseessä oli osa kuuluisan Pohjoiskortteli N:o 1 rauniosta, selittyi astiamäärä luontevasti myös yksityistalouteen kuuluvaksi.

BAERIN ja sittemmin vuodesta 1791 Trappin talon vaiheisiin liittyy vaikuttava määrä maamme keskeistä kulttuurihistoriaa. Vuonna 1765 valmistunut kolmikerroksinen, tiilinen palatsi käsitti kellareitten lisäksi 37 huonetta, joista osa oli varattu asuinkäyttöön, mutta muualla talossa pidettiin monenlaisia kokouksia ja juhlia. Turun Soitannollinen Seura piti talossa Suomen ensimmäisen yleisökonsertin 18/8 1773. Talon keskikerroksesta vuokratussa huoneistossa Aurora-seura kokoontui yhdeksän vuoden ajan vuodesta 1773 vuoteen 1782. Talon kohdalle jokirannan kaiteeseen onkin äskettäin kiinnitetty muistolaatta. Baerin palatsissa järjestettiin myös julkisia tanssiaisia eli assembléitä tai perhejuhlia, joissa saattoi olla yli satakin vierasta.

● Vanha kuparipiirros kaupunkipalosta.

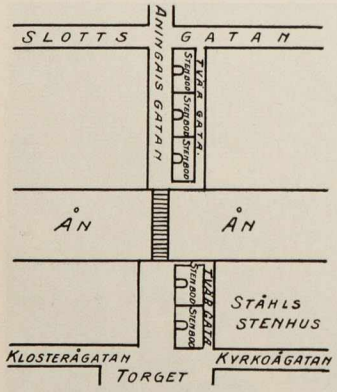
● **Barkerin tehdasrakennus Läntisellä Rantakadulla. Rakennus siirtyi Turun kaupungin omistukseen v. 1970 ja purettiin v. 1972. — Valok. Pekka Leimu.** — Turun yliopiston kansatieteen laitoksen kokoelmat.

Fil. kand.
LASSI SARESSALO:

Kulttuurimaisema ja sen suojelu

● *Viimeisten vuosien aikana on keskustelu ihmiskunnan ja ihmisiä ympäröivän luonnon suhteista käynyt varsin kiivaana. Tiedotusvälineet ovat vastahakoisimmankin mieleen painaneet käsitteen ympäristönsuojelu. Suhtautuminen keskusteluun on ollut luonnollisesti monivivahteista, päälinjoina voisi kuitenkin pitää toisaalta kiihkomielistä luonnon absoluuttista suojelua ja siihen liittyen ympäristönsuojelun käyttämistä poliittisen keskustelun teemana ja toisaalta kohtalaisen kuivaa mielenkiintoa, joka on voimakkaasti taloudellisten intressien säätelemää.*

Tämä selittää myös ne valtavat porsliini- ja kristalliastioiden määrät, jotka olivat pudonneet kellareihin ehkä yläpuolisen keittiön tuhoutuessa palossa. Jo vain pari tuntia vuoden 1827 palon syttymisen jälkeen oli koko joen länsipuoli liekeissä, siksi vain vähän irtaimistoa ehdittiin pelastaa. Jo ennen vuoden 1827 tuhoa kirjoitti H. G. Porthan M. Caloniukselle 1799, että Trappin taloon oli ilmestynyt halkeamia seurauksena perustusten eri tasoisesta laskeutumisesta. Syynä talon epätasaiseen laskeutumiseen oli tietysti se, että myös tämä talo, niinkuin monet muutkin Turun talot oli rakennettu osittain paikalla sijainneitten vanhempien rakennusten raunioitten päälle. Trappin talon alla olivat osittain ainakin 1600-luvun hovioikeuden talon perustukset.

● **Luonnos Ruotsin valtionarkiston piirroksesta noin vuodelta 1640. Alhaalla näkyvissä Vanha Suurtori, ylhäällä Hauenkuonontori kauppapuoteineen. Slottsgatan — Linnankatu, Aningaisgatan = lähinnä nykyinen Brahenkatu, Ån = Joki.**

TRAPPIN päärakennuksesta edelleen Tuomiokirkon suuntaan tuli esille tontin muita, 1600—1700-luvuilla rakennettuja kivijalkoja ja kellareita. Osa näistä saattoi kuulua kauppias Kustaa Wittfootin taloon, jossa tsaari Pietari Suuri kävi Isovihan aikana syyskuussa 1713. Ennen tsaarin käyntiä oli talon kellareissa vieraillut kuulu sissipäällikkö Tapani Löfving, joka hajoitti 60 tynnöriä keisarille ja hänen seurueelleen tarkoitettuja juomia. Tuntuu houkuttelevalta ajatella, että nyt esille kaivetut kellarit ovat kerran lainehtineet keisarillista olutta ja viiniä.

TURUN palon jälkeen maistraatti myi huutokaupalla Trappin palatsin ja muiden tontin talojen nokiset seinämuurit ja rauniot 16/8 1828. Ne osti kauppias Forsell, joka myös purkautti rauniot kuuden kuukauden kuluessa ja tasoitti alueen Linnankaduksi.

SITTEMMIN Trappin talon ja sitä vanhempien talojen rauniot ovat vilahdelleet erilaisissa putki- ja kaapelikaivannoissa, mutta ennen vuoden 1963 uutta muinaismuistolakia ei tämän tyyppisistä muinaisjäännöksistä ole tarvinnut välittää, vaan ne sai usein hävittää tutkimatta. Vasta viime vuosina on Turussa tajuttu, että kaikista Suomen kaupungeista vain täällä on poikkeuksellisen rikkaat ja monipuolisesti menneisyyden arkipäivää valottavat tiedot katujen ja pihojen alla. Samalla kaupungin historiallinen museo on yrittänyt järjestelmällisesti merkitä ja tallentaa nämä kaupunkihistorian lähteet.

KESKUSTELUN teema, ympäristönsuojelu, on kattanut lähes kaikki ihmisen fyysisen ympäristön muodostavat tekijät. Voimakkaimpina ovat olleet äänessä luonnontieteelliseen tutkimukseen tukeutuvat introsiivhmät, joiden tavoitteena on vielä jäljellä olevien koskemattomien "puhtaan luonnon" saarekkeiden inventointi ja varjelu, osittain jo ihmisen muuntaman luonnon palauttaminen mahdollisimman lähelle koskemattomuutta ja kaikenlaisen luontoa muuttamaan pyrkivän toiminnan estäminen. Luonnonsuojelua voitaisiin yksinkertaistetusti kutsua veden, ilman, kasvikunnan, eläinkunnan ja maaperän suojeluksi.

TOINEN haara ympäristönsuojelutyötä keskittyy ihmisen ja hänen jokapäiväisen asuinympäristönsä tarkkailuun ja siinä ilmenevien "epäluonnollisuuksien" rekisteröintiin ja niiden syiden poistamiseen. Tällöin ollaan lähinnä tekemisissä paitsi liikenteen aiheuttamien muutosten kanssa myös uudistuvan asumisympäristön suunnittelun ja suunnitelmien toteuttamisen parissa. Tämä keskustelu on ollut sangen organisoimatonta, eikä sen sanoma ole saavuttanut kuin joitakin asiasta todella kiinnostuneita. Ja kuitenkin juuri ihmisen asuminen ja siihen liittyvät tekijät tulisi saattaa voimakkaan tarkkailun ja keskustelun piiriin, tämänhän voi katsoa konkreettisesti koskevan kaikkia ihmisiä nostamatta ketään toisten yläpuolelle ja jättämättä ketään pois.

IHMISEN asumisesta ongelmansa saavaa ympäristönsuojelukeskustelua varten olisi saatava luotua keskustelukieli, jota kaikki osaavat käyttää. Puhdas luonnonsuojelutyö, joka käyttää kielenään luonnontieteilijöiden terminologiaa, on pystynyt saamaan aiatuksensa läpi, suomalaiset ovat oppineet ymmärtämään ennen vain ammattimaisesti käytettyä kieltä, toiminnan päämäärät ja niihin pyrkiminen on tehty kaikille tutuksi ja saatu aikaan ilmapiiri, joka on otollinen tälle toiminnalle.

KESKUSTELUN uusiksi teemoiksi olisi otettava käsitteet kulttuurimaisema ja sen suojelu sekä miljöösuojelu ja -suunnittelu. Kulttuurimaisemalla käsitetään laveasti ottaen kokonaisuudessaan sitä ulkoista luonnonympäristöä, jossa ihmiset kullakin alueella elävät. Kulttuurimaisemalle ominaisia piirteitä ovat ihmisen luontoon aiheuttamat muutokset. Joissain yhteyksissä on esitetty, että käsite kulttuurimaisema tulisi rajoittaa käsittämään vain sellaiset ihmisen asuttamat alueet, joissa tavataan esihistoriallisia tai historiallisia muistomerkkejä ihmisen toiminnoista. Näinhän ei luonnollisestikaan voida määrittää käsitettä kulttuuri ja käsitettä kulttuurimaisema. Jos liitetään yhteen historialliset muistomerkit ja käsite kulttuuri, päädytään varsin omalaatuiseen ja erittäin ahtaaseen tulkintaan kulttuurista. Kulttuuri olisi vain sitä, minkä jotkut ammoin elăneet ihmiset ovat luoneet ja jonka muistomerkkejä voimme havaita ympäristössämme. Kulttuuri olisi siis lakannut olemasta joskus viime vuosisadalla tai hieman aikaisemmin. Lienee syytä käsittää termillä kulttuuri kaikkea sitä, mitä ihminen kulloisessakin ajassa ja paikassa tekee. Se sisältää kaikki esihistorialliset ja historialliset vaikuttajat; se käsittää kuitenkin paljon muutakin. Kulttuuri on nähtävä jatkuvana muutosprosessina, johon osallistuvat eri sukupolvet siirtämällä perinnettä toiselta toiselle. Prosessissa on myös nähtävä omaa yhteisöä ympäröivien yhteisöjen vaikutus ja sen sulauttaminen tarjolla oleviin perinteen hahmottamiin valintamahdollisuuksiin. Kulttuuri voitaisiin määrittää tässä hetkessä ja tällä paikalla elävien ihmisten arvojen, normien ja näiden määrittämien käyttäytymismuotojen hahmottamana alati muuttuvana kokonaisuutena. Kun kulttuuri käsitetään niin kuin sen tässä olen halunnut esittää, muuttuu myös kulttuurimaisema-käsite lähelle jokaista ihmistä, olemassaolevaksi fyysiseksi ympäristöksi.

KULTTUURIMAISEMAAKIN lähempänä ihmistä on käsite miljöö. Siinä voi nähdä paitsi ulkoista ympäristöä myös ihmisen itsensä. Miljöö on se lähiympäristö, jossa kukin ihminen elää, missä hän asuu ja toimii, missä hänen henkinen minänsä kasvaa. Käsitteeseen liittyy paitsi luonto ja rakennukset, aineellinen kulttuuri, myös henkisen elämän kaikki alat. Juuri tämä ihmisen itsensä sisällyttäminen ympäristöstä kävtävään keskusteluun saattaa antaa sille jokaista ihmistä kiinnostavaa sisältöä, joka siitä nykyisellään puutttuu.

TÄLLÄ hetkellä sääntelee kaikkea rakentamista varsin huomattava määrävskokoelma, joka kiinnittää huomiota paitsi itse tekniseen toteuttamiseen myös niihin tekijöihin, joita tässä on hahmoteltu käsitteillä kulttuurimaisema ja miljöö. Varsinainen suojelulainsäädäntö on luku sinänsä. Sen tarkoituksena on toisaalta turvata historiallisten muistomerkkien koskemattomuus ja toisaalta taata mahdollisuus kartoittaa ja tutkia ne ilmiöt ja esiintymät, jotka alati laajeneva maiseman muuttaminen saattaa tuhota. Suojelukohteet ovat Museoviraston valvonnassa. Sama virasto inventoi ja esittää uusia suojelukohteita, joiden koskemattomuudesta tulee näin lakisääteinen. Suojelutvö suuntautuu tällä hetkellä yksittäisiin kohteisiin; pianaikaa tavataan jokaisesta kaupungista, jokaisesta kylästä ja kaikkialta maastosta "kulttuurihistoriallisesti arvokkaita" ilmiöitä, joita tulee kohdella kuin pyhäinjäännöksiä. Käsittääkseni tätä puolta suojelutyöstä ei voida mitätöntää, kuitenkin näkisin sen olevan vain suojelutyön yksityiskohta. Itseisarvoisesta erillisten kohteiden suojelusta olisi yhä voimakkaammin suuntauduttava suojelun suunnitteluun, laadittava kokonaisuuksia käsittäviä suunnitelmia, joiden tehtävänä ei olisi "entisen elämän" museointi vaan kehittyvän yhteiskuntasuunnittelun toteuttamisen suuntaamista niin, että kunkin alueen kulttuurimaisemallinen ja miljöiden sisäinen henki säilyy vaikka maisemallisia muutoksia tapahtuukin. Tällöin on huomio kiinnitettävä paitsi kohteiden inventointiin myös ja nimenomaan rakentamisen suunnitteluun. Laadittaessa seutu-, rakennus-, asema- ja rantakaavoja tulisi niissä erityisesti kiinnittää huomio alueen kulttuurimaisemallisiin ja miljöökeskeisiin arvoihin ja suunnitella maankäyttö ja rakennuskannan uudistaminen niin, että muotoutuva ratkaisu täyttäisi kokonaisuuskriteerit ja että alueen perinteinen leima säilyy. Suurimpana haittana tämänkaltaiselle suunnittelulle on nykyisin vallalla oleva taloudellisen ajattelun aiheuttama tehokkuusvaatimus; käsitetään, että ainut rat-

● **1890-luvulla otetun valokuvan keskellä "Lindblomin kivimuuri" Turun kauppatorin varrella. Talo rakennettiin vuosina 1889—91 K. V. Reiniuksen piirustusten mukaan. Talo purettiin v. 1956 ja samaan aikaan purettiin "kivimuurin" vasemmalla puolella näkyvä matala puurakennus, jossa sijaitsi Trappin rautakaupan myymälä. Purettujen rakennusten paikalle rakennettiin Wiklundin tavaratalon matalaosa ja Turun Suomalaisen Säästöpankin toimitalo. Kuvan oikeassa laidassa Wiklundin vanha myymälärakennus, joka purettiin v. 1961 ja tilalle rakennettiin Turun Osuuskaupan nykyinen tavaratalo. "Kivimuurissa" äärimmäisenä vasemmalla Edgrenin liikkeen ovi.** — Turun yliopiston kansatieteen laitoksen kokoelmat.

Turku-seura, Åbo-samfundet ry:n
VUOSIKOKOUS

pidetään keskiviikkona maaliskuun 27. päivänä 1974 klo 19.00 Turun Kristillisellä Opistolla.

Varsinaiset vuosikokousasiat. Kokouksen jälkee esitellään opiston toimintaa ja uusia toimitiloja.

Linja-autot lähtevät kaupungintalon puistikosta Aurakatu 2 klo 18.30.

Omalla autolla tultaessa ajetaan Vanhaa Tampereentietä ohi Maarian kirkon ja käännytään Lääke Oy:n kohdalta oikeaan menevälle tielle. Tältä tieltä käännytään ensimmäisestä tienhaarasta vasemmalle.

HALLITUS

Turku-seura, Åbo-samfundet ry:s
ÅRSMÖTE

hålls onsdagen den 27 mars kl. 19.00 på Turun Kristillinen Opisto.

Ordinarie årsmötesärenden. Efter årsmötet presenteras institutets verksamhet och förevisas dess nya lokaliteter.

Bussarna avgår vid Stadshusskvären, Aurag. 2 kl. 18.30.

De som kommer med egen bil, bedes köra längs Gamla Tammerforsvägen förbi St. Mariekyrka och därefter taga av till höger vid Lääke Oy. Därefter tager man av till vänster vid första vägkorsningen.

STYRELSEN

● Turun kauppatoria 1950-luvun alkuvuosina. Vasemmassa laidassa hotelli Phoenixin rakennus, joka rakennettiin vuosina 1876—78 ruotsinmaalaisten arkkitehtien Axel ja Hjalmar Kumlienin piirustusten mukaan. Turun Suomalainen Yliopistoseura osti rakennuksen v. 1920 ja v. 1922 Turun Yliopisto aloitti talon suojissa toimintansa, joka jatkui vuoteen 1958 asti. Talo myytiin yliopiston siirryttyä Vesilinnanmäelle. V. 1959 puretun talon tontille rakennettiin nykyinen liiketalo. Phoenixin oikealla puolella kreikkalaiskatolinen kirkko, joka vihittiin v. 1848. Kirkon piirsi vuosina 1834—39 C. L. Engel. Kirkkoon 1890-luvulla rakennettu kellotorni purettiin v. 1930. Kirkon oikealla puolella C. J. von Heidekenin v. 1865 piirtämä alkeiskoulun rakennus, jossa viimeksi toimi ruotsinkielinen Cygnaeuksen kansakoulu. Julkisivu rakennettiin uudelleen v. 1892. Rakennus purettiin v. 1969 ja nykyisin tontti on autojen paikoitusalueena. Oikeassa laidassa ns. Maamiesten Kaupan talo. — Turun yliopiston kansatieteen laitoksen kokoelmat.

kaisu rakentamisen ongelmiin on suurien alueiden kertakäyttö, pientalokannan muuttaminen kerrostalorakennuskantaan ja teknisen edistyksen mukanaan tuoman rakentamisen tehokkuuden maksimointi. Tällaisen tehorakentamisen rinnalle ja ehkä sen edellekin olisi kuitenkin pystyttävä esittämään vaihtoehto, joka kysyy, miten halutaan asua, miten rakennuskanta uudistetaan mahdollisimman hellävaraisesti tuottamatta suurta häiriötä kulttuurimaisemallisille ja miljöökeskeisille arvoille.

TURKULAISITTAIN katsoen olisi jo syytä luopua riitelemästä siitä onko Portsa hävitettävä vai ei, rakennetaanko Piispankatu uudelleen vai ei, mitkä talot keskustassa on säilytettävä. Olisi ryhdyttävä keskustelemaan siitä, millaiseksi Portsa uudistetaan, onko ratkaisuna nykyisen rakennuskannan absoluuttinen säilyttäminen vai sen muuntaminen niin, että kaikki ne positiiviset tekijät, joita tältäkin alueelta nimenomaan asumisviihtyvyyteen liittyen tavataan, huomioidaan ja rakennuskanta uudistetaan ottaen samalla huomioon kokonaisuuden säilyminen, esteettiset ja sosiaaliset näkökohdat sekä alueen rakennuskannan suhteuttaminen ympäristön tuomaan kokonaiskuvaan. Samoin voidaan kysyä Piispankadun osalta: kumpi tuo mukanaan viihtyvyyden ja miljöökuvan säilymisen, kerrostaloitettu steriili, siisti ja kylmä saneeraus vai rakennuskannan varovainen, perinteisen asumismuodon huomioiva uudistaminen. Voitaisiin myös arvioida keskustan vanhojen rakennusten säilyttämisen mielekkyyttä silloin kun idyllisen, romanttisen ja "turkulaisen" rakennuksen ympärille kohotetaan useampikerroksisia betonimöhkäleitä. Ratkaisuna voisi mielummin nähdä entisen rakennuskannan antaman kuvan säilyttäminen niin, että vaikka vanhan olisi joskus kadottavakin, tilalle nouseva uusi ratkaisu ei toisi täydellisesti uutta ilmettä kaupunkikuvaan.

EDELLÄ mainitut esimerkit turkulaisista kohteista on täysin mielivaltaisesti valittu. Tarkoituksenani on ollut kiinnittää huomio siihen, että on jo aika lähteä muokkaamaan mielipiteitä ihmiskeskeisen uudistamisen suuntaan ja lakattava keskustelemasta tuhoajista ja suojelijoista.

Kirsti Saksa

Kaupunginkirjaston johtaja
KIRSTI SAKSA:

LAAJENEVA KIRJASTO

● ● ● Vuoden 1973 aikana Turun kaupunginkirjasto on saanut kaksi uusittua sivukirjastoa, Pansion ja Nummen. Pansiolla on nyt tilaa runsaat 400 m² ja sen toimipaikkana on edelleen Pansion kansakoulu. Uutena toimintamuotona sivukirjastossa on musiikkiosasto, jossa voi kuunnella musiikkia sekä opiskella kieliä kielilevyjen ja kasettien avulla. Tarkoituksena on myös jatkuvasti tehostaa kirjaston ja koulun välistä yhteistyötä, joka yleisestikin ottaen on tutkimisen ja kehittämisen arvoinen asia, mutta erityisesti niissä osissa kaupunkia, joissa kirjasto ja koulu toimivat samassa rakennuksessa.

● ● ● Nummen uudessa sivukirjastossa on tilaa 730 m². Myös Nummessa on erillinen musiikkiosasto, jossa musiikinkuuntelupaikkoja on 20. Erikoisuutena Nummessa ovat ns. opiskelijain huoneet, joita opiskelijat tai muut luovaa työtä tekevät voivat varata käyttöönsä. Huoneissa on lukittavat kaapit, jonne voi jättää aineistoaan säilytettäväksi.

● Nummen uusi sivukirjasto toimii Töykkälänkatu 22:ssa, Paaskunnan pellolla, lähellä kaupungin vesilaitosta. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Olli Vahtera ja rakentanut Ruola Oy. Sisustussuunnitelma on Olli Vahteran, koulutoimentarkastaja Veikko Junnilan ja Nummen sivukirjaston hoitajan Maj-Lis Junnilan yhteistyötä. Avajaistilaisuudessa 19. 12. 73 kirjastolautakunnan puheenjohtaja, opettaja Matti Siltanen kertoi, että Nummenmäellä toimi "lukutupa" jo v. 1885. Alueliitoksen yhteydessä v. 1939 silloinen Kaarinan kunnan kantakirjasto muuttui nykyiseksi Nummen sivukirjastoksi. Kaupungin keskushallinnon tervehdyksen avajaistilaisuudessa esitti apul.kaup.johtaja Johannes Koikkalainen ja lääninhallituksen tervehdyksen tarkastaja Veikko Junnila. Lisäksi kirjasto sai vastaanottaa Nummenmäen Kirjakaupan ja rakennuttajien tervehdykset. — Valok. Ingmar Lundberg.

● Nummen sivukirjasto tarjoaa viihtyisyyttä ja rauhallisuutta, aikakauslehtiä luettavaksi ja kirjoja (tietoa, viihdettä, salapoliisiromaaneja ja kurssikirjoja) noin 25 000 kpl lainattavaksi. Kirjastossa on myös käsikirjasto ja tutkijainhuoneet opiskeluun. Lapsille on lisäksi satukasetteja, satutunteja, piirustustuokioita ja tietokilpailuja. Kuvassa yleisnäkymä aikuistenosastolta. — Valok. Ingmar Lundberg.

MOLEMMAT mainitut sivukirjastot jouduttiin muutostöiden aikana pitämään suljettuina, mutta siitä huolimatta kirjaston lainausluvut osoittivat kuluneena vuonna nousua. Vuoden 1973 aikana lainattiin eri osastoista yhteensä runsaat 1.800.000 teosta, kasvua oli vuoden aikana tapahtunut 3,2 %. Asukasta kohti lainattiin Turussa 11,4 kirjaa, mitä on pidettävä suhteellisen hyvänä tuloksena koko maan kaupunkien yleisen keskiarvoon verrattuna. Pääkirjaston osuus lainauksesta oli 46,9 %, sivukirjastojen 29,3 %, autokirjaston 18,9 %, laitoskirjaston 2,4 % ja maakuntakirjaston kaukolainauksen 2,5 %.

KIRJAUUTUUDET HELPOMMIN SIVUKIRJASTOISTA

LÄHES puolet lainaustoiminnasta keskittyy pääkirjastoon. Sivukirjastojen osuus on noin 30 %. Kaupungin 14 sivukirjastoa ovat kuitenkin kirjavaroiltaan niin hyvät, että varsinkin suomenkielisen kaunokirjallisuuden lukijat saavat huomattavasti helpommin ja nopeammin haluamansa kirjauutuudet sivukirjastoista kuin pääkirjastosta. Tämä on seikka, joka esikaupungeissa asuvien kannattaa ottaa varteen.

PÄÄKIRJASTON ja neljäntoista sivukirjaston lisäksi Turussa on tällä hetkellä kolme kirjastoautoa ja kahdeksan laitoskirjasto-osastoa. Lisäksi kirjastolla on varsin aktiivinen nukketeatteri ja lapsille järjestetään tietokilpailuja, satutunteja ja piirustustuokioita. Musiikkiosasto järjestää musiikkitilaisuuksia sekä konserttien esittelyjä ja Turun Kirjallinen Seura on järjestänyt yhteistoiminnassa kirjaston kanssa kirjallisia iltoja.

MAAKUNTAKIRJASTOPIIRISSÄ 59 KUNTAA

VUODEN 1970 alusta kaupunginkirjasto sai oikeuden ja velvollisuuden toimia Varsinais-Suomen Maakuntakirjastona. Piiriin kuuluu 59 kuntaa, joista kahdeksan on ruotsinkielistä. Maakuntakirjaston tehtäviin kuuluu mm. tukea ja auttaa toimialueen kirjastoja lainaamalla näille omista kokoelmistaan kirjallisuutta ja audiovisuaalista materiaalia. Maakuntakirjaston tulisi olla koko alueen keskuskirjasto, joka sekä kirjavarojensa monipuolisuudella että henkisellä tuellaan kykenee aktivoimaan maakunnan kirjastot. Maakuntakirjastovelvoitteistaan kirjasto saa normaalin valtionavun lisäksi 30.000 mk sekä 10 p. jokaisesta alueen asukkaasta, sijaintipaikan asukkaita lukuunottamatta. Turun osalla tämä lisätty valtioapu on noin 50.000 mk. On selvää, että voidakseen toimia tehokkaasti maakuntakirjasto tarvitsee huomattavasti enemmän valtion tukea, muussa tapauksessa toiminnasta koituu sijaintipaikkakunnalle suhteettoman suuret kustannukset.

PÄÄKIRJASTOLLE LISÄTILOJA NOIN 650 M²

KULUMASSA olevan vuoden suunnitelmiin kuuluu pääkirjaston laajentaminen ent. piirustuskoulun ja kansakoulujen kanslian tiloihin. Suunnitelmissa on musiikkiosaston siirtyminen ent. piirustuskouluun ja autokirjaston, hallinnollisten tilojen sekä oheislukemistojen lainauksen siirtyminen kansakoulujen kanslian rakennukseen. Lisätiloja näistä kahdesta rakennuksesta saadaan noin 650 m².

LAITOSKIRJASTOLLE KAKSI UUTTA TOIMINTAPISTETTÄ

LAITOSKIRJASTO tulee saamaan kaksi uutta toimintapistettä, toisen Yliopistolliseen keskussairaalaan ja toisen Runosmäen vanhainkotiin. Keskussairaalan kirjastosta tulee laitoskirjaston tähän asti suurin toimintapiste.

NELJÄS KIRJASTOAUTO JA KOTIPALVELU SUUNNITELMISSA

ILPOISTEN sivukirjasto kuuluu vuoden 1975 suunnitelmiin, samoin neljännen kirjastoauton hankinta. Suunnitelmiin, ja toivottavasti pian toteutuviin kuuluu lisäksi kotipalvelun aloittaminen, s.o. kirjojen kuljettaminen kotiin liikuntavammaisille, sekä kirjaston muut yhä enemmän ulospäin hakeutuvat toimintamuodot, kuten esimerkiksi kirjaston vieminen nuorisotiloihin ja työpaikoille.

Toimittaja
HANS OTHMAN:

Turku tulee vielä kauan toimeen nykyisellä satamallaan

● Tarvitseeko Turku suursataman? Sataman, joka rakennetaan jonnekin Airiston selän ääreen, Hirvensaloon, Raision lahteen, Luonnonmaalle, Paraisten Mustfinnöhön? Sellaisia suunnitelmiahan on olemassa. Milloin olisi tällainen suursatama tarpeen? Eli, kuinka kauan Turun satama voi toimia ja kasvaa nykyisellä paikallaan Aurajoen suulla? Mitkä Turun ulkopuolella vaikuttavat voimat määräävät suursataman tulon? Mitä sanoo tästä kaikesta satamanjohtaja Esko Ajanko?

TURUN suursatama — eli oikeammin Lounais-Suomen suursatama — on ilmeisesti ajankohtainen vasta kymmenien vuosien kuluttua. Tämän ei tietenkään pidä estää meitä suunnittelemasta ja varaamasta hyvissä ajoin maata ja rantaa. Mutta Turku tulee vielä kauan mainiosti toimeen nykyisellä satamallaan. Sen kapasiteettia voidaan hyvinkin kaksinkertaistaa tämän hetken kahdesta miljoonasta tavaratonnista neljään miljoonaan tonniin. Autolauttapaikkoja voidaan rakentaa lisää, siten lisäten sekä matkustaja- että rekka-autokapasiteettia, toteaa satamajohtaja Ajanko.

Esko Ajanko

TURKU yksin ei voi suursatamasta päättää. Sen tavaranvälityskyky tulisi olemaan sitä luokkaa, että vain erittäin voimakkaasti kasvava kansallinen tuotanto pakottaisi rakentamaan sen. Ja koska tuotannon volyymi kasvaa paremminkin markkamääräisesti kuin tonni- ja kuutiomääräisesti voi kestää hyvinkin kauan, ennenkuin nykyisten satamien kalusto ja laituripaikat on käytetty loppuun. Varsinkin kun uudet ja taas uudet menetelmät yhä lisäävät jo käytössä olevien laiturimetrien ja satamaneliöiden käyttöarvoa.

TÄÄLLÄ Turussa on lähinnä kysymys Länsisataman laajentamisesta. Suunnitelmiin mahtuu vielä viisi-kuusi uutta laituripaikkaa ja Ruissalon puolesta matalaa täyttämällä saadaan laitureiden takamaata lisää kokonaista 60—70 hehtaaria. Tämä riittää jo hyvinkin pitkälle.

MATKUSTAJIEN määrä Turun satamassa on yhä vain kasvanut. Viime vuonna otettiin Vikingin uusi terminaali ja laituri käyttöön. Matkustajien kokonaismäärä ylitti viime vuonna 1 400 000, ja ilmeistä on, että kasvu yhä jatkuu, ellei energiatilanne tuo odottamattomia muutoksia. Kuormitus on kuitenkin epätasainen. Kesän huiput keskittyvät heinäkuuhun, jolloin sataman kautta saattaa päivittäin kulkea 10 000 matkustajaa. Talvella on hiljaisempaa, mutta vuorot ylläpidetään (ellei oteta lukuun tämän hetken epänormaalia tilannetta). Kannattavuudesta vastaa kuorma-autoliikenne, joka kuormittaa lauttoja melko tasaisesti kautta vuoden. Turun liian voimakasta lauttaliikenteen kasvua niin matkustaja- kuin tavarapuolella hidastaa ja vaimentaa Naantalin ja Helsingin niinikään kasvava liikenne.

JA vaikkakin yhä tarvittaisiin lisää lauttoja Turkuun, on sekin kasvu hoidettavissa. Kaupunki on valmis rakentamaan lisää laituripaikkoja Silja-terminaalin alueelle, satamahinaaja Iso-Pukin nykyisen laituripaikan tienoille. Paalujen varaan voidaan yksi laituripaikka rakentaa suoraan veteen. Vaikeutena ovat lähinnä tulo- ja lähtöajat, jotka tietenkin on sovitettava siten, ettei matkustaja saavu liian aikaisin matkan päähän eikä joudu lähtemään älyttömän myöhään tai aikaisin.

KEHITTÄMÄLLÄ nykyistä satamaa ja tehostamalla sen toimintaa selvinemme siis vielä ehkä sukupolven ajan. Tulevaisuus näyttäköön, mihin suuntaan kehitys kulkee. Olkaamme valmiit rakentamaan myöskin suursatama, jos

Toimittaja
HANS OTHMAN:

Rahtiaseman tavaranvaihdossa kotimaista 500 000 tonnia

● Turun rahtiasema sijaitsee satama-alueella, Vaasantien varrella. Ennen loppusyksyä 1970 sen osakkaat olivat hajallaan ympäri kaupunkia, kullakin oli oma, enemmän tai vähemmän primitiivinen tavara-asemansa, asioiden hoito oli vaikeaa niin tavaraa kuljettavien yhtiöitten kuin niiden lähettäjien ja vastaanottajienkin. Kunnes siis kaupungin päätöksestä rakennettiin tämä nykyaikainen 45 000 kuution asema, jonka kaupunki vuokraa rahtiasemayhtiölle.

— Aseman sijainti kaupunkialueella on paras mahdollinen. Tänne päättyvät kaikki tiet, täälläpäin on kaupungin kasvu päättynyt, ei voi enää syntyä uusia tukkeumia, toteaa toimitusjohtaja Veikko Rae.

niin tarvitaan. — Älkäämme lukitko kehitystä, pitäkäämme silmällä myöskin kaukaista tulevaisuutta. Mutta Turun suursatama ei sitten olekaan vain Turun satama, vaan koko maakunnan ja koko valtakunnan asia — liikkuvathan pelkästään kustannukset sadoissa miljoonissa, toteaa Esko Ajanko.

Koska valtaosa kuljetuksista tapahtuu öisin meidän tavaraliikenteemme ei kilpaile muun liikenteen kanssa eivätkä autot joudu seisomaan kadunvarsilla asukkaita häiritsemässä. Autojen varhainen äänekäs liikkeellelähtöhän oli aikaisemmin monen harmina.

Kaukaisimmat päätepisteet ovat Rovaniemi, Savonlinna ja Imatra. Verkosto siis kattaa käytännöllisesti koko maan. Päätepisteitä on kaikkiaan 46 ja lähtöjä vuorokausittain noin 100. Kotimaan rahtiliikenne vastaakin yli 80 pros. koko vaihdosta ollen viime vuonna arvoltaan yli 15 milj. mk. Vastaava tavaramäärä on n. 500 000 tonnia, lähtevää tavaraa esim. oli 263 000 tonnia. Ulkomaan tavaravaihdon kohdalla rahti-asema toimii vain tullivarastona, kuljetukset hoitavat muut.

Tavaran määrästä elintarvikkeet ja kulutustavarat muodostavat 73 pros, loput on puolivalmisteita. Voimme todeta että maantiekuljetukset edustavat tehokasta, nopeata ja tiheätä verkostoa. Nykyoloissa ol'si vaikeata kuvitella miten rautatiet pystyisivät tähän. Rautatien tavaravaunujen kierto-aika esim. on noin 7 vuorokautta — meillä kuljetusauton vastaava aika on yksi vuorokausi, toteaa johtaja Rae. Rautatie on sidottu budjettiinsa — maantiekuljetuksista huolehtivat yhtiöt pystyvät paljon tarkemmin seuraamaan kaluston kehitystä ja sen käyttäjien yhä kasvavia vaatimuksia.

Uimahalli Uittamolle ja Petreliuksenpuistoon

● Uinnin harrastamismahdollisuudet ovat Turussa parantuneet huomattavasti kahden uuden uimahallin valmistuttua. Uittamon citykaupungin uimahalli ja Petreliuksenpuiston uimahalli on avattu yleisölle. Uittamon hallin rakensi rakennustoimisto A. Puolimatka Oy ja Petreliuksenpuiston hallin rakennustoimisto Kivikartio Oy.

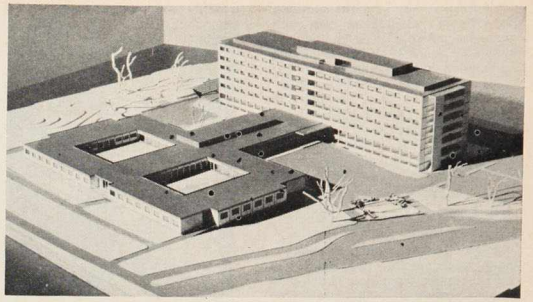
Uittamon hallin mitat ovat 10x25 m ja siinä on viisi 25 m:n rataa ja lapsilla oma kahluuallas. Hallin korkeus on 5,70 m. Kolme pukuhuonetta on mitoitettu 163 hengelle ja saunoja pesuhuoneineen on myös kolme, kaksi miehille ja yksi naisille. Hallin lattiapinta-ala on 820 m^2, josta 760 m^2 yleisön käytössä. Hallin yhteydessä on kahvio ja takkahuone. Uimahalli on vuokrattu toimitusjohtaja Erkki Suvannon johdolla toimivalle yritykselle.

Avajaistilaisuudessa kaup.johtaja Väinö J. Leino esitti kaupungin tervehdyksen ja ojensi kaupungin vaakunan kiinnitettäväksi hallin seinälle. Toimitusjohtaja Suvanto kiitti rakentajia, kiinteistöyhtiötä ja kaupunkia. "Avajaispolskahduksen" altaassa suorittivat apul.kaup.johtaja Johannes Koikkalainen, koulutoimenohjaaja Pentti Lahti ja urheilutoimenjohtaja Lasse Postinen.

Petreliuksenpuiston uimahallin luovutustilaisuudessa esittelyn suoritti ins. Pekka Lappalainen Kivikartio Oy:stä. Arkkitehti Aarne Ehojoen suunnitteleman hallirakennuksen tilavuus on 4 460 m^3 ja pinta-ala 896 m^2. Altaan koko on 10x25 m ja sillä on syvyyttä toisessa päässä 90 cm ja toisessa 220 cm. Miehille on suurempi ja naisille pienempi sauna sekä kummallekin sukupuolelle omat pesu- ja pukuhuoneensa. Yhteiskäytössä on noin 100 m^2:n kahvilahuoneisto.

Uimahallin viereen valmistuu keväällä lastentalo, johon sijoittuu sekä lastentarha että seimi. Todettakoon, että Turun ensimmäinen 25 m:n radalla varustettu uimahalli valmistui v. 1953 Turun ylioppilastaloon, joten sen toiminnan alkamisesta on tänä keväänä kulunut 20 vuotta. Nättinummen uimahallissa Vätin asumalähiössä ja Lausteen uimahallissa Lausteen asumalähiössä ei ole 25 metrin rataa.

● Pienoismalli Veteraaninkadun varrelle rakenteilla olevasta Runosmäen vanhainkodista. Asuntojen luku on 240 ja ne sijoitetaan viidelle tavalliselle ja yhdelle vajaaliikkeisten osastolle. Vanhainkoti valmistuu kuluvan vuoden lopulla.

Sosiaalijohtaja
PEKKA FORSELL:

VANHUSTEN HUOLLON ONGELMIA

● Vanhusten huolto on vanhuuspolitiikkaa, jonka tavoitteena on turvata vanhuksille kohtuulliseksi katsottava sosiaalinen elintaso. Tämän määrittelevät yhteiskunnassa kulloinkin vallitsevat sosiaaliset arvot, taloudelliset ja sosiaalipoliittiset mahdollisuudet sekä yleiset tarpeet. Olennaista vanhuuspolitiikassa on arvioiden tarkastelu vanhuudessa syntyvien erityistarpeiden ja -olosuhteiden luomasta näkökulmasta ja tämän soveltaminen sosiaalipolitiikan eri aloille. Vanhusten huolto astuu kuvaan silloin, kun erityistarpeiden tai -olosuhteitten huomioon ottavan tai ottamattoman sosiaalipolitiikan toimenpiteet eivät ole kyenneet riittävästi tyydyttämään vanhusten tarpeita. Vanhusten huolto ei ole tarkkarajainen, vaan joustava ja dynaaminen kokonaisuus.

YKSILÖTASOLLA huolto-ongelmien laatu viittaa lähinnä siihen, millaisia ongelmia vanhuksilla on. Laajuus taas viitannee vanhuksella olevien ongelmien lukumäärään ja siihen, miten voimakkaana vanhus minkäkin ongelman kokee sellaisenaan tai muihin ongelmiin verrattuna. Ongelmiin vaikuttavien tekijöiden, havaittujen ja ennakoitujen trendien sekä huoltopalvelusten nykyisen tarjonnan perusteella pyritään arvioimaan huollon tarvetta tulevaisuudessa.

VANHUSVÄESTÖN määrä ja rakenne luo ongelmille potentiaalisen laajuuden. Vanhusten määrä on teollistumisen alkuajoista lähtien ollut jatkuvassa absoluuttisessa ja suhteellisessa nousussa. Tilastollisten ennusteiden mukaan väkiluku maassamme kehittyy ikäryhmittäin siten, että 1990 luvulle saakka vanhimpien ikäryhmien osuus tulee kasvamaan suhteellisesti eniten.

HAARTMANIN "Kunnittainen väestöennuste" sisältää Turun kaupungin kohdalta seuraavat tiedot:

	1975	1980	1990	2000
kokonaisväestö	176 987	191 821	214 164	231 912
65 vuotta täyttäneitä	17 773	19 851	21 693	22 774
65 vuotta täyttäneitä prosentuaalisesti	10,0 %	10,3 %	10,1 %	9,8 %

"TURUN yleiskaavaluonnos v. 2000 selostus" sisältää puolestaan seuraavan ennusteen:

	1980	1990	2000
Kokonaisväestö	192 000	223 000	252 000
65 vuotta täyttäneitä	20 854	24 743	27 852
65 vuotta täyttäneitä prosentuaalisesti	10,9 %	11,0 %	11,1 %

TILASTOKESKUKSEN 17. 8. 1973 laatima laskelma Turun väestönkehityksestä väkiluvun mukaan vuosien 1973 ja 1980 päättyessä osoittaa seuraavaa:

	1973	1980
Kokonaisväestö	162 428	176 200
65 vuotta täyttäneiden määrä	17 087	19 962
65 vuotta täyttäneiden määrä prosentuaalisesti	10,5 %	11,3 %

Pekka Forsell

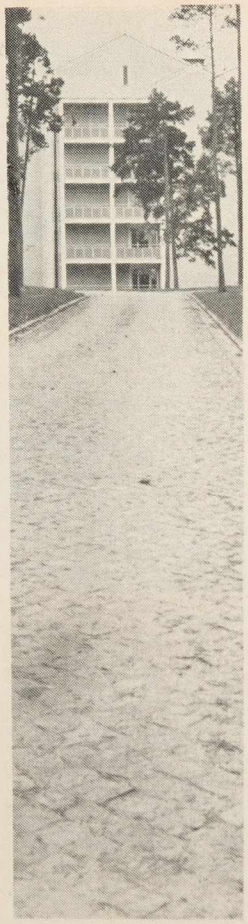
TURUSSA on kehitys osittain noudattanut väestökehityksen ennusteissa saatuja arvioita. Tammikuun 1 päivänä 1969 toimitetun henkikirjoituksen mukaan oli Turussa asukkaita 150 760, joista 13 933 eli 9,2 % oli yli 65 vuotiaita. Tammikuun 1 päivänä 1973 toimitetun henkikirjoituksen mukaan asukkaita oli 163 130, joista 16 912 eli 10,4 % oli yli 65 vuotiaita. Verrattaessa asukasluvun kasvua vuodesta 1969 vuoteen 1973 havaitaan, että se on noussut 8,2 %, kun taas vastaavana aikana yli 65 vuotiaitten lukumäärä on noussut 21,4 %.

EDELLÄ olevien ennusteiden mukaan tulee yli 65 vuotiaiden lukumäärän prosentuaalinen nousu olemaan suurempi kuin asukasluvun prosentuaalinen nousu 1980 luvulle saakka, minkä jälkeen nuo prosentuaaliset suhdeluvut vaihtelevat, kunnes suhde vuonna 2000 on sellainen, että asukasluvun nousu vuodesta 1990 tulee olemaan 8,3 %, kun taas yli 65 vuotiaiden vanhusten lukumäärä em. aikana tulee asukasluvusta olemaan noin 5 %. Vuoden 1980 jälkeen vanhusten määrä lisääntyy siis ennusteen mukaan varsin vähän.

TÄMÄ ennusteen mukainen vanhusten prosentuaalinen määrä väestöstä on riippuvainen mm. maasta muutosta. Jos varsinaisesti 1960 luvulla alkanut ja 1970 luvulle siirtynyt siirtolaisuus jatkuu voimakkaana, muodostuu vanhusten osuus kaupungin väestöstä esitettyä suuremmaksi, sillä siirtolaisuus vie mukanaan yksinomaan nuorempaa vestöä. Vanhojen ikäluokkien sekä prosentuaalinen että myös lukumäärainen kasvu on edellyttänyt ja edellyttää edelleen yhteiskunnan taholta toimenpiteitä vanhusten huollon järjestämiseksi. Lääketieteellinen kehitys toisaalta vähentää huollon tarvetta auttamalla vanhuksia pysymään kauemmin suorituskykyisinä, mutta toisaalta se pidentää odotettavissa olevaa elinikää vaikeastikin sairaalla. Nettovaikutus lienee huollon tarvetta lisäävää.

VANHUSTEN taloudellisessa toimeentulossa on tapahtunut huomattavaa paranemista erilaisten eläkejärjestelmien ansiosta. Toisaalta tulotasoa on kaventamassa vanhusten anisotyömahdollisuuksien jatkuva supistuminen. Kehitys samaan suuntaan jatkunee, joskin hitaammin. Syynä tällaiseen kehitykseen lienee mm. eläketason kohoaminen, eläkeikää usein seuraava pakko siirtyä alempiarvoisiin tehtäviin, työnantajan asenteet ja työmarkkinoiden pääomavaltaistuminen.

ELÄKEJÄRJESTELMIEN ansiosta tapahtunee myös tulonjakautumisen tasottumista, joskin yksinäiset epäaktiivit jäänevät tässäkin kehityksessä heikompaan asemaan. Näiden osalta tilannetta tasottaa kuitenkin asumistuki, sillä valtaosa sen saajista on yksinäisiä. Näin ollen tulee puhtaasti taloudellisista syistä johtuva huollon tarve vähenemään. Asumistuki on nähtävä lähinnä taloudellisen toimeentulon parantajana. Tämän lisäksi on todettu sen myös edistäneen asumistasoa.

● **Yksityiskohta Luolavuoren vanhainkodista korkealla kukkulalla. Luolavuoren vanhainkoti valmistui v. 1955.**

ASUMISTUKI siis toimeentulon parantajana ja asumistason kohottajana vähentää huollon tarvetta. Toisaalta nykyinen rakentaminen ei vielä tarpeeksi huomioi vanhusten asumistarpeita, mistä johtuu, että vielä nykyään ja ehkä vastaisuudessakin aiheutuu tavallaan turhaa huollon tarvetta.

Vanhuksille sopivien kohtuulliselle vuokralla saatavien pienasuntojen puute on osaltaan aiheuttanut vanhusten huollossa nykyisen vaikean tilanteen.

SOSIAALIVIRASTON toimesta on suoritettu selvitys, paljonko sosiaalitarkkailijoiden, kotiavustajien ja seurakuntasisarten asiakkaiden joukossa on sellaisia 65 vuotta täyttäneitä henkilöitä, joiden asunnoista puuttuu vanhuksille välttämättömäksi katsottava vesijohto, viemäri tai WC taikka joiden asunto muusta syystä on vanhuksille sopimaton.

NÄIDEN tutkimusten perusteella on käynyt ilmi, että pelkästään em. työntekijöiden piiristä löytyy 771 sellaista asuntoa, joista puuttuu vesijohto, viemäri tai WC. Selvittämättä on vielä jäänyt, paljonko näiden lisäksi on sellaisia asuntoja, joissa on muita vanhusten jokapäiväisiä askareita haittaavia puutteita ja epäkohtia. Tuo edellä mainittu luku saattaa olla hyvinkin paljon suurempi, kun otetaan huomioon sellaisetkin vanhukset, jotka eivät kuuluu em. työntekijöiden asiakkaisiin. Vanhusten asunto-olojen parantamiseksi olisi toimittava voimakkaasti. Toiminnan ei tulisi rajoittua vain vanhusten asuntojen rakentamiseen, vaan yhteiskunnalla tulisi olla mahdollisuuksia myös asuntojen kunnostamiseen.

VANHUSTEN asuntojen rakentamiseksi rahotuslähteitä etsittäessä katseet useimmiten kääntyvät kuntiin, jotka tosin puolestaan ilmoittavat olevansa jatkuvassa rahoituskriisissä. Tämä pitääkin varsin hyvin paikkansa sellaisiin kuntiin nähden, joiden alueelle suuntautuu muuttovirta ja jotka joutuvat suuriin velvoituksiin rakentamisen johdosta. Näin esimerkiksi vuokratalojen lainottaminen voi olla vaaravyöhykkeessä. Lisäksi voi käydä, että vaikka kunta onkin rahoittamassa tiettyä osaa vuokratalotuotannosta, ei pystytä hankkimaan loppuosaa rahoituksesta, koska pääomamarkkinoilta ei onnistuta saamaan tarvittavia ensisijaisluottoja.

TOSIASIA kuitenkin on, että veroäyrin korottamista kannattavat saattavat helposti jäädä vähemmistöön ainakin niin kauan, kun veroihin suhtaudutaan ylimalkaan kielteisesti ottamatta huomioon niiden avulla saatavia palveluja. Vanhusten asumistaso on tutkimusten mukaan yleisen asumistason alapuolella. Vanhusten asuntotuotannossa on kiinnitetty ja edelleen kiinnitetään liian yksipuolisesti huomiota vanhainkotien ja vastaavien laitosmaisten talojen rakentamiseen. Suurin osa vanhuksista haluaisi asua itsenäisemmin, kunhan palveluja vain olisi riittävästi saatavissa. Ns. palvelukeskukset tai asunnot tavallisissa kerrostaloissa olisivat vanhusten mielestä heille sopivin asumismuoto. Tärkeä merkitys viihtyvyyden kannalta on asuntojen sijoituksella. Läheskään kaikki vanhukset eivät viihdy esimerkiksi asumalähiöiden laitamille sijoitetuissa asuintaloissa.

VANHUS on yleensä suhteellinen käsite. Yleisessä ajattelutavassa siihen useimmiten liittyy ajatus rainaisuudesta. Tällä vanhentuneella ajatustavalla on varsin suuri merkitys, kun pyritään toteuttamaan vanhusten huollon johtavaa periaatetta: Vanhalla ihmisellä on sekä oikeus että velvollisuus asua omassa kodissaan niin kauan kuin suinkin on mahdollista.

VAIKKA lähivuosina avohuollon kaikinpuolinen kehittäminen näyttää olevan keskeisessä asemassa, on kuitenkin huomattava, että kun vanhuksen suorituskyky laskee määrättyyn rajaan asti, on laitoshoito tarpeen ja silloin vanhus tai muuton avuton pyrkii laitokseen. Asiallista olisikin hoitaa vanhusten huoltokysymystä sekä vanhainkoti- että palvelukeskuslinjalla, jolloin myös vaihtoehtoisia mahdollisuuksia olisi vanhuksille enemmän tarjolla kun nykyään.

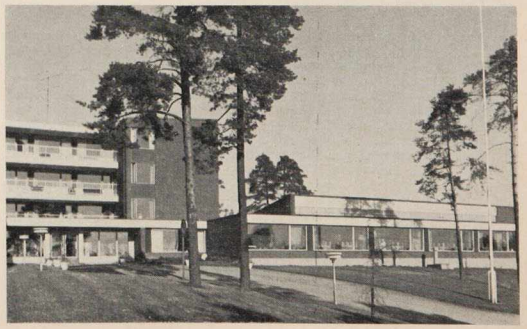
● **Turun kaupunginkirjaston laitoskirjasto-osaston hoitaja Maj-Len Backlund esittelemässä kirjoja Mäntyrinteen huoltokodin asukkaille. Huoltokoti vihittiin Turun päivänä 15. 9. 1963.**

TURUN kaupungilla on tällä hetkellä aikuisten huoltolaitoksissa 529 hoitopaikkaa ja rakenteilla olevassa Runosmäen vanhainkodissa tulee olemaan 240 hoitopaikkaa eli yhteensä Runosmäen valmistuttua hoitopaikkoja on 769. Eräiden asiantuntijoiden käsityksen mukaan 2—4 ‰ väestöstä on laitospaikan tarpeessa, joten Turussa 1. 1. 1973 henkikirjoitetun asukasluvun mukaan paikkoja pitäisi olla 652. Runosmäen vanhainkodin valmistuttua vanhainkotipaikoista ei pitäisi olla puutetta. Ilmeisestikään tämä ei pidä paikkaansa, koska tällä hetkellä huoltolaitospaikkaa jonottaa noin 500 henkilöä, joista valmistuvaan Runosmäen vanhainkotiin voi päästä vajaa puolet. Lähempänä paikkatarvetta lienee se mielipide, että huoltolaitospaikkojen tarve veästöstä on 5—10 ‰. On laskettu, että eläkeläisistä noin 2/3 on sairaita ja 1/3 terveitä. Sairauskin on suhteellista. Mutta sitenkin on omassa kodissaan viipyminen korkeaan ikään saakka riippuvainen ensisijaisesti terveydestä. Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon kannalta on vanhusten huoltoa ryhdyttävä harkitsemaan jo aikaisemmalta ikäkaudelta kuin eläkeiästä lähtien.

LÄHTÖKOHDAKSI ei saisi ottaa kysymystä, mitä, kunta tekee asiassa, vaan mitä itsekukin kuntalainen tekee omalta kohdaltaan, jotta hän ottaisi korkeat ikävuotensa vastaan mahdollisimman terveenä ja toimintakykyisenä. Vanhojen ihmisten kotonaan pysyminen on siis suurelta osalta terveydenhoidollinen kysymys ja kyseessä on ennaltaehkäisevä toiminta, jossa vanhenevan polven itsensä on oltava aktiivisesti mukana.

PERINTEISESTI on nojauduttu sosiaalilautakuntaan tehtäväpiiriin

● **Liinahaan vanhainkoti.**

Kaasu-uunien "mustat" pojat"

● Sulho Nurminen (vas.) ja Lauri Keto tekivät turkulaisille kaasua noin kolmekymmentä vuotta.

● Kamari. Panos. Kistu. Jomakka. Nämä käsitteet ja asiat niiden takana olivat vuosikymmenien ajan tärkeitä Lauri Kedolle ja Sulho Nurmiselle, Turun kaasutehtaan pitkäaikaisille työntekijöille. Keto pääsi kaasutehtaalle "vakinaiseksi" vuonna 1936, Nurminen 1947. Nyt molemmat miehet ovat eläkkeellä, ovat olleet jo vuodesta 1966 saakka. He kokevat eläkepäivät miellyttävinä, mutta kummankin miehen horjuva terveys asettaa nyt elämiselle ja olemiselle omat ehdottomat määreensä. Ennen tuo määreiden asettaja oli tehdas, sen kaasunpolttouunit.

RETKI kaasun maailmaan alkaa Puistokadun kodista, kahvikupin äärestä. Puistokadulle on Sulho Nurminen saapunut "maailman parhaasta paikasta", Hirvensalosta.

— Turku sai kaasutehtaan jo vuonna 1861, miltei heti Helsingin jälkeen, kertoo Lauri Keto ja hän tietää myös, että yrityksen panivat alulle yksityiset.

Vuosikymmenien ajan, tarkasti sanoen vuoteen 1929, turkulaisille tehtiin polttoainetta Ursininkadun varrella. Tässä laitoksessa kaasu puhdistettiin kaasukalkin avulla avoimissa ammeissa. Kerran ammeeseen tipahti eräs humalikkokin selviämään "kaasuistaan". Ursininkadulta tehdas muutti Laivurinkadun varrelle.

★

KUN kookas, tummatukkainen Lauri Keto vuonna 1936 tuli pestatuksi kaasutehtaan työläiseksi, merkitsi se hänelle pitkäaikaisen kolmivuorotyön alkua ja tarkkaa vaarinpitoa siitä, että uuneissa hänen vuoroillaan paloi jatkuva tuli. Uunien polttajaksi tuli kymmentä vuotta myöhemmin myös Sulho Nurminen.

— Kolmivuorotyössä menivät pyhät ja arjet, joskus jopa yöt ja päivätkin sekaisin. Työ uuneilla oli tarkkaa ja likaista; perkausrautojen pyörittelyä tulikuumissa kanaaleissa, rappujen ylös-alas ravaamista, räjähdyksen pelkoa. Työ oli raskasta, sillä kaikki oli tehtävä käsipelillä. Koneita tuli avuksi vasta 1940-luvulla.

— Työvuoron päättyessä me olimme mustia poikia, valkoista meissä oli vain silmämunissa, kertoo Sulho Nurminen nauraen. Siinä talossa sauna ja suihkut olivat paikallaan ja niiden kautta käytiin aina vuorojen päättyessä.

★

SANAT kamari, panos, vilahtelevat tavan takaa Kedon ja Nurmisen jutustelussa. Mitä vempeleitä ne olivat?

— Kamari on oikeastaan ammattitermi. Se tarkoittaa tulenkestävistä tiilistä muurattua siiloa, johon kivihiilet eli panos — noin 1500—1600 kg hiiltä — ylhäältä pudotettiin kaasuuntumaan noin 1200 asteen lämpöön.

Uunirakennus, jolla Keto ja Nurminen työskentelivät, oli noin 15 metriä korkea. Ylinnä oli hiilivarasto, sitten noin 6 m korkeat kamarit ja alhaalla generaattorit ja uunit, joissa poltettiin koksia. Lauri Keto muistelee Turun kaasulaitoksella olleen 1930-luvulla kahdeksan kamaria ja kaksi generaattoria. Toiminnan ollessa laajimmillaan 1940—1950 luvuilla oli kamareita 21 ja generaattoreita 4.

Uunirakennuksessa oli vain yksi seinä. Se oli siirrettävä. Kerroksesta toiseen kiersivät portaat, jotka vuosien mittaan tulivat Kedolle ja Nurmiselle hyvin tutuiksi; kamarit oli täytettävä ylhäältä ja tyhjennettävä kaasun luovuttaneesta koksista alhaalta. Yhden työvuoron aikana tyhjennys/täyttö-vaiheita tuli 5—7. Ne tapahtuivat työnjohtajan seinälle kiinnittämän listan mukaan. Viime kädessä miesten työtahdin määräsi kaasun kysyntä.

★

UUNINPOLTTAJIEN kiusana oli savu, "seisovalla ilmalla" ja tyhjennysvaiheen aikana se eniten haittasi työntekoa.

— Yhden kamarin kaasuuntumisaika riippui paljon hiilen laadusta. Tavallisesti se oli noin 18 tuntia.

Kamarin kaasuuntuessa sieltä imettiin pois savu. Ylhäällä olevan vesilukon kautta kaasu johdettiin putkia pitkin konehuoneeseen. Yhdestä kamarista tuli kaasua tunnissa noin 300—400 kuutiometriä.

Kaasutehtaan "sydämeksi" voitaneen sanoa kamarien alla olleita uuneja, joissa paloi koksi (=kaasunsa luovuttanutta kivihiiltä) yötä päivää, vuorokaudesta toiseen, vuodesta toiseen.

Kamarien kaasuuntuessa oli niiden kanaaleja jatkuvasti puhdistettava pitkillä perkausraudoilla tervasta. Tukkeutuman seuraus olisi ollut räjähdys.

— Turussa on kamari minun tietojeni mukaan räjähtänyt vain kerran, sanoo Lauri Keto.

★

KONEHUONEESSA kaasu puhdistettiin. Siitä otettiin mm. ammoniakkia 1930-luvulle saakka, bentsolia tarpeen mukaan (suutarit tekivät siitä raakakumin avulla liimaa) ja nafteliinia.

— Tervaa tuli väkisin, toteaa Nurminen.

Kaasu puhdistettiin rautapitoisessa suomudassa, joka tuotiin Oulun lähistöltä. Muta pantiin suuriin kistuihin, joita tehtaalla oli kolme. Se oli vaihdettava noin kolmen kuukauden välein.

— Kistujen puhdistaminen oli ikävää ja pahanhajuista työtä. Kerran lensi perkausraudasta kipinä, joka sytytti palon. Palokunta kutsuttiin kiireesti paikalle. Myöhemmin eräs insinööreistä kysyi:

— Tuliko ne ihan auton kanssa?

— Tulivat. Eivät olisi jalkaisin ehtineet avuksi, vastaisi vähän suutahtanut työntekijä.

Kistuista kaasu jatkoi matkaansa putkia pitkin kaasusäiliöihin eli kaasukelloihin ja niistä paineella "mannesmanneja", kaasuputkia pitkin kaupungille. Putkia löytyy Nurmisen arvion mukaan Turun katujen alta noin 30 kilometriä.

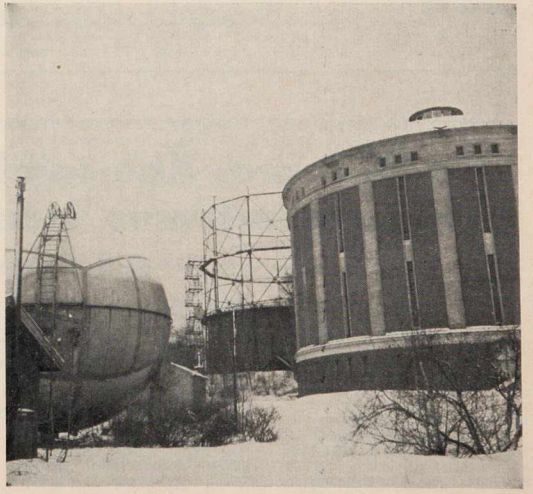
★

VUOSIEN vuorotyöperiodin jälkeen Keto ja Nurminen pääsivät päivätöihin, pois uunien kuumuudesta. Mutta kamarien vaihelle kaverukset yhäkin jäivät; Lauri Keto koulutettiin muurariksi, Sulho Nurmisesta tuli hänen jomakkansa eli apumiehensä.

Niin tuli sitten sekin päivä, jona Turun kaasulaitos täytti sata vuotta. Kaupunki tarjosi uunimiehillekin päivällisen. Linnassa. Näin tulivat nuo kaasu-uunien "mustat pojat" hetkeksi esille, he saivat jopa kiitostakin. Siihen saakka he olivat tulleet huomatuiksi pääasiassa vain silloin, kun turkulaisemännät totesivat kaasun paineen heikoksi ja siitä kimpaantuneina soittelivat kaasulaitokselle.

RAILI KIIANLINNA

● Turun kaasutehtaan kaasukellot.

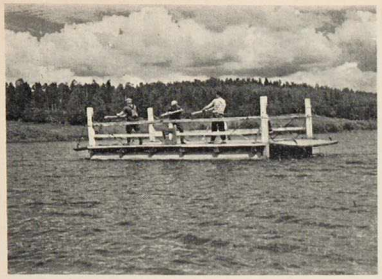

kuuluvien toimintojen toteuttajana. Vanhusten huolto on kuitenkin muuttunut niin nopeasti tai ainakin on havahduttu tiedostamaan, että esim. sosiaalilautakunta ei kertakaikkiaan pysty tekemään kaikkea sitä, mitä siltä odotetaan. Sosiaalilautakunnalla on ainakin nykyisellään resulseja ainoastaan lähinnä perinteisiin toimintamuotoihinsa. Uutta on kyllä koko ajan tekeillä ja nähtävissä, kuten esim. kotiavustajatoiminnan laajentaminen, mutta se ei vielä yksin riitä.

VASTUUN jakaminen toimenpiteitten toteuttamiseksi monelle taholle aiheuttaa yleensä tehottomuutta ja koordinaation puutteista johtuu, että käytetyillä voimilla ei päästä aina toivottuun tulokseen ja nimenomaan vanhusten kannalta saattaa toinen toimenpide tehdä toisen tehottomaksi. Vanhusten huollossa toteutetaan erittäin merkittävä osa sosiaalilautakunnan hallinnoimiien toimenpiteitten ja toisaalta nykyisen kansanterveyslain aikana terveyslautakunnan ja Turussa myös sairaalalautakunnan hallinnoimien toimenpiteitten avulla.

ERÄÄNÄ vaarana niin yhteiskunta- kuin sosiaalipolitiikassakin on se, että vanhuksia varten luodaan sellaisia järjestelmiä, jotka ovat omiaan karsinoimaan heidät omaksi erilliseksi ryhmäksi. Tällöin käy helposti niin, että täytettyään määrätyt ikävuodet yksilö joutuu tavallaan aivan uuden yhteiskunnallisen järjestelmän piiriin, jolloin hän saattaa kokea asemansa vieraaksi ja eristyneeksi. Tällöin korostuvat helposti ne vaikeudet, jotka usein liittyvät eläkkeelle siirtymisen ja muihin vanhuuden mukanaan tuomiin yksilössä itsessään ja hänen ympäristössään tapahtuviin muutoksiin.

VANHUUDEN huollossa ja sen toteutuksessa pitäisi selvittää vastuukysymys ja lähteä liikkeelle suunnittelutoiminnan selkeyttämisestä, jonka avulla päästäisiin ensinnäkin määrittelemään, mitä tehdään ja millä tavalla, jolloin toteuttajallekin selkeytyisi vanhusten huollossa toimintansa tavoitteista nykyistä parempi kuva.

● Vielä 1950-luvun lopussa välitti kapulavetoinen vaijerilossi paikallista liikennettä Brinkhallin ja Kalliolan välillä.

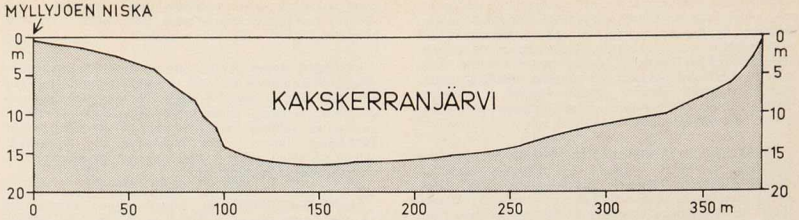

Birger Ohlson

Apulaisprofessori
BIRGER OHLSON:

Kakskerranjärvi eilen ja tänään

● *Ihmisen luonnollisen elinympäristön säilyttämiseen voimakkaasti teknillistyvässä maailmassa on vuosi vuodelta alettu kiinnittää huomiota kasvavassa määrässä. Suomessa, tuhatjärvien maassa, on erityisesti vesiensuojelu tullut viime aikoina ajankohtaiseksi. Seuraavassa kirjoituksessa Turun Yliopiston maantieteen apulaisprofessori Birger Ohlson tarkastelee turkulaisten kesänvieton kannalta merkityksellistä Kakskerranjärveä luonnonsuojelun näkökannalta.*

● Poikkileikkaus Kakskerranjärvestä sen laskuojan, Myllyjoen, kohdalta vastakkaisella pohjoisrannalla olevalle niemelle.

SUOMEN vesistöistä on ainakin 2/3 ruskeavetisiä. Väri johtuu soilta tulevista tummanruskeista humusyhdisteistä, jotka muodostavat näiden järvien peruskuormituksen. Humus rajoittaa auringonvalon tunkeutumista veteen ja siten myös valoa vaativaa elollista perustuotantoa ja hapenmuodostusta. Humusyhdisteiden hajoaminen kuluttaa paljon happea, ja niiden aiheuttama ruskea väri vähentää järven virkistysarvoa. Järvien ruskeavetisyys lisääntyy maassamme soiden ja metsien ojitustöiden jatkuessa.

KAKSKERRANJÄRVI ei kuulu tähän järviryhmään vaan Etelä- ja Lounais-Suomen rannikkoseutujen rehevään, vihertävänvalkeaan vesistötyyppiin. Veden väri johtuu vähäisestä savisameudesta ja ajoittain runsaasta viherleväplanktonista eli keijustosta, minkä johdosta näkösyvyys järvessä kesäisin rajoittuu 2—3 metriin. Muutama vuosi sitten Kakskerranjärvi oli joutua vaaravyöhykkeeseen sen länsipäässä olevan Pikkujärvensuon kuivatushankkeen yhteydessä. Kakskerran huvilanomistajain yhdistyksen ja Kakskerran toimikunnan tarmokkaiden esitysten ansiosta suon ruskeat humusvedet kuitenkin ohjattiin muualle, ja järvi säästyi tältä kuormitukselta.

YLI 5 km pitkä, mutta keskimäärin vain 300—400 metriä leveä Kakskerranjärvi on syntynyt kuroutumalla meren salmesta, ensin vuonomaiseksi lahdeksi ja sitten järveksi. Vanhan salmen ja siis nykyisen järven suunta määräytyi graniittisessa kallioperässä olevan länsilounais-suuntaisen pitkän ja syvän halkeama- ja murrosvyöhykkeen mukaan. Rinnakkaisessa halkeamalaaksossa sijaitsevat nykyiset Höyttisten ja Kuusiston salmet, ja Vapparin selkä etelässä on sekin samansuuntaisten halkeama- ja siirroslinjojen rajoittama. Sen jälkeen kun järven kuroutuminen meren salmesta oli tapahtunut n. 1200 vuotta sitten, on järvi seurannut maankohoamisen mukana (Turussa n. 5,2 mm vuodessa) nykyiseen 7 metrin korkeuteen merenpinnan yläpuolella. Järvialtaan kohtalaisen jyrkät rinteet jatkuvat rannalta n. 9—10 metriä syvälle veden alle, mutta keskiosiltaan järven pohja on hyvin tasainen ja laskee loivasti järven länsiosaa kohti n. 12—14 metrin syvyyteen. Syvin kohta, 16 m, sijaitsee järven laskuojan, Myllyjoen, niskan edustalla. Kuvassa näkyvä järven poikkileikkaus kulkee täältä vastakkaiselle pohjoisrannalle. Vesivaransa järvi kerää pienen, vain n. 8 neliökilometriä käsittävän sadealueensa valuvesistä sekä pohjaveden purkauslähteistä.

KAKSKERRANJÄRVI noudattaa vuodenaikoihin liittyvää veden kiertoa, joka vaikuttaa kaikkiin järven tapahtumiin. Kahdesti vuodessa vesi sekoittuu perusteellisesti. Keväällä jäiden lähdön jälkeen, kun pintavesi lämpenee 4-asteiseksi, se muuta vettä raskaampana painuu pohjaan. Näin tapahtuu järvessä keväinen täyskierto. Syksyllä pintavesi taas jäähtyy 4-asteiseksi ja vajoaa pohjaan, kunnes järven lähes koko vesimäärä on 4-asteista, ja jäätyminen pinnalta voi alkaa. Tämä on syksyinen täyskierto.

Turku-seura, Åbo-samfundet ry:n toimintakertomus vuodelta 1973

YLEISTÄ

KULUNUT vuosi 1973, joka oli Turku-seuran kuudestoista toimintavuosi, on jälleen todistanut, että Turku-seuran kaltaisella kotiseutuseuralla sen pyrkiessä Turun ja turkulaisuuden hengen vaalimiseen ja kotiseudun sekä esineellisten että henkisten perinteiden säilyttämiseen tuleville polville on oma merkittävä asemansa kaupunkimme ja sen asukkaiden viihtyisyyden lisäämiseksi tehtävässä työssä. Seuran tilaisuudet ovat kerta kerran jälkeen houkutelleet yhä useampia kaupunkilaisia mukaansa, seuran lehteä on saatu todeta luettavan yhä suuremmalla mielenkiinnolla, ja jäsenmäärä on karttunut melkoisesti.

TURKU-seura teki yhdessä Porthan-seuran ja Turun Historiallisen Yhdistyksen kanssa vuonna 1971 aloitteen Aurora-seuran muistolaatan aikaansaamiseksi. Tällöin nimittäin tuli kuluneeksi 200 vuotta Aurora-seuran julkaiseman maamme ensimmäisen sanomalehden ilmestymisestä. Muistolaatta paljastettiin kuluneen vuoden Turun päivänä kaupunginkirjaston edustalla, paikalla, missä Aurora-seura on aikanaan toiminut.

AIVAN uusi matkamuistoesine ilmestyi keväällä markkinoille. Seuramme toimitti kaupungin ystävällisellä avulla markkinoille Turku-ääni-levyn, jonka julkistamistilaisuus pidettiin 19. 3. 1973 Sibelius-museossa. Levy on EP-levy, jonka sävelmät aihepiiriä, sanoittajia ja säveltäjiä myöten ovat kaikki turkulaisia. Levyn arvoa matkamuistoesineenä korostaa kaunis ja monipuolinen kansio, jonka kaupungin matkailutoimisto kustansi.

TURUN kaupunki on kuluneenakin vuonna varannut seuran edustajille mahdollisuuden osallistua Turun päivän toimikunnan työhön. Edustajikseen se oli nimennyt toimittaja Eino Lehtisen puheenjohtajana sekä jäseniksi erityisopettaja Tapio Holvitien, toimittaja Johan Mobergin, matkailupäällikkö Irmeli Torssosen ja kauppias Viljo Vanteen. Toimikunnan sihteeriksi nimettiin tiedotussihteeri Raimo Helminen. Turku-seuran edustajina olivat toimikunnassa johtaja Olavi Sarmio, fil.maist. Ilpo Tolvas ja asessori Erkki Vuori. Päivää vietettiin kuluneena vuonna syyskuun 16. päivänä, ja päivän teemana oli "Musiikkikaupunki Turku". Oman kotiseutupäivänsä tilaisuuksiin osallistuivat lähes kaikki turkulaiset, vaikka sää ei tällä kertaa ollutkaan kovin suosiollinen.

SEURAN HALLITUS JA JAOSTOT

TOIMINTAVUONNA on seuran puheenjohtajana ollut edelleen arkkitehti Olli Kestilä. Varapuheenjohtajina ovat olleet samoin edelleen professori Reino Leimu ja fil. maist. Erik Bergh. Seuran sääntöjen mukaan eroaa hallituksen jäsenistä vuosittain kolmannes. Vuonna 1973 oli erovuorossa III ryhmä, fil. maist. Margareta Jokinen, päätoimittaja Heimo Kallio, apul.kaup. joht. Lauri Orell, professori Toivo T. Rinne ja kauppias Viljo Vanne, jotka kaikki valittiin uudelleen. Tänä vuonna on erovuorossa I ryhmä, lääket.lis. Henrik Appelqvist, toimitusjohtaja A. O. Jokinen, toimittaja Eino Lehtinen, hovioikeudenneuvos Olavi Santalahti ja asessori Erkki Vuori. Vuonna 1975 on erovuorossa II ryhmä, kanslisti Brita Ahlroth, apul.kaup.joht. Johannes Koikkalainen, fil.kand. Pentti Koivunen, hammaslääkäri Helmi Silvola-Manérus ja hankintapäällikkö Paavo Suominen.

TOIMINNANJOHTAJANA ja sihteerinä on koko vuoden ollut fil. maist. Taina Herrala ja ruotsinkielisenä sihteerinä fil.maist. Erik Bergh.

TYÖJAOSTO: Jaostoon ovat kuuluneet puheenjohtaja, molemmat varapuheenjohtajat, seuran lehden päätoimittaja ja naisjaoston puheenjohtaja. Jaoston kokouksiin

KEVÄÄLLÄ Kakskerranjärven vesi on sameaa, koska sulava lumi ja korkealla olevan vedenpinnan ranta-aallokko huuhtovat ylemmistä maakerroksista savipitoista hiekka-ainesta veteen. Karkeampi aines vajoaa nopeasti pohjaan lähellä rantaa, mutta hienoin liete laskeutuu hitaasti pohjaan syvemmällä. Siellä se muodostaa yhdessä järven oman elollisen tuotannon kanssa liejusavikerroksen, joka kasvaa paksuutta 0,5—1 millimetriä vuodessa.

TÄYSKIERTOJEN aikana Kakskerranjärven puhdistumiskyky on hyvä. Happea on riittävästi kaikissa vesikerroksissa, ja järveen joutuneet haitalliset jäteaineet sekoittuvat tasaisesti koko vesimassaan, laimenevat ja hapettuvat nopeasti. Mutta järvessä on puhdistumisen kannalta kaksi vaikeaa kautta, myöhäiskesä ja talvi, jolloin veden lämpökerrostuminen estää sen sekoittumisen pystysuunnassa. Kesällä järvessä tapahtuu lämpökerrostumista siten, että ylhäällä on n. 5—7 metrin syvyyteen verrattain tasalämpöinen päällysvesi ja sen alla pohjaan asti kylmempi alusvesi. Näiden kerrosten välissä on välivesi eli ns. harppauskerros, jossa lämpötila jyrkästi laskee, ja joka vaikeuttaa veden sekoittumista pystysuunnassa. Talvella jäätymisen jälkeen on veden lämpötila jääpeitteen alla lähellä nolla-astetta ja nousee alaspäin mentäessä n. neljään asteeseen. Tämäkin kerrostuneisuus vaikeuttaa veden sekoittumista järvessä, ja jäinen katto estää lisäksi hapensaannin ilmasta. Kakskerranjärven puhdistumiskyky on siis talvella heikko, mutta onneksi järveä ei talven aikana jätteillä juuri kuormiteta, eikä kalojen joukkokuolemaa happikadon vuoksi ole vielä havaittu.

● **Helteinen kesäpäivä Kakskerranjärvellä.**

KESÄISIN järven päällysvedessä on riittävästi valoa. Vesikasvit kehittävät happea, ja aallokon kautta happea sekoittuu veteen myös ilmasta. Järven perustuotanto ylläpitää verrattain runsasta järvisimpukka- ja rikkakalakantaa (särkeä, sulkavaa, pientä ahventa). Vielä 1960-luvun lopulla myös rapukanta oli tyydyttävä, vaikka se viime vuosina mm. ankaran pyynnin vuoksi on saavuttanut aallonpohjan.

LUONNONVESISSÄ on happipitoisuus normaalisti 14 mg/l nolla-asteen vedessä ja 9 mg/l 20 asteen vedessä. Jos happipitoisuus laskee alle 3 mg/l, kuolee suurin osa kaloista. Syksyisen ja keväisen täyskierron aikana on Kakskerranjärven vedessä aina 8—13 metrin syvyyteen saakka ollut happea 8—10 mg/l samoin kuin kesällä päällysvedessä, mutta loppukesällä on alusveden happipitoisuus ollut alhainen. Syvimpien altaiden pohjavedestä se on jopa puuttunut kokonaan kuten myös kevättalvella. Rannoilta tulevat jäteaineet vajoavat usein näihin alusvesihautoihin, joiden happea ne hajotessaan kuluttavat. Järven syvimmät kohdat eivät suinkaan ole sopivia ruostuvien, lahoavien tai mätänevien jätteiden upottamiskohteita, sillä siellä oleva happi ei edes aina riitä järven oman elollisen perustuotannon hajoittamiseen. Jos happi kokonaan loppuu alusvedestä, muodostaa pohjan mätäliejun bakteeritoiminta pahanhajuisia hiili- ja rikkiyhdisteitä, ja järven pohjaeliöstö kuolee pois. Myllyjoen laskuväylän kautta ei pilaantunut alusvesi pääse poistumaan, sillä siitä menee kesällä vain happirikasta päällysvettä.

POHJAN vahvoista liejusavikerroksista käy ilmi, että Kakskerranjärvi on ajoittain kärsinyt hapen puutteesta alusvedessään jo kauan ennenkuin ihminen toiminnallaan lisäsi sen rehevöitymistä. Tämä ilmenee pelkistävän bakteeritoiminnan yhteydessä syntyneiden pienten rautasulfidi- eli rikkikiisupallojen esiintymisenä järven pohjan Litorinakautisissa ja sitä nuoremmissa liejusavissa. Järven kehitysvaiheista kertovat pohjan liejusavessa olevat piikuoriset levät, jotka n. 110 cm syvyydestä ylöspäin muuttuvat makean veden piileviksi. Suolaisen veden piilevät loppuivat, kun Kakskerranjärven vesi 700-luvulla muuttui makeaksi.

ENSIMMÄISET merkit ihmisestä näkyvät pohjaliejusavessa n. 70 cm syvyydessä, mikä ajassa vastannee 1100-lukua. Tästä ylöspäin esiintyy liejusavessa jatkuvasti viljalajien siitepölyjä, jotka tuulen mukana ovat joutuneet veteen. Eniten viljapölyjä on n. 20 cm syvällä liejusavessa, mikä vastannee ajassa 1700-luvun puoliväliä. Samoihin aikoihin lisääntyy äkillisesti katajan siitepölyn suhteellinen osuus. Tämä voidaan tulkita siten, että laiduntaminen on 1700-luvulla voimistunut Kakskerrassa. Tutkitut näytteet ovat Brinkhallin ja Kalliolan välisen selän pohjasta, ja niissä on kaikissa myös edellämainittuja pieniä rautasulfidipalloja.

TÄHÄN saakka on Kakskerranjärvi hyvin mukautunut rantojensa kesäasukkaisiin ja kestänyt sen kuormituksen, minkä puolitoistasataa järvenrantamökkiä on aiheuttanut. Tähän on myötävaikuttanut asutuksen hajanaisuus, minkä vuoksi siitä tulevat ravinteet ovat sopivasti levinneet ja laimentuneet järvessä. Mutta osaksi tämä on kesäasukkaitten omaa ansiota: vapaaehtoinen moottoriveneistä luopuminen ja luonnonvaraisen kasvipeitteen hellävarainen säilyttäminen tonteilla ovat järven suojelun kannalta olleet erittäin arvokkaita toimenpiteitä.

KUN järven pinta-ala kuitenkin on vain 167 hehtaaria ja rantahuviloita on n. 150, jää huvilaa kohden vähän toista hehtaaria vesialaa, mikä on huomattavasti vähemmän kuin turvalliseksi katsottu 4 hehtaaria. Kakskerranjärvi on vähän keskimääräistä syvempi, n. 9 metriä, Suomen järvien keskisyvyyden ollessa n. 7 m. Tästä huolimatta Kakskerranjärveltä vaaditaan kohtuuttoman suurta sietokykyä, eikä käy kieltäminen, etteikö veden rehevöitymisen merkkejä olisi ollut viime aikoina selvästi nähtävissä. Se ilmenee rantavesissä, missä esim. hennot tähkä-ärviän (Myriophyllum spicatum) kasvustot ovat voimakkaasti laajentuneet ja tihentyneet. Se näkyy ulompana järvessä leväplanktonin ajoittaisesta voimakkaasta kasvusta, ja se näkyy paikallisesti järven vesianalyyseissä orgaanisen aineksen määrän nousuna.

KAKSKERRANJÄRVEN paikoin hyvinkin jyrkästi viettävät rannat edistävät asumisjätteiden (pesuvesien, talousjätteiden, apulantojen) huuhtoutumista valuvesien mukana järveen. Osaksi näissä jätteissä olevat orgaaniset aineet kuluttavat hajotessaan järviveden happivarastoja, ja osaksi niissä olevat ravinteet (kali, typpi, fosfori) rehevöittävät järven omaa elollista tuotantoa. Tämä taas vaatii paljon happea eliöstön lahotessa tai mädätessä. Matalissa lahdenpohjukoissa, missä veden vaihtuminen on heikkoa, on sen puhdistumiskyky huono, ja siellä pilaantumisen merkit ensiksi huomataan.

TEORIASSA voidaan jätevesien pilaama järvi parantaa esimerkiksi veden ilmastuksella, vesikasvillisuuden hävittämisellä, veden pinnan nostamisella, pilaantuneen alusveden vaihtamisella tai kierrätyspumppauksella. Mutta käytännössä ei meillä ole pystytty parantamaan yhtään saastumaan päässyttä järveä muulla tavoin kuin lopettamalla pilaantumiseen johtaneiden jätevesien purkaminen siihen. Kakskerranjärveä pitää siis suojella maalla, hävittämällä talousjätteet ja kuivakäymäläjätteet kompostoimalla käyttäen apuna multaa, turvetta ja lehtipuiden lehtiä. Tällainen biologinen jätteiden käsittely on hyvin tehokasta, mutta se ei poista niistä fosfori- eikä typpiravinteita. Siksi ei pelkästään kompostimullan valmistaminen riitä, vaan sitä on myös käytettävä siten, että se tulee tontilla kasvavan luonnollisen tai viljellyn kasvuston hyödyksi ja pääsee näin osallistumaan maaperän luonnolliseen kiertoon. Kaikista varotoimista huolimatta ei voida täysin estää fosfori- ja typpiravinteita joutumasta pintavesien huuhtomina tai pohjaveden kautta järveen. Siksi olisi tärkeää luopua fosfaattipitoisista pesuaineista ja siirtyä mäntysuopaan ja saippuapohjaisiin pesuaineisiin järvenrantatonteilla. Esimerkkinä voidaan mainita, että neljän kilon konepesupyykistä järveen tuleva fosfaattimäärä kasvattaa 14 kiloa levämassaa, joka hajotessaan kuluttaa 100 000:ssa vesilitrassa olevan happimäärän.

LÄÄKINTÖHALLITUKSEN uimaveden laatusuosituksen mukaan on vesi, jossa on alle 100 kpl koliryhmän bakteeria 100 millilitraa kohti, sopivaa uimavedeksi. 100—1000 kpl 100:ssa millilitrassa tekee veden epäilyttäväksi ja yli 1000 koliryhmän bakteeria tekee sen uimavedeksi sopimattomaksi. Talous- ja uimavedeksi on Kakskerranjärven vesi vielä täysin sopivaa, mutta sen pintavesissä esiintyy paikoitellen ja ajoittain nykyisin, samoinkuin jo 1960-luvun alussa, sen verran koliryhmän bakteereja, ettei sitä keittämättä voi suositella juomavedeksi.

on tarvittaessa kutsuttu ulkopuolisia asiantuntijoita. Jaosto on vuoden aikana valmistellut hallituksen kokouksissa esille tulevat asiat. Sihteerinä on ollut toiminnanjohtaja.

SEURA on toiminut seuraavina jaostoina: historiallinen jaosto puheenjohtajanaan professori Toivo T. Rinne, sivistysjaosto puheenjohtajanaan professori Reino Leimu, lehtijaosto puheenjohtajanaan asessori Erkki Vuori, naisjaosto puheenjohtajanaan hammaslääkäri Helmi Silvola-Manérus, retkeilyjaosto puheenjohtajanaan kauppias Viljo Vanne ja ympäristöjaosto puheenjohtajanaan arkkitehti Olli Kestilä.

KOKOUKSET JA TOIMINTA

VUOSIKOKOUS pidettiin tiistaina, maaliskuun 27. päivänä 1973 klo 19.00 Turun sairasvakuutustoimiston tiloissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi seuran puheenjohtaja, arkkitehti Olli Kestilä ja sihteerinä toiminnanjohtaja Taina Herrala. Kokouksessa hyväksyttiin edellisen vuoden toimintakertomus, tilikertomus sekä kuluvan vuoden tulo- ja menoarvio.

VUOSIKOKOUKSEN jälkeen tutustuttiin sairasvakuutustoimiston ja Kansaneläkelaitoksen Turun toimitaloon, minkä lisäksi nähtiin kansalaisten sosiaaliturvaa esittelevä filmi.

SYYSKOKOUS pidettiin lauantaina, joulukuun 1. päivänä 1973 klo 14.00 Katolisen seurakunnan seurakuntasalissa. Kokouksen puheenjohtajana toimi arkkitehti Olli Kestilä ja sihteerinä toiminnanjohtaja Taina Herrala. Hallituksen esittämä toimintasuunnitelma hyväksyttiin sellaisenaan. Jäsenmaksut päätettiin pysyttää ennallaan eli 10 mk:na ja perheenjäsenen jäsenmaksu 3 mk:na, ainaisjäsenmaksu 80 mk:na ja yhteisöjäsenmaksu 100 mk:na. Suomen Turku-lehden tilausmaksu korotettiin 8 mk:sta 10 mk:aan. Seuran virallisiksi ilmoituslehdiksi määrättiin edelleen Turkulainen, Turun Päivälehti, Turun Sanomat ja Åbo Underrättelser. Kokouksen lopuksi tutustuttiin Katolisen seurakunnan kirkkoon.

HALLITUS on vuoden aikana kokoontunut yhteensä kuusi kertaa. Jäsenet ovat olleet mukana hyvin aktiivisesti ja tehneet useita aloitteita. Kaupunginhallitukselle on lähetetty kirjelmä, jossa toivottiin Kauppahallin sisä- ja ulkomiljöön pysyttämistä mahdollisimman alkuperäisenä tulevien korjaustöiden yhteydessä. Kaupunginhallitukselta saadussa vastauskirjeessä ilmoitetaan, että Kauppahallin ulkonäköpyritetään ennallaan. Kaupunginhallituksella on myös pyydetty toimenpiteitä vuoteen 1979 osuvan Turun 750-vuotisjuhlien valmistelun aloittamisesta. Tämän lisäksi ovat käsittelyn alaisina vuoden aikana olleet mm. Turku-bibliografia ja -postimerkki, ryhtikilpailu, yksityisen vanhainkodin aikaansaamismahdollisuudet ja äänilevyn markkinointi.

SIVISTYSJAOSTOSSA on edelleen työskennelty Turun historian kronikan aikaansaamiseksi. Kuluneen vuoden aikana on edelleen koottu aineistoa kronikkaa varten.

RETKEILYJAOSTO järjesti jälleen kevätretket toukokuun kolmena perjantai-iltana. Tutustumiskohteina olivat Kansaneläkelaitoksen kuntoutustutkimuskeskus, kaupungin jätevedenpuhdistamo ja Paattisten nähtävyydet. Retkien suosio oli jälleen kasvanut edellisestä vuodesta, ja kaikkien aikojen osallistujaennätys lienee saavutettu kuntoutustutkimuslaitoksella.

NAISJAOSTO järjesti Kynttilänpäivän juhlan ravintola Ikituurin peilisalissa. Tämän lisäksi naisjaoston jäsenet olivat Turun päivänä myymässä Turku-äänilevyjä. Jaosto oli myös mukana syysjuhlan järjestelyissä.

LEHTIJAOSTON toimesta on Suomen Turku — Åbo, vär stad ilmestynyt jälleen neljä kertaa. Ilmestymispäivät ovat olleet maalis-, kesä-, loka- ja joulukuun 15 päivät, ja lehtijaosto on kokoontunut jokaisen numeron edellä valmistelemaan numeron ohjelman. Lehden päätoimittajana on ollut asessori Erkki Vuori ja toimitussihteerinä toimittaja Eino Lehtinen, ja lehdessä on edelleen pyritty käsittelemään kaupungin eri elämänaloja, historiaa ja ajankohtaisia tapahtumia. Lehti on myös jonkun verran kasvanut edellisestä vuodesta.

SYYSJUHLAA vietettiin perinteisesti Turun linnan Kuninkaan ja Kuningattaren saleissa marraskuun ensimmäisenä iltana. Seuran jäsenet ovat olleet mukana ihailtavasti kaikissa tilaisuuksissa; nytkin oli mukana lähes 250 henkeä.

TOIMINNANJOHTAJA Taina Herrala oli Turku-seuran edustajana Kotiseutuliiton valtakunnallisilla kotiseutupäivillä, jotka kuluneena vuonna vietettiin Kajaanissa ja joiden aiheena oli "Viihtyisä kotimaakunta — kehityksen avain".

JÄSENISTÖ. Seuran jäsenmäärä oli vuoden alussa 902 ja lopussa 1004. Yhteisöjäseniä oli 15.

● **Lars Stenbäck 1811—1870. Dagerrotyyppi, kuvannut Fredrik Rehnström. Vaasa heinäkuu 1848.** — Museovirasto.

Teol. tri
JAAKKO HAAVIO:

VALON RUNOILIJA LAURI STENBÄCK

● *Turku-seuran naisjaoston perinteellisessä kynttilänpäiväjuhlassa helmikuussa esitteli turkulainen runoilija, teologian tohtori Jaakko Haavio ruotsinkielisen runoilijapapin Lauri Stenbäckin runoilijatuotantoa, jonka Haavio on suomentanut. Teos ilmestyi viime vuonna Werner Söderström Oy:n kustantamana. Julkaisemme esitelmän pääkohdittain — kyseessähän on runoilija, jonka koulukaupunki on Turku.*

LOPPUTOTEAMUS

Huomattavia muutoksia ei seuran toiminnassa kuluvanakaan vuonna tapahtunut, vaan toiminta on kulkenut vanhoja tuttuja ratoja, joiden on saatu todeta herättävän turkulaisissa vastakaikua. Seuran vaikutusmahdollisuudet kotiseututyön kentällä laajenivat kuluneena vuonna. Maakuntaliiton perustamaan kotiseututoimikuntaan seura sai omana edustajanaan mukaan seuran puheenjohtajan, arkkitehti Olli Kestilän.

Turussa helmikuun 18. päivänä

OLLI KESTILÄ

TAINA HERRALA

EN voi väittää olevani kirjallisuuden ja sen valtavirtausten tuntija. Sellainen sormituntuma minulla kuitenkin on, että parhaillaan virta on kääntymässä kohti miltei unohdettua romantiikkaa. Lauri Stenbäck, Runebergin aikainen suomenruotsalainen lyyrikko, oli romantikko, jos kuka. Kun häntä kirjallisuuden historiassa kutsutaan "auringon, valon ja aamun runoilijaksi", lienee paikallaan tuoda hänen muistonsa esille tässä tilaisuudessa, jolle on annettu kaunis, puhuva nimi: valon juhla.

Lauri Stenbäckin runotuotanto on suppea, se mahtuu 132:een sivuun. Mutta mitä tuo rokonarpinen, toisaalta lapsekkaan avoin, toisaalta luontaantyöntävän sulkeutunut romantikko ja pietisti pohjimmaltaan halusi ilmaista, ei ilman muuta ole esiin kirvoitettavissa. Pitkä aikaväli hänestä meihin lisää vaikeutta: arvostukset ja asenteet ovat suuresti muuttuneet.

Runoilija Lauri (Lars) S. syntyi 1811 Kuortaneella papin poikana. Kotipappilan kaunis koivikko linnun lauluineen ja Kuortaneenjärven yllä kaartuvan taivaan valo- ja värileikki heijastelevat monissa runoilijain säkeissä. Lyyriset lahjansa Stenbäck epäilemättä peri isältään, kun taas luonteen vilkkaus ja poikkeuksellinen herkkyys olivat äidin perua.

JOS vertaamme Lauri Stenbäckin runoutta hänen aikanaan esiinmurtautuvaan uusromanttisen kirjallisuuden suuntaan, huomaamme selvää sukulaisuutta. Että runoutta harrastava nuorukainen hartaasti syventyi päivän lyriikkaan, on enemmän kuin ymmärrettävää. Käänsipä hän ruotsiksi Saksan romantiikan kärkimiehen Uhlandin eräitä romansseja. Ruotsinmaalaisten runoilijoiden kuten Tegnérin, Atterbomin, Stagneliuksen ym. romantikkojen tuotanto oli hänelle tuttu. Niinikään hänen lapsuudenkotinsa kirjahyllyllä oli suomenruotsalaisten runoilijain Franzénin ja Choraeuksen tuotteita. Hekin ovat vaikuttaneet häneen. Omituista ja merkillepantavaa on sen sijaan, ettei Runebergin v. 1830 alkanut runollinen työskentely näytä tehneen Stenbäckiin huomattavaa vaikutusta. Hän ei yhtynyt aikansa Runeberg-palvontaan. Tämä ilmeisesti johtuu siitä, että heidän luontovarustuksensa ja muu laatunsa olivat kovin erilaiset. Jos Runebergille runous oli kuin lyyra, jota hän sormillaan taidokkaasti näppäili tulkiten sillä miehekkäitä tunteitaan ja suuria näkyjään, Stenbäckille runous merkitsi enemmän: se oli osa hänen omaa olemustaan, hänen sydämensä laulu, jonka oli joko halliittava kaikkea tai sitten väistyttävä pois antaakseen tilaa toiselle, arvokkaammalle. Lauri Stenbäckin koko elämää sävyttää ankara sisäinen painiskelu elämän perimmäisten kysymysten parissa — tällöin tuli polttavaksi myös ongelma: mikä oli oleva lyriikan osuus hänen rakentaessaan minuuttaan.

ENSIMMÄINEN Stenbäckin tunnettu runo on sepitetty Turussa, jossa hän kävi koulua. Runo on erään luokkatoverin muistolle omistettu. Muoto on jo näppärä, sisältö vielä konventtitasoa.

Kuusitoistavuotiaana S. tuli ylioppilaaksi ja kävi Vöyrillä, jonne perhe tällä välin oli muuttanut, rippikoulun, voimakassieluisen herännäispapin Jonas Laguksen johdolla. Lagus oli harvinaisen perusteellisesti tutustunut humanistiseen sivistykseen ja myös ajan romanttisiin virtauksiin. Hänen vaikutuksensa Stenbäckiin oli herättävä. Rippikoulunsa päätteeksi nuori runoilija sepitti vähäisen runokokoelman: **Rukouksia käydessämme ensimmäisen kerran H. P. Ehtoollisella.**

RUNOUS oli Stenbäckin suurena rakkautena hänen ensimmäisinä ylioppilasvuosinaan. Runojen sepittely oli sen ajan ylioppilailla paljon yleisempää kuin nykyisin. Stenbäck opiskeli kirjallisuuden historiaa ja syventyi estetiikan kysymyksiin, ensin Turun yliopistossa, sitten Turun palon jälkeen Helsingissä.

TOIVOEN tapaavansa virkeämpää hengen elämää kuin Suomen sodan jälkeen vielä lamaannustilassa olevassa kotimaassaan hän lähti Ruotsiin. Kaksi vuotta hän opiskeli Upsalassa, mutta ruotsalainen ylioppilaselämä ja ylipäänsä lahdentakainen elämäntyyli tuotti hänelle pettymyksen. Runosikermässä **Matkan muistoja** Stenbäck tilittää vaikutelmiaan hyvinkin purevasti.

KIELTEISISTÄ kokemuksista huolimatta, tai ehkä paremminkin niiden vuoksi, Ruotsin matka sittenkin koitui Stenbäckille hyödylliseksi. Oma isänmaa, Suomi, oli runoilijalle nyt entistä rakkaampi. Hän, ruotsinkieliseen sivistyneistöömme kuuluva, löysi sen todella vasta nyt. Hän ei löytänyt sitä Maamme-laulun laulajan tavoin niemistä ja järvien laineilta, vaan suomalaisen salomökin asujainten silmän pohjukasta, josta avoin rehellisyys ja sydämen vilpittömyys kimmelsi häntä vastaan, kuten hän runossaan **Isänmaani Suomi** kertoo.

Östring ja Stenbäck karkoitettiin puoleksi vuodeksi yliopistosta. He asettuivat viimeksi mainitun kotiin Vöyrille ja kokivat täällä syvälle käyvän hengellisen herätyksen jouduttuaan kosketuksiin talonpoika Paavo Ruotsalaisen johtaman, parhaillaan mahtavassa nousussa olevan herätysliikkeen, herännäisyyden kanssa. Kun sitten rakkain ystävä Östring yllättävästi kuoli, oli Stenbäckin yritettävä suoriutua elämäänsä äkkiarvaamatta ilmaantuneesta myrskystä parhaansa mukaan. Hän ei kyennyt näkemään, miten romantiikka ja herännäisyys pohjimmalta kumpuavat samoista lähteistä, ihmissielun iäisyysikävästä. Hän näki nämä elämän liikkeet vastakkaisina — ja, vakavalla

● **Teologian tohtori Jaakko Haavio tutkistelemassa muiden runoilijoiden hengentuotteita.**

SUURIN osa S:n runotuotantoa keskittyy 1830-luvulle, ajanjaksoon, joka suomalaisen kulttuurin kehittymisen kannalta muutenkin on erittäin hedelmällinen. Stenbäckin lähimpään ystäväpiiriin Pohjalaisessa Osakunnassa kuului joukko intomielisiä Suomen miehiä, sellaisia kuin M. A. Castrén, E. A. Ingman, F. A. Ehrström, C. G. von Essen ym, joista kuka kielentutkijana, kuka lääketieteen uudistajana, kuka säveltäjänä tai teologina on piirtänyt nimensä sivistyshistoriaamme. Tämän nuorten joukon johtajaksi yleni Stenbäckin läheisin ystävä, intomielinen J. J. Östring. Yhdessä toverukset yrittivät nostaa ylioppilaselämää aatteelliseen nousuun.

MUTTA sitten tapahtui Stenbäckin elämässä suuri murros. Elettiin ahdasta venäläisvallan aikaa. Erään ylioppilasmielenosoituksen takia päätöksellä, luopui runoudesta, niin raskaalta kuin tämä uhraus tuntuikin. Runebergin kerrotaan lausuneen Stenbäckille tässä vaiheessa: Kyllä sinä Lasse taivaaseen pääset, mutta hiukan vitsaa saat Jumalalta, kun olet jättänyt runoutesi.

ONNEKSI Suomen runoudelle Stenbäck ei toki polttanut runojaan, kuten usein toistettu epäperäinen legenda väittää. Totta kyllä on, että hän esim. vastineessaan runoruhtinas Runebergille tämän Vanhan puutarhurin kirjeisiin on puhunut runoudesta tavalla, joka ei juuri jätä tulkinnalle varaa. On myös säilynyt merkintä, jonka mukaan Stenbäck olisi nuorelle Topeliukselle sanonut runoutta sielun myrkyksi. Näistä lausumista ei kuitenkaan saa tehdä liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Tosiasiassa Stenbäck yhä, hengellisen herätyk-

Pyöriä katsastamassa oik. Veli Vesterinen, Nina Rissanen, Tapio Rissanen ja Rauno Kreivilä.

Toimittaja
RAILI KIIANLINNA:

NUORISO-POLIISIT

● — Me tulemme sinne, missä on jotain oppimista, sanoi maisteri Kerttu Varjo, Tampereen Yliopiston nuoriso-ohjaajalinjan johtaja ja avasi "nursoilleen" Turun Nuorisoklubiyhdistyksen alaisen Jericoklubin oven.

● Turun Nuorisoklubiyhdistys on toiminut kaupungissamme vuodesta 1966 saakka. Sen alaisia, itsenäisiä pienryhmä-klubeja — vain Jericossa on jäseniä noin 500 — on kaupungissamme tällä hetkellä 11 ja niihin kuuluu toistatuhatta 13—20 vuotiasta nuorta.

● Nuorten kanssa klubeissa touhuavat nuorisopoliisit — jotka ovat teoistaan ja tekemättä jättämisistään vastuussa suoraan poliisimestarille — Iisakki Nenonen, Veli Vesterinen, Jukka Hukkanen ja Markku Meriluoto sekä nuorisopastorit Sakari Lehmuskallio, Pentti Yli-Kuivila, Esko Thurén ja Pekka Turunen.

● Klubit toimivat eri puolilla kaupunkia joko kaupungin tai seurakuntien tiloissa. Mitään muuta tukea ei tämä maassamme ja koko Pohjoismaissa ainutlaatuinen, ennaltaehkäisevä nuorisotyö kaupungilta eikä seurakunnilta saa. Nuoret itse rahoittavat toimintansa erilaisilla tempauksilla. Klubien puitteissa nuoret aktivoidaan myös yhteiskunnan suuntaan, he toimeenpanevat mitä erilaisempia yhteiskunnallisia iskuja. Nuorten toimesta on "päivän puheenaiheeksi" nostettu mm. huumekysymys ja rikollisuus.

● Ajatus tästä ennaltaehkäisevästä jengi- eli vertaisryhmätyöstä syntyi poliisin piiska-autossa konstaapeli Iisakki Nenosen päässä. Hän lähti ideoineen silloisen poliisimestari Helge Kukkamäen juttusille. Humanisti-Kukkamäki suhtautui asiaan myönteisesti ja toiminta alkoi Auralassa. Pienestä alusta on nyt kasvanut kuin suuri puu. Poliisin nuorisotyö kaupungissamme on rakenteeltaan sellaista, että sen organisaatiota on helppo muuttaa, ts. klubeja voidaan perustaa aina sinne, mistä löytyy toimintatarmoisia nuoria.

sensä jälkeenkin, jatkoi runoilemista. Aihepiiri vain syveni herättämään myös ihmissielun Jumala-suhteen ja kärsimyksen vaikeista vaikeimmat ongelmat. Ettei hän halveksinut liioin romanttisen kautensa lyriikkaakaan, huomaamme siitä, että hän aikanaan julkaisi kaiken painosta, ollessaan vakinaisena pedagoogina Vaasassa, kasvatusopin professorina Helsingissä tai kunnia-arvoisena rovastina Isossakyrössä. Mitä hempeimmät rakkausrunotkin hän kelpuutti mukaan. Hän selvästi ymmärsi niiden arvon. Myöhemmin elämänkutsumuksen monet tehtävät ehdyttivät hänen runollisen innoituksensa — mutta samoinhan on käynyt monen muun lyyrikon.

VANHUUDESSAAN Lauri Stenbäck Isonkyrön pappilassa vielä kerran istuutui runon työhön. Hän oli nyt elämää paljon kokenut. Hän pyrki arvioimaan runoilijatyötään harkiten, levollisesti. Hän päätyi tulokseen: Jos runo on tosi ja kaunis, se ei voi olla rikos Jumalaa vastaan. Runoilijan oikeus jopa velvollisuus on käyttää vapaasti lahjaa, jonka hän Jumalalta on saanut.

VELI VESTERINEN, "PRÄTKÄPOIKIEN" JOHTAJA

— Mitä enemmän nuoria on moottoripyörien päällä, sitä enemmän heitä on pois alkoholin parista, sanoo nuorisopoliisi Veli Vesterinen, Turun Moottoripyöräilijät-klubin johtaja, joka on jo vuosia touhunnut kaupunkimme "prätkäpoikien" parissa.

Veli Vesterinen tuntee perin pohjin asian, josta puhuu; hänellä on itsellään moottoripyörä, vuosittain hän matkaa sillä poikiensa mukana noin 8000 km. Matkoja on tehty eri puolille Suomea sekä Ruotsiin, Norjaan, jopa Hollantiinkin saakka. Pitkienkin matkojen aikana moottoripyöräilijät, joita vuonna 1973 kuului klubiin 190, ovat käyttäytyneet hyvin sekä pyörien kera että ilman niitä.

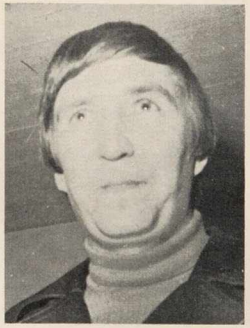
★

Turun Moottoripyöräilijät, kuten pyöräilijät kautta maan, ovat ahtaalla, valtiovalta ja Liikenneturva syrjivät moottoripyöräilijöitä.

— Veroruuvia kiristämällä on lähdetty vähentämään liikenneonnettomuuksia. Oikeampi tie olisi ollut tehostettu ajokorttikoulutus, asennekasvatus ja tehostetut turvatoimenpiteet, ts. turvakaaret, lisävalot ja suojakypärä olisi pitänyt määrätä pakollisiksi.

Aivan sananmukaisesti ahtaalla Turun Moottoripyöräilijät ovat tällä hetkellä toimitilojen suhteen. Heillä on käytössään vain pienen pieni korjauspaja Martinsillan nuorisotalon takapihalla. Tässä pienessä tupasessa pyöräilijät illasta iltaan kunnostavat pyöriään tai vain kiillottavat niitä siinä samalla menneitä muistellen ja tulevia matkoja suunnitellen. Näin tekivät tuonnoittain mm. klubilaiset Rauno Kreivilä ja Taito Rissanen ynnä pikku Nina. Veli Vesterinen tuntui heille olevan kuin konsanaan veli!

★

Veli Vesterinen

— Jos saisimme käyttöömme hallitilan ja kahvion, olisi joukkomme tuota pikaa 600 päinen, sanoo fantastisen rauhallinen, punaiseen poolopaitaan pukeutunut "prätkäpoliisi", joka opettaa pojilleen mm. liikennetietoutta, käyttäytymistä liikenteessä sekä auttaa nuoria mm. ajoneuvon katsastusasioissa, työpaikan ja asunnon hankinnassa ja toimii sovittelijana kodin ja nuoren välillä asiain niin vaatiessa.

— Moottoripyöräilijät ovat nuorison parasta ainesta, sanoo Vesterinen vakuuttavasti ja on tyytyväinen siitä, että Turun järjestäytyneille pyöräilijöille ei pahempia haavereita ole sattunut.

★

Veli Vesterinen asuu perheineen — vaimo ja kaksi lasta — Tilhentiellä. Vapaa-aikoinaan hän sanoo harrastavansa lukemista ja ruuanlaittoa.

— Olen ikuinen kokeilija. Kokkaan kaikenlaista ja maustan keitokseni aika ankarasti. Lukeminen on minulle mm. silta työstä uneen.

Vesterisen omien poikien pyöränsaanti "riippuu tilanteesta". Missään tapauksessa hän ei tule antamaan lapsilleen ensimmäiseksi pyöräksi suuritehoista, raskasta pyörää. "Pelin" tehon on noustava asteittain, ajajan taitojen myötä.

— Työntekijän tehtävänä on aktivoida joukkoa ja näyttää muille hyvää esimerkkiä. Työntekijä huolehtii myös siitä, että klubissa käyttäytyään sääntöjen mukaisesti, selittää Markku Rämö.

Nuorilla on siis tässä heidän omassa "moikkaamispaikassaan", jossa ei tarvitse palella, ei maksaa, valta tehdä paljolti sitä, mitä he itse mielivät; keskustella, kuunnella musiikkia, tavata tuttuja.

Mutta tästä paikasta ja toimista siellä nuorilla on myös vastuu. Senkin nuoret ovat hyväksyneet; tupakalle mennään tuulikaappiin,

Iisakki Nenonen, Outi Nurmi ja Soma Tuntematon suunnittelevat taas jotain uutta . . .

IISAKKI NENONEN, "IDEAN ISÄ"

Iisakki Nenonen istuu Räntämäessä sijaitsevan, kauniin kotinsa sohvalla ja voimisteluttaa sormiaan miettelijään näköisenä. Sitten tämä Karjalassa, Kurkijoella syntynyt maanviljelijän poika sanoo äkkiä:

— En minä tässä ole tärkeä vaan nuoret. Lähdetään katsomaan heitä!

Lähdettiin. Ajetaan Suikkilaan, ostoskeskukseen. Sieltä löytyy pienehkö huone, jossa on kolme pyöreää pöytää, tuoleja niiden ympärillä ja tuoleilla istumassa mukavia nuoria ihmisiä, mm. Paula Kalliokoski, Outi Nurmi, Markku Rämö, Pentti Huovinen ja Timo Tapio, simsonklubilaisia. Heillä on lupa kokoontua noin 50 muun klubilaisen kanssa tähän huoneeseen aina, kun paikalla on kolme nk. työntekijää.

Työntekijät on nimetty korotettuun valtaan ja myös vastuuseen vapaaehtoisesti. Palkkana on työtodistus. Iisakki käy nuoriaan katsomassa parina, kolmena iltana viikossa.

★

Simsonit ovat kurinalaista joukkoa. Harvemmin he itse tosin jonossa ehtivät seisomaan, mutta heidän saappaansa ovat kyllä eteismatolla ojennuksessa jokaisena klubi-iltana.

Turku-seura toimii

● SYYSKOKOUS pidettiin Katolisen seurakunnan seurakuntasalissa 1. 12. 1973. Jäsenten kannalta tärkeimpänä asiana oli jäsenmaksut, jotka päätettiin säilyttää ennallaan. Varsinainen jäsenmaksu on 10 mk, perheenjäsenen jäsenmaksu 3 mk ja yhteisöjäsenmaksu 100 mk. Suomen Turku-lehden tilausmaksu korotettiin 8 mk:sta 10 mk:aan. Jäsenmaksut peritään jälleen kuluvanakin vuonna postisiirtokortilla, joka lähetetään jäsenille maaliskuun aikana. Jos olette äskettäin muuttaneet, muistakaa ilmoittaa jäsenmaksun yhteydessä uudesta osoitteesta, ettei lehti menisi väärään osoitteeseen.

TULEVAN vuoden toiminnassa tullaan syyskokouksessa hyväksytyn suunnitelman mukaisesti yhä tiiviimmin seuraamaan kaupunkimme kehitystä ja kehityksen eteenpäin viemiseksi eri aloilla tehtyjä ratkaisuja sekä tekemään itse rohkeasti aloitteita ja tarpeen vaatiessa esittämään myös kritiikkiä. Toiminnan päämääränä tulee koko ajan olemaan oman kotiseudun, sen asuin- ja työympäristön kaikinpuolinen kehittäminen nimenomaan omista lähtökohdista käsin, omaa perinnettä ja erityismahdollisuuksia hyväksi käyttäen.

★

● NAISJAOSTO ei arvannut valitessaan Kynttilänpäivän juhlan paikaksi Marina-hotellin ravintolan "Aura-Marinan", miten kiinnostuneita turkulaiset olivat uudesta ravintolasta ja hotellista. Liput eivät riittäneet läheskään kaikille, ja moni uskollinen seuran jäsenkin jäi lippua vaille. Kun innokkaita tulijoita oli paljon, jouduttiin sali sijoittamaan aivan täyteen, jolloin osa mukana olleista ei päässyt nauttimaan täysipainoisesta ohjelmasta, joka aloitettiin reippaalla yhteislaululla Kirsti Vallin säestyksellä. Varsinaisesta musiikkiohjelmasta vastasivat Linda Widstedt ja Ericus-kuoro, joiden molempien esitykset otettiin suurella kiitoksella vastaan. Linda Widstedtin laulama Ahti Sonnisen "Älä kutsu kukkaseksi" ja Ericus-kuoron "Volgan laulu" virittivät mielet oikeaan Kynttilänpäivän tunnelmaan.

Teol. tri Jaakko Haavio oli valinnut aiheekseen runoilija Lauri Stenbäckin jonka taivalta ja kehitystä hän esitelmässään valaisi. Selostus siitä on lehdessämme toisaalla. Samalla tavalla kuin Kynttilänpäivän perinne, on itse juhlassa perinteenä Lahja Salviander in taitavien tyttöjen esiintyminen, jota kerta kerran jälkeen seurataan suurella mielenkiinnolla. Välillä lauleltiin hauskoja yhteislauluja, kuunneltiin hotellin esittely ja ostettiin arpoja, joiden palkinnonjaosta muodostui juhlava seremonia. Suomen Turun toimitussihteeri Eino Lehtinen puhui tilaus- ja jäsenhankinta-asioista. Juhlan aikana seuraan liittyi useita kymmeniä uusia jäseniä ja lehdelle saatiin uusia tilaajia. Esiintyjät esitteli ja kiitteli kaupunkimme matkailupäällikkö Irmeli Torssonen. Juhla päättyi yhteisesti laulettuun Varsinaissuomalaisten lauluun. Toivottavasti juhla piristi hieman talven pimeätä aikaa.

★

● TURKU-seura lähetti viime vuonna kaupunginhallitukselle kirjelmän, jossa toivottiin kauppahallin aidon miljöön ja sen luoman tunnelman säilyttämistä mahdollisimman alkuperäisinä suunniteltujen korjausten aikana. Kaupunginhallitus on kirjeessään Turku-seuralle ilmoittanut, että kauppahallin ulkonäkö ja sisustus tullaan säilyttämään.

★

kengät jätetään eteismatolle, klubiin ei tuoda alkoholia, tempausten kautta nuoria ohjataan huomaamaan mm. invalidit ja lapset.

— Se pistää sakin olemaan kunnolla, kun he tietävät, että heihin luotetaan, sanoo Outi Nurmi.

★

Kun sitten ajelemme kohti Turkua, selittää Iisakki Nenonen:

— Nuoren oma vertaisryhmä (jengi) määrää eniten normeineen nuoren käyttäytymistä, enemmän kuin koti, enemmän kuin koulu. Vertaisryhmän normit muuttuvat, niitä voidaan muuttaa esim. yhteiskuntamyönteisemmiksi, jos vain olemme riittävässä määrin kiinnostuneita nuoristamme. Ja miksi emme olisi? Jos nuoret viihtyvät, merkitsee se, että kaupunki on aikuisillekin viihtyisämpi.

— Jengityötä on arvosteltu ja sitä voidaankin arvostella, mutta se on tarpeellista niin kauan kuin jokin muu, parempi vaihtoehto on tarjolla. Tänä päivänä tuota vaihtoehtoa ei ainakaan ole näköpiirissä.

Sitten Iisakki Nenonen nauraa veitikkamaista pojannauruaan ja ideoi, ideoi, ideoi. Ne ovat tärkeitä ideoita. Niiden kautta moni nuori ihminen johdatetaan kurinalaiseen, pitkäjänteiseen työhön yhteisömme puolesta.

Rakennustarvike 74 näyttelyssä 18 891 katsojaa

● Osuuskunta Turun Messut järjesti 9.—17. 2. Rakennustarvike 74 näyttelyn Turun Konserttitalossa. Vuoden ensimmäisessä valtakunnallisessa rakennustarvikenäyttelyssä oli mukana 83 näytteilleasettajaa, joista lähes kaksi kolmannesta Turun ulkopuolelta. Näyttelytilaa oli käytettävissä 1500 m² Konserttitalossa ja lisäksi talon edusta.

Näyttelyn avajaistilaisuudessa piti tervehdyspuheen näyttelytoimikunnan puheenjohtaja, osastopäällikkö Ilmari Sipilä. Avauksen suoritti työvoiminisiteri Valde Nevalainen. Näyttelyssä, jossa oli esillä runsaasti erilaisia uutuuksia, kävi yhdeksän päivän aikana yhteensä 18 891 katsojaa, jossa viime vuoden vastaavaan näyttelyyn verrattuna on lisäystä 1 300. Näyttelyyn tutustui 10. 2. 3 570 ja 17. 2. 3 707 katsojaa.

Hotelli Marina Palacessa järjestettiin 12.—13. 2. rakentamisen yhteistyöseminaari, jonka järjestelyihin osallistuivat Turun Rakennusmestariyhdistys, Turun Kiinteistöyhdistys, Turun Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit sekä Osuuskunta Turun Messut. Esitelmien avulla sekä keskusteluissa ja työryhmissä pyrittiin löytämään ratkaisuja rakennusalan ongelmille. Seminaarissa esitelmöivät pääjohtaja Olavi Lindblom, apul.kaup.johtaja Uuti Palaja, valtiot. maist. Erkko Räsänen, asemakaava-arkkitehti Pekka Sivula, tekn.johtaja Olavi Aaltonen ja toiminnanjohtaja Jussi Suontila.

● KATSOKAAPA toisaalla lehdessämme olevaa ilmoitusta järjestämästämme jäsenhankintakilpailusta. Kaikki tiedämme, että mitä enemmän meitä on, sitä laajemmalle äänemme kantautuu. Ja kun varmasti seuran jäsenet haluavat tukea työtä kaupunkilaisten viihtyvyyden lisäämiseksi, niin ryhtykäämme työhön. Jos jokainen seuran jäsen hankkisi vaikka yhden lisäjäsenen, kasvaisi jäsenmäärä jo kaksinkertaiseksi. Suomen Turku-lehti jo korvaa maksetun 10 mk:n jäsenmaksun.

TAINA HERRALA

Matti Vapaavuori

Professori
MATTI VAPAAVUORI:

Vapaaehtoisesta pelastuspalvelutyöstä Turussa ja sen lähiympäristössä

● Pelastuspalvelun tarkoituksena on viranomaisten johdossa ja vapaaehtoisten järjestyneitten pelastuspalveluelimien tukemana pelastaa ja auttaa ihmisiä erilaisissa rauhanaikaisissa onnettomuuksissa maalla, merellä ja ilmassa. Kysymykseen tulee ensisijaisesti ihmishenkien pelastaminen sekä kadonneitten, loukkaantuneitten, sairaiden tai muuten hädänalaiseen tilaan joutuneiden henkilöiden etsintä ja auttaminen, mutta mahdollisuuksien mukaan myös aineellisten vahinkojen torjuminen ja lieventäminen.

● Otkantti vauhdissa.

TARVITSEMMEKO vapaaehtoista pelastuspalvelutyötä? Vastaan kysymykseen myöntävästi. Tosin laki jo sellaisenaan velvoittaa jokaisen 15—55 vuotiaan Suomen kansalaisen osallistumaan pelastus- ja avunantotehtäviin onnettomuustilanteissa, mutta viranomaiset voivat käyttää lain suomaa mahdollisuutta hyväkseen vasta senjälkeen kun onnettomuus on tapahtunut tosiasia. Tästä seuraa, että tarvittava apu suurella todennäköisyydellä tulee paikalle kouluttamattomana, huonosti varustautuneena ja järjestäytymättömänä. Näinollen vapaaehtoisten järjestöjen antama tuki viranomaisille muodostuu merkityksellisiksi juuri sen vuoksi, että paikalliset olosuhteet huomioiden voidaan ennakolta varautua pitämään toimintavalmiina juuri sellaisia ryhmiä, joita viranomaiset todennäköisesti avukseen tarvitsevat, mutta joita he eivät lain suomin mahdollisuuksin voi etukäteen saattaa toimintavalmiiksi. Monet kansalaisjärjestöt ovat vuosien kuluessa toiminta-ajatukseensa liittäneet muodossa tai toisessa pelastuspalveluun läheisesti liittyviä toimintoja.

VOIDAANKIN todeta, että vapaaehtoisin voimin on jo vuosia eri tavoin pyritty toteuttamaan tämänkaltaista toimintaa maalla, merellä ja ilmassa. Sensijaan vapaaehtoisten voimien keskinäistä yhteistoimintaa ei ollut 1960-luvun alkupuolelle mennessä suurestikaan koordinoitu. Tämän puutteen korjaamiseksi päätettiin perustaa valtakunnallinen pelastuspalvelu.

VALTAKUNNALLISEN pelastuspalvelun syntyyn liittyy erottamattomasti pienen lapin tytön, Anja Kumpurinteen menehtyminen kotiseutunsa erämaihin. Hänen kuolemansa oli viimeinen sysäys kansanliikkeen nostattamiseksi, jonka tarkoituksena oli säästää toiset Anjan kohtalolta. Päätettiin perustaa vapaaehtoisten voimien yhteistoimintaorganisaatio tukemaan niin tarvittaessa viranomaisten toimintaa.

KULUVANA maaliskuun 31 päivänä tulee kuluneeksi 10 vuotta siitä, kun Helsingissä pidettiin vapaaehtoisen pelastuspalvelun yhteistoimintaorganisaation perustava kokous. Perustamisvaiheessa lupautui Suomen Punainen Risti toimimaan pelastuspalvelun kokoonkutsujajärjestönä, joka oman valmiustehtävänsä ohessa sitoutui tekemään aloitteet sekä läänin että paikallisten pelastustoimikuntien perustamiseksi.

NIINPÄ Turun vapaaehtoinen pelastuspalvelutoiminta nimettiin Suomen Punaisen Ristin Turun osaston koolle kutsumassa kokouksessa syyskuussa 1970. Sen keskeisenä tavoitteena on ollut vapaaehtoisen pelastuspalvelutoiminnan koordinoiminen Turussa ja sen lähiympäristössä. Turvallisuusviranomaiset ovat tukeneet sen toimintaa eri tavoin. Nykyisin toimikunnassa onkin myös eri viranomaisten edustus.

ON syytä erityisesti todeta, että toimikunta on ensisijaisesti eri järjestöjen, yhdistysten ja seurojen yhteistoimintaa koordinoiva elin. Ne toimivat edelleenkin omien sääntöjensä mukaisesti itsenäisinä yhdistyksinä. Osallistuessaan pelastustoimintaan ne ovat vain sitoutuneet ottamaan toiminnassaan huomioon yhteistoiminnan velvoitteet ja tavoitteet. Toimikunnan työn kehittyessä primääriksi päämääriksi ovat muodostuneet toisiimme tutustuminen, hälytysjärjestelmän ja vies-

tinnän kehittäminen, koulutustoiminnan yhtenäistäminen, ja yhteistoimintaharjoitusten järjestäminen sekä puuttuvan viestintä- ja toimintaa ohjaavan kaluston täydentäminen. Näiden tavoitteittensa saavuttamiseksi toimikunta pyrkii vuosittain järjestämään kolme paikkaan ja aikaan sidottua kokousta, joissa joko vapaaehtoinen järjestö tai viranomainen esittelee toimintamuotojaan ja joissa on mahdollisuus tämän jälkeen keskustella yhteistoimintamahdollisuuksien parantamisesta tai saada kenties virikkeitä oman toiminnan kehittämiseksi.

EDELLEEN toimikunta päämääriensä mukaisesti järjestää vuosittain kaksi harjoitusta. Toinen näistä on etsintä- ja toinen varsinainen pelastusharjoitus. Kolmanneksi toimikunta järjestää vuosittain johtoseminaarin, minkä toivotaan aikaa myöten muodostuvan myös varsinaiseksi koulutustilaisuudeksi karttaharjoituksineen. Koska viranomaiset ovat varsin runsaslukuisesti osallistuneet näihin tilaisuuksiin tai vapaaehtoisilla on ollut tilaisuus liittyä viranomaisten harjoitustoimintaan, on ehkä tärkein primäärisistä päämääristä, toisiinsa tutustuminen, tullut konkreettiseksi tavoitteeksi, jonka merkitys päivä päivältä tiedostetaan yhä paremmin.

ERI vapaaehtoisten järjestöjen pelastuspalvelutoimikunnan käyttöön tai suoraan viranomaisten avuksi osoittamista joukoista mainittakoon Turunmaan pelastuslaivue, Turussa vuosi sitten koulutetut etsintälentäjät (SAR), jotka kaikki tuntevat saariston olosuhteet, etsintäjaoston eri yhdistyksistä ja seuroista kokoamat etsintään osallistuvat ryhmät, viestintäjaoston koordinoimat viestiryhmät ja SPR:n Turun osaston valmiusryhmät unohtamatta kuljetus- ja huoltojaoston mahdollisuuksia auttaa.

● **Osmo Rannikko viestittää autoradiopuhelimella.**

HUVIPURJEHTIJOIDEN saadessa yhä enemmän LA-radiopuhelimia veneisiinsä lisääntyi kiinnostus vapaaehtoiseen meripelastustoimintaan myös Turussa ja sen ympäristössä. Kakskerran Hennalassa sijaitsevan radioaseman alkaessa kesäisin säännöllisen päivystyksensä muodostivat meripartiolaiset ja myöhemmin urheilusukeltajat omat pelastuslaivueensa. Turunmaan Meripelastusyhdistys, joka on perustettu vuonna 1962, on siitemmin koonnut kaikki vapaaehtoiset ryhmät purjehdusseurat mukaanluettuina omaan nk. Turunmaan pelastuslaivueeseensa. Keväällä 1973 Turunmaan Meripelastusyhdistys sai oman lasikuituveneen etsintä- ja pelastustehtäviä varten. Otkantiksi kastetun pelastusveneen varusteisiin kuuluu mm. kaksi kompassia, merenkulkututka, kaikuluotain ja dopplerloki. Veneestä pystytään tarvittaessa johtamaan suuretsintöjä yhteistoiminnassa Hennalan radioaseman kanssa. Radioasemaa hoitavat partiolaiset. Asema päivystää 24 tuntia vuorokaudessa kesän aikana. Suuretsinnän johto tapahtuu Kakskerran radioaseman kautta. Tällöin karttapöydän ääreen kokoontuu tarvittaessa vapaaehtoisen pelastuspalvelun johtoryhmä.

● **Turun palolautakunnan jäseniä tutustumassa Hennalan radioasemaan.**

SPR:n Turun osaston ensiapuryhmät tulevat tänä vuonna toimineeksi 15 vuotta. Vuonna 1959 toimeenpantiin Turussa ensimmäiset suurelle yleisölle tarkoitetut ensiavun peruskurssit. Kymmenkunta innostunutta kurssilaista osallistui samana vuonna valtakunnalliseen viikon kestävään jatkokoulutukseen. Nämä henkilöt perustivat saman vuoden syksyllä lääkintävalmiuskerhon, joka kokoontui viikoittain pohtimaan tietojen ja taitojen kehittelyä sekä toimenpiteitä jäsenistön lisäämiseksi. Tästä vaatimattomasta alusta ovat kehittyneet osaston nykyisin vireästi toimivat viisi ensiapuryhmää. Toisaalta Turun osaston yhdyskuntatyön muodoista tässä yhteydessä erityisesti on mainittava sosiaalinen ensiaputoiminta. Turun osastolla on oma katastrofivarastonsa, joka käsittää vuodevaatteita, aikuisten ja lasten alus- ja päällysvaatteita ja jalkineita. Ensiapuryhmät voidaan tarvittaessa täydentää sosiaalisesta ensiaputyöstä kiinnostuneilla osaston jäsenillä varsinaisiksi valmiusryhmiksi. Ryhmien varustukseen kuuluvat nykyisin mm. hapenantolaitteet ja radiopuhelimet. Ryhmät päivystävät mm. eri näyttelyissä, messuilla, suurissa vauhtikisoissa ja kansanjuhlissa ja kokoontuvat viikoittain kokouksiinsa ja harjoituksiinsa.

PELASTUSTOIMINNAN voidaan vuorostaan katsoa ainakin laajemmassa mielessä alkaneen juuri Lounais-Suomessa vuonna 1950, jolloin Turun Lentokerho hankkimallaan 4-paikkaisella "Turun Leivo"-koneella ryhtyi suorittamaan pahimpina kelirikkoaikoina sairaslentoja Turun saaristossa. Kaikki lennot suoritettiin omakustannushintaan vapaaehtoisin ohjaajavoimin.

PARTIOLAISET ovat myös kiitettävällä tavalla osallistuneet pelastuspalvelutyön kehittämiseen Turussa. Meripartiolaisten osuudesta on jo mainittu Hennalan radioaseman toiminta, mihin tämän vuoden alussa on valmistunut sisäinen puhelinverkosto. Tämä kattaa kolme rakennusta ja niissä olevat tilat. Näin radioaseman yhteydessä olevassa kurssikeskuksessa voidaan järjestää johdon karttaharjoitustilaisuuksia, joilla yhteistoimintaa kehitettäessä on oma keskeinen merkityksensä. Partiolaiset ovat merkittävällä tavalla osallistuneet toimikunnassa myös etsintä-, viesti- ja huoltotoiminnan kehittämiseen. Turun Pelastuspalvelutoimikunta kykeneekin nykyisin varsin nopeasti järjestämään mm. muonituksen suurehkollekin joukolle. On selvää, että tämänkaltainen toiminta tarvitsee varoja paitsi suunnitteluun ja toiminnan kehittämiseen myös nimenomaan toimintatilanteessa. Tähän puoleen on toimikunnan tarkoitus lähitulevaisuudessa kiinnittää nykyistä suurempi huomio.

MUISTA yhteistoimintaan osallistuneista yhdistyksistä ja seuroista mainittakoon Turun Urheilusukeltajat, Turun Reserviupseerit, Turun Reservialiupseerit, Turun Radioamatöörit, L-Suomen Kennelpiiri, Autoliiton Turun osaston Tiepalvelumiehet ja Suomen Vapaaehtoinen

Reino Linkosaari

Toimittaja
REINO LINKOSAARI:

Pahimmat puutteet poistumassa urheilulaitosten "kurjuudesta"

● **Turun kaupunginvaltuusto on hyväksynyt suunnitelman Turun urheilupuiston peruskorjauksista. Ensi syksynä aloitettava I rakennusvaihe käsittää keskikentän ja juoksuratojen korjauksen sekä päällystämisen, maavallikatsomon osittaisen korjaamisen sekä siirrettävien pukusuojien rakentamisen. Myöhemmin toteutettava II rakennusvaihe käsittää uuden pääkatsomon, pukusuoja- ja ravintolatilojen rakentamisen pääkatsomon yhteyteen ja maavallikatsomon laajentamisen. Kuvassamme urheilupuiston nykyinen, v. 1928 valmistunut pääkatsomo.**

● **Viestiauto ja johtoperävaunu Hennalan pihalla.**

Tiepalvelu unohtamatta monia muita, jotka ovat ilmaisseet kiinnostuksensa tämänkaltaiseen toimintaan. On selvää, että vapaaehtoista toimintaa ja ennen kaikkea sen valmiuden astetta rajoittavat työajat, sairastumiset, lomat jne., mutta kaikesta tästä huolimatta on näistä ryhmistä yhä enenevässä määrin apua viranomaisille tulevaisuudessa varsinkin kun viranomaisei ovat asettaneet tavoitteekseen myös vapaaehtoisen toiminnan aktivoimisen.

MATERIAALIHANKINTATAVOITTEISTAAN Turun Vapaaehtoinen Pelastuspalvelutoimikunta on voinut toteuttaa auton, johtoperävaunun, autoradiopuhelimen hankkimisen ja viestintävälineistönsä täydentämisen. Tämän on mahdollistanut Lionsklubi Turun Linnan ja SPR:n Turun osaston yhdessä järjestämän tauluhuutokaupan tuotto ja Turun kaupunginhallituksen arvokas tuki unohtamatta monia muita työtämme eri tavoin tukeneita yksityisiä henkilöitä ja yhteisöjä. Vanha paloauto perävaunuineen Osmo Rannikon kunnostamana on osoittautunut tarkoitukseensa sopivaksi.

TOIMINTAMME ylläpitäminen ja jatkuva kehittäminen vaatii kuitenkin varoja kuten jo aikaisemmin totesin. Olemme avanneet postisiirtotilin niitä lukijoita varten, jotka haluavat kohdistaa apunsa kotikuntansa vapaaehtoisen pelastuspalvelutyön tukemiseen. Vapaa-ajan jatkuvasti lisääntyessä tähän työhön osallistuvia oikealla tavalla motivoiden on mahdollista kehittää vapaaehtoisesta pelastuspalvelutyöstä entistä monipuolisempi harrastustoiminta.

YHTEENVETONA todettakoon keskeisiksi tavoitteiksi toistemme tunteminen, hälytys- ja viestijärjestelmien kehittäminen, kuljetuskaluston hankkiminen, koulutuksen yhtenäistäminen ja sen kehittäminen sekä yhteistoimintaorganisaation luominen.

TUE kotikaupunkisi vapaaehtoista pelastuspalvelutyötä — postisiirtotili Tu-68 380-9.

● Tuntuu usein siltä, että meillä Turussa urheilulaitosten aikaansaaminen aiheuttaa kohtuutonta vitkastelua rakentamiseen liittyvistä ratkaisuista käytävien kiistojen takia. Kupittaan jäästedionin paikasta riideltiin pitkään, uimahallin sijoittaminen Impivaaran puistoon sai osakseen ankaraa vastustusta, eikä toistaiseksi vain haaveena olevan jäähallin paikasta ole vieläkään päästy yksimielisyyteen. Viimeksi jopa Urheilupuiston peruskorjaus oli joutua uhanalaiseksi Koroisiin kaavaillun keskuskentän takia. Onneksi hahattelut Urheilupuiston vastaisen aseman muuttumisesta ovat kuitenkin väistyneet, ja mainehikkaan Urheilupuistomme kunnostaminen nykyajan vaatimuksia vastaavaksi pääsee alulle ensi syksynä.

● Turun urheiluhallin avajaiskilpailujen ohjelmassa oli mm. 1.500 metrin juoksu. Pekka Päivärinta — "Lätsä-Pekka" — voittaa kilpailun kannoillaan toiseksi sijoittunut Pekka Vasala (30).

KEHITYS kulkee voimakkaasti eteenpäin ja myös urheiluväen vaatimukset kasvavat ajan mukana, mutta tilannetta kaupunkimme urheilulaitosten osalta voidaan kuitenkin pitää melko tyydyttävänä siinä vaiheessa, kun Impivaaran uimahalli valmistuu joskus ensi vuoden keväällä ja Urheilupuiston radat saadaan kestopäällystetyiksi kesän 1975 kilpailukauteen mennessä.

LYHYEHKÖN ajan kuluessa on Turun urheilulaitosten kohdalla tapahtunut myönteistä parannusta, joista huomattavimpana voidaan pitää kymmenisen vuotta vireillä olleen Kupittaan urheiluhallin valmistumista. Monikäyttöisenä se tarjoaa harjoitus- ja kilpailumahdollisuuksia 12—15 eri lajissa, joista etenkin yleisurheilu on hallin ansiosta mennyt voimakkaasti eteenpäin. Lattian rekortan-päällystettä on tosin pidetty palloilulajeille sopimattomana, mutta "kelvoton" se lienee ainoastaan lentopalloilijoille. Samppalinnan urheiluhallin valmistuminen on omalta osaltaan helpottanut tuntuvasti sisätilojen tarvetta ja parisen vuotta sitten Kupittaan jalkapallostadionille hankitut keinovalot ovat tehneet mahdolliseksi myös iltaottelujen pelaamisen.

VIHDOIN KATON ALLE

KUPITTAAN jäästadionilla saatiin niinikään vihdoin viime joulun edellä hartaasti toivottu parannus katsomokurjuuteen, kun jäästadion tuli katetuksi. Rakentamiseen tosin liittyi raivostuttavia viivytyksiä lakkojen ja teknisten vaikeuksien takia, joka aiheutti TPS:n ja TuTo:n mestaruussarjaottelujen pelaamisen Forssassa saakka. Nyt on onneksi lopulta kuitenkin käytettävissä edes vähimmäisvaatimukset täyttävä halli, jossa ensi kesän aikana tullaan sitä paitsi pohjan betonoinnin yhteydessä suorittamaan välttämätön jäädytysputkien uusinta. Nämä parannukset samoinkuin uusi uimahalli ja Urheilupuiston peruskorjaus kohentavat omalta osaltaan ratkaisevasti Turun urheilulaitostilannetta, joskin aina on uusia tarpeita syntymässä.

Uintiolot paranevat

IMPIVAARAN uimahalli 50 metrin ratoineen ja hyppyaltaineen täyttää myös kansainväliset kilpailuvaatimukset, ja tulee toimimaan heti valmistuttuaan mm. Pohjoismaisten mestaruuskisojen näyttämönä kesällä 1975. Se on tarkoitettu ennen kaikkea kuitenkin jokaisen turkulaisen virkistyskeitaaksi, jossa voivat uida niin miehet kuin naiset, aikuiset ja lapset, taitavat uimarit tai vasta uinnin alkeita opettelevat. Jokaiselle kansalaiselle sopivana kuntolajina uinti tulee tarvitsemaan lähivuosina kaikesta huolimatta myös pienempiä altaita, joita onkin valmistunut yksityisten toimesta juuri tämän vuoden alkupäivinä Uittamolle ja Petreliuksen alueelle. Niiden 25 metrin pituiset altaat tarjoavat sinänsä riittävän uintinautinnon, eivätkä hallimatkat muodostu itäisen puolen asukkaille turhan pitkiksi. Muita pieniä uimahalleja kaivataan vastedes ensi sijassa Iso-Heikkilän—Patterihaan suunnalle ja Maarian alueelle.

UINTI on kieltämättä mitä ihanteellisin liikuntamuoto ja kuntoiluun kaupungin urheilutoiminnassa onkin viime vuosina kiinnitetty lisääntyvää huomiota. Niinpä tällä hetkellä on Turussa jo kahdeksan kuntorataa, jotka lienee syytä myös tässä yhteydessä luetella:

1. Urheilupuisto (Karikon lenkki) 1420 m, valaistu, 2. Hirvensalo 2500 m, valaistu, 3. Lauste 2500 m, valaistu, 4. Nunnavuori (Runosmäki) 1700 m, valaistu, 5. Ispoinen 1500 m, valaistu, 6. Pansio 1100 m, valaistus valmistumassa, 7. Suikkila 1500 m, valmistuu keväällä, 8. Ruissalo 2500 m, ei valaistu. Lähiaikoina on tulossa kuntoreitti myös Ylioppilaskylän seutuville. Useimmilla kuntoreiteillä on hoidetut hiihtoladut sekä lisäksi tarpeelliset yhdysreitit.

Toinen tekojäärata!

KUN käynnissä oleva uimahallin rakentaminen ja vireillä oleva Urheilupuiston peruskorjaus on toteutettu, tulee eteen urheiluväkeä askarruttava kysymys seuraavista tärkeimmistä ns. suurista urheilulaitoksista. Jäähalli on ollut viime vuosina vahvasti esillä, mutta MM-kisojen isännyyden mentyä sivu suun ja Kupittaan jäästadionin tultua katetuksi, on se samalla automaattisesti siirtänyt jäähallin tärkeysjärjestyksessä tuonnemmaksi. Se on otettu huomioon kaupungin kehysbudjetissakin vasta aikaisintaan 1978, eikä jäähallin tarve rehellisesti sanoen tosiaan olekaan enää niin huutava kuin Kupittaan "avohallin" aikoihin. Asiaa kriittisesti tarkastellen onkin vakavasti harkittava 20 miljoonaa markkaa maksavan jäähallin rakentaminen ajankohtana, jolloin kaupungin lakisääteiset menot peruskouluuun siirtymisen, päivähoitolain ja terveydenhoitolain johdosta paisuvat yli äyräittensä. Jäähalli joutuukin epäilemättä odottamaan muutaman vuoden vuoroaan, mutta sitä vastoin pidän kiireellisenä ja ehdottoman tarpeellisena uuden tekojääradan rakentamista.

TOISEN tekojääradan rakentamisesta Kupittaalle on tehty myös valtuustoaloitteita, mutta ainakaan toistaiseksi ei asiassa ole edetty lainkaan. Tekojäärata olisi välttämätön erityisesti kuluneen talven kaltaisina lauhoina aikoina, jolloin vain harvat ovat voineet nauttia jääurheilun iloista. Nykyisin erityisesti juniorityö kärsii suuresti, eikä esimerkiksi piirisarjoja ole voitu viedä suunnitellusti lävitse pelkkien vesilammikoiden peittäessä kaukalot. Kustannuksiltaan tekojäärata ilman katsomoja tulisi maksamaan vain murto-osan esimerkiksi jäähallin hinnasta ja hyöty koituisi moninkertaisesti laajempien joukkojen hyväksi. Turhat riitelyt jääkenttävuoroistakin varmasti vähenisivät, kun kenttäluku kaksinkertaistuisi.

BORE NORD Visbyn risteilylle

Einar W. Juva

● Turkulainen Bore-yhtiö jatkaa ensi kesänä perinteistä retkeilyliikennettä reitillä Turku—Visby. Tätä liikennettä on rahdattu harjoittamaan viime syksynä tulipalossa tuhoutuneen s/s Bore II:n sisaralus s/s Bore Nord, entiseltä nimeltään Birger Jarl.

Ns. olympialaivojen sarjaan kuuluva Bore Nord on viimeksi Jakob Linesin laskuun liikennöinyt reitillä Pietarsaari—Skellefteå, jolle reitille ensi kesäksi on rahdattu eräs Vaasa—Umeån autolautoista. Bore Nordissa on suoritettu muutostöitä lyhytristeilyliikennettä silmällä pitäen ja se on kapasiteetiltaan suurin piirtein samaa luokkaa kuin Bore II. Liikennekausi käsittää ajan 31. 5.—2. 9. 1974 ja lähtöjä on kolmasti viikossa. Bore Nord ottaa kuljettaakseen myös autoja, jotka lastataan laivaan hissin avulla. Gotlanti on ihanteellinen lyhyille automatkoille. Toinen suosittu tapa on liikkua polkupyörällä, jonka matkustajat saavat ottaa maksutta mukaan.

Turun Historiallinen Yhdistys 50-vuotias

● Turun Historiallinen Yhdistys vietti 50-vuotisjuhlaansa lauantaina 2. 2. 1974. Sääntömääräinen vuosikokous pidettiin kello 10.00 Turun Yliopiston luentosalissa II, päiväjuhla kello 13.00 Turun vanhan akatemiatalon juhlasalissa ja juhlaillalliset kello 19.00 Grilliravintola Pietarissa. Sunnuntaina 3. 2. suoritettiin tervehdyskäynti prof. Einar W. Juvan haudalla Turussa ja prof. Kaarlo Jänteren haudalla Naantalissa.

Turun Historiallisen Yhdistyksen alkuvuosien toimintaa leimasi suomalaiskansallinen innostus ja varsinaissuomalainen kotiseutuharrastus. Näitä koskevien esitelmien ja julkaisujen ohella yhdistyksen päätoimintamuotona olivat kotiseuturetket eri puolille Varsinais-Suomea. Yhdistyksen julkaisusarja alkoi ilmestyä v. 1924. Sotavuodet johtivat yhdistyksen kielirajojen avartumiseen. Kuten Turun Yliopisto ja Åbo Akademi, myös Turun Historiallinen Yhdistys ja Historiska Samfundet i Åbo lähenivät toisiaan.

1960-luvulla yhdistyksen toiminta kansainvälistyi nopeasti. Yhdistyksen retket ovat suuntautuneet lähiseudun ohella myös ulkomaille. Esitelmöitsijöinä vieraili yhä enemmän ulkomaisia tiedemiehiä. Samalla yleistä historiaa käsittelevät artikkelit lisääntyivät Suomen ja paikallista historiaa koskevien tutkielmien rinnalla. Lopulta yhdistykselle luotiin, kotimaisten kunniaja tutkijajäsenten lisäksi, ulkomaisten kirjeenvaihtajajäsenten organisatio. Siihen kuuluu maidensa arvostetuimpia historiantutkijoita Neuvostoliitosta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta, Saksan liittotasavallasta ja Yhdysvalloista.

Turun Historiallinen Yhdistys on järjestänyt toimintansa aikana yli 300 yleisöesitelmää ja julkaissut 26 nidettä Turun Historiallista Arkistoa. Yhdistyksen jäsenmäärä oli v. 1973 lopussa 438. Sen pitkäaikaisia puheenjohtajia ja sihteereitä ovat olleet mm. professorit Artturi H. Virkkunen, Arvi Korhonen, Kaarlo Jäntere, Einar W. Juva, Arvo Viljanti ja Vilho Niitemaa.

Päiväjuhlassa tervehdyspuheen

Kuplahalli tulossa

JALKAPALLOILUN talviharjoitusten tarpeita varten olisi toisaalta pyrittävä toteuttamaan kuplahallin rakentaminen, joka jo onkin merkitty ensi vuoden kehysbudjettiin. Talvisarjat lumisilla tai jäisillä kentillä eivät tarjoa suinkaan sellaisia harjoitusolosuhteita, jotka vastaavat jalkapalloilun normaalia treenausta. Kuplahalli toisi suhteellisen halpana ratkaisuna tehokkaan avun valmennuskauden pidentymiseen, ja eri puolille Suomea lisääntyessään ne epäilemättä nostaisivat koko maan jalkapalloilun tasoa. Pallokenttien lukumäärässä yleensä ei Turussa ole suuresti valittamista. Juoksuradoilla varustettuja urheilukenttiä ei myöskään tarvita lisää aivan ensi tilassa. Tähdellisempää olisi ennen uusien kenttien rakentamista sen sijaan kiinnittää huomiota olemassaolevien pukusuojatilojen ja peseytymismahdollisuuksien parantamiseen.

● Turun urheiluhallin ajanmukaisissa tiloissa toimii myös kuntokoulu.

MAISTERI Eero Vilén, joka sittemmin toimi Yhtyneitten Paperitehtaiden kemistinä Valkeakoskella ja Jämsänkoskella, suomensi opiskeluaikanaan nimensä Varesmaaksi. Pian tämän jälkeen hän joutui eräille Helmin päiville, joilla oli mukana paljon nuoria opiskelijoita.

Uutta nimeään ilmeisesti vielä ujostellen Varesmaa lausui nimensä esittelyssä hieman epäselvästi, mikä antoi eräälle neitoselle aiheen huomauttaa illan emännälle:

— On sekin toi Vilén. Ensi kerran treffataan ja heti se sanoo röyhkeästi — morjens vaa!

(Teoksesta "ko Pumpula flikat jokken putos").

Kaarlo Jäntere

piti prof. Vilho Niitemaa, esitelmän aiheesta amerikansuomalaiset prof. John I. Kolehmainen Ohiosta ja juhlaesitelmän yhdistyksen kunniajäsen, akateemikko Kustaa Vilkuna, jonka aiheena oli "Kastari: jokilinna ja kirkontorni". Kuorolaulua esitti mieskuoro Brahe Djäknar johtajanaan lehtori Gottfried Gräsbeck. Turun Soitannollisen Seuran kvintetti esitti Robert Schumannin pianokonsertosta ensimmäisen osan.

Turun Historiallisen Yhdistyksen juhlajulkaisun ensikappaleet luovutettiin Turun Yliopistolle, Åbo Akademille ja Suomen Historialliselle Seuralle, joiden edustajat esittivät tervehdyksensä.

Sääntömääräisessä vuosikokouksessa valittiin yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi apul.prof. Pentti Virrankoski.

Turusta kehittymässä myös oopperakaupunki

● **"Lähtökuopissa" olivat 10 vuotta sitten mm. "Pajazzossa" laulanut Silja Mellanen (vas.) sekä "Cavalleria Rusticanassa" esiintyneet Nils von Schantz, Linda Widstedt (nykyinen puheenjohtaja), Mosse Seera (ensimmäinen puheenjohtaja) ja Ritva Suominen.**

● *Turun maine korkeatasoisena musiikkikaupunkina tunnetaan. Jatkuvasti loppuunmyydyt konsertit hämmästyttävät jopa pääkaupunkilaisia. Teatterin kohdallakin on Tampere kerrankin tavannut vertaisensa, jopa voittajastakin puhutaan. Oopperakin on ponnistellut alkuvaikeuksistaan huolimatta mittaviin saavutuksiin. Se on ollut ponnahduslautana myös useammalle suuriin taloihin siirtyneille solisteille ja muille esiintyjille. Turun Oopperayhdistyksellä onkin täysi syy juhlia 10-vuotista toimintaansa.*

OOPPERALLA on Turussa pitkät perinteet, joista kunnian kantaa Turun Soitannollinen Seura orkestereineen. Ensiesitys kuultiin jo v. 1890. Ohjelmana oli orkesterin kapellimestarin K. Müller-Berghausin säveltämästä oopperasta "Die Kalewainen in Pohjola" toinen näytös. Samalla vuosikymmenellä esitettiin lisäksi osia "Taikahuilusta" ja "Don Juanista", "Taika-ampuja" (konserttina) ja suuren menestyksen saavuttanut, orkesterin uuden kapellimestarin J. Eibenschützin säveltämä "Ann-Mari".

ENNEN orkesterin lakkauttamista v. 1924 liittyi luetteloon tällä vuosisadalla 16 oopperaa, joukossa kotimainen ensi-iltakin v. 1910: Selim Palmgrenin "Daniel Hjort".

JATKOSODAN aikana, keväällä 1943, valmisti Turun Työväen Teatteri esityskuntoon Mascagnin "Cavalleria rusticanan" ja vv. 1951—1958 esitytti kaupungin musiikkilautakunta 8 oopperaa, m.m. Leevi Madetojan "Pohjalaisia". Collegium Musicum Turkuense ja Turun Opettajayhdistys esittivät tuon kauden jälkeen oopperan kumpikin. Lapsioopperoita ovat kiitettävästi harrastaneet kansakoululaitos ja Åbo Amatörteaterförening. Mutta kun 10 vuotta sitten perustettiin "Turun Oopperayhdistys — Operaföreningen i Åbo", ovat ohjat oopperan osalta olleet varsin tiiviisti sen käsissä.

JUHLAOOPPERANA esitetty Puccinin "Tosca" sai nyt Turussa kolmannen esityksensä paikallisin voimin ja oli samalla Turun Oopperayhdistyksen kahdestoista oopperan kymmenen vuoden aikana. Esityksensä ovat saaneet aikaisemmin: Cavalleria rusticana, Pajazzo, Pohjalaisia, Ryöstö Seraljista, Faust, Tauno Marttisen Lea (kantaesitys), La Bohéme, Carmen, Don Pasquale, Trubaduuri ja Don Giovanni viime kesänä Turun linnan pihassa esitettynä.

SITKEÄSTI HENGITTÄVÄ TAIDEMUOTO

OOPPERALLE on veikattu jo monta kertaa kuolemaa, muka vanhentuneena taidemuotona, mutta aina se vain on löytänyt uusia ystäviä ja pitänyt pintansa, sanoo nykyinen Turun Oopperayhdistyksen puheenjohtaja, laulajatar Linda Widstedt. — Alkuun yhdistyksemme lähti liikkeelle kokonaan ilman varoja, pääomana 5000 markan vekseli. Oopperan kalleus taidemuotona tiedetään hyvin, eikä Turunkaan paikallisooppera olisi voinut toimia, jos koko esiintyjäjoukko olisi ollut "palkkalistoilla". Koko olemassaolo on perustunut esiintyjien innostukseen, musiikin harrastukseen ja rakkauteen oopperaa kohtaan, toteaa rouva Widstedt.

AJAN myötä on sekä kaupungin että valtion tuki kasvanut ja yleensäkin aletaan ymmärtää ihmisten kulttuuritarpeet myös pääkaupungin ulkopuolella. Oma merkityksensä on myös sillä, että lahjakkaat nuoret laulajat saavat maakuntaoopperoiden kautta mahdollisuuksia esittäytymiseen ja sitä tietä tilaisuuksia eteenpäinpääsyyn. Esim. Turun oopperasta ovat ponnahtaneet yleiseen tietoisuuteen mm. Matti Salminen, Seppo Ruohonen, Mauno Blomqvist, Silja Mellanen, Matti Kastu ja orkesterinjohtajana Juhani Nummisen.

★

10-vuotisjuhlaoopperana esitetyn Toscan ensi-ilta oli Turun Ruotsalaisessa Teatterissa 7. 3. Oopperan ohjaajaksi oli saatu teatterinjohtaja Veikko Manninen Lahdesta. Musiikillinen johto oli kapellimestari Juhani Nummisen käsissä ja orkesterina Turun kaupunginorkesteri. Toscan osan lauloi tuttuun tapaan Linda Widstedt, Cavaradossina esiintyi Antti Salmén Lahdesta ja Scarpiana Juhani Lampisuo Turusta.

OMA tärkeä merkityksensä maakuntaoopperoiden toiminnalle on muutama vuosi sitten perustetulla Suomen Oopperaliitolla, jonka puheenjohtajana on nyt toim.joht. Aake Anttila Lahdesta. Liiton tarkoituksena on tukea maakuntaoopperoiden toimintaa varsinkin taloudellisissa kysymyksissä. Paikallisoopperoita toimii tällä hetkellä Tampereella, Vaasassa, Lahdessa, Oulussa, Kotkassa ja Jyväskylässä Turun lisäksi.

V-L R

Valtakunnalliset sellokilpailut Turussa ensi vuoden tammikuussa

● **Toiset valtakunnalliset sellonsoittokilpailut Turun Soitannollinen Seura järjestää Turussa 8—12. tammikuuta 1975, jolloin seuran perustamisesta on kulunut 185 vuotta. Ensimmäiseen sellonsoittokilpailuun Turussa parisen vuotta sitten osallistui 16 nuorta sellistiä. Kilpailun molemmat voittajat Timo Hanhinen ja Raimo Sariola osallistuvat ensi kesän Tsaikovski-kilpailuun.**

Valtakunnallisen sellonsoittokilpailun kilpailutoimikunnan muodostavat prof. John Rosas (puheenjohtaja), fil.maist. Ilpo Tolvas (sihteeri), lääket.lis. Teuvo Aalto, opiskelija Juhani Airas, viulutaiteilija Tuomas Haapanen, sellotaiteilija Seppo Kimanen, prof. Arto Noras, prof. Erkki Rautio ja kapellimestari Paavo Rautio. Arvostelulautakuntaan kuuluvat prof. Joonas Kokkonen (puheenjohtaja), kapellimestari Ulf Söderblom, viulutaiteilija Tuomas Haapanen sekä kolme ulkomailta kutsuttavaa jäsentä. Sihteerinä toimii apul.prof. Arne Rousi.

Turun Soitannollinen Seura on julistanut maamme säveltäjille sellosävellyskilpailun, jonka tarkoituksena on saada toiseen eräänn. viisi minuuttia kestävä, pianosäestyksellinen teos pakolliseksi tehtäväksi. Sävellykset on lähetettävä Sibelius-museoon 31. 8. 1974 mennessä ja tulos julkistetaan marraskuun alussa. Arvostelulautakunnan muodostavat prof. Joonas Kokkonen, sellotaiteilija Esko Valsta ja prof. John Rosas.

Seuran järjestämät kamarimusiikin päivät pidettiin Turussa 14—17. 2. 1974.

STM:n piirijärjestöllä 50-vuotistaival takanaan

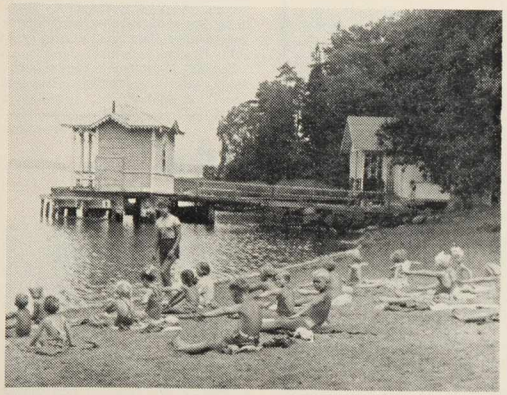
● **Suomen Työväen Musiikkiliiton Varsinais-Suomen piiri vietti 8. 12. 1973 50-vuotisjuhlaansa Turun konserttitalossa. Kukin ryhmä esiintyi omalla ohjelmallaan antaen siten värikkään panoksen kokonaisuudelle. Erittäin reippaita ja vauhdikkaita olivat Turun Kiikurien tanhuajien liikunnalliset ohjelmanumerot. Yhteisesityksenä kuorot Turun Kaupunginorkesterin säestämänä esittivät Sibeliuksen säveltämän ja Eino Leinon sanoittaman kantaatin Maan virsi.**

Perustavassa kokouksessa kevättalvella 1923 johti puhetta Heikki Hurskainen. STM:n Turun piirin — nimi muutettiin 1940-luvulla Varsinais-Suomen piiriksi — ensimmäiseen piiritoimikuntaan valittiin puheenjohtajaksi U. Euranen ja jäseniksi Rauha Lehto, Irene Tammilehto, Emil Lehtonen, J. Koivuranta, O. Laakkonen ja Aku Auramo.

Piirin alaiset ryhmät ovat koko toimintansa ajan osallistuneet kaikkiin STM:n järjestämiin sekä yhteispohjoismaisiin musiikkijuhliin kuin myös liiton eri piirijärjestöjen musiikkijuhliin. Omia laulu- ja soittojuhlia piiri on järjestänyt kolme ja yhden liiton valtakunnallisen musiikkijuhlan 1930 Turussa. Ensi kesänä, 7.—9. 6. järjestetään Turussa liiton XIII valtakunnalliset musiikkijuhlat.

Musiikillista kasvatusta piiri on harjoittanut erilaisilla kursseilla ja luentopäivillä. Musiikkiseminaaritoimintaa jatketaan. Koko kansan tuntemat laulun taitajat Matti Salminen ja Seppo Ruohonen ovat Turun työväen lapsikuorossa saaneet musiikkikärpäsen pureman, samoin nuorison suosikit Matti ja Teppo.

Ruissalon koskemattomuus taattava lainsäädännöllä

● Lasten uimakoulua Ruissalon vehmaudessa.

● Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura vietti 50-vuotisjuhlaansa 2. 12. 1973. 50-vuotishistoriikin esitti tri Petter Portin ja juhlapuheen piti prof. Paavo Kallio. Seuralle esittivät tervehdyksensä useat alan yhteisöt ja yhdistykset. Turun Yliopiston tervehdyksen toi rehtori Kaarlo Hartiala ja Turun kaupungin apul.kaup.johtaja Johannes Koikkalainen.

Juhlavuotensa kunniaksi antamassaan lausumassa seura pitää tärkeänä Ruissalon luonnonsuojelualueen pysyvän koskemattomuuden takaamista lainsäädännöllisin keinoin ja toteaa mm. tulevaisuuden peruskysymyksen olevan luonnon suojelemisen ja ihmisen toiminnan niveltäminen yhteen Ruissalossa. Näkemyksien tasapuolinen huomioon ottaminen edellyttäisi tällä hetkellä, että nykyinen 52 ha:n laajuinen suojelualue jätettäisiin koskemattomaksi ja muu osa Ruissaloa säilytettäisiin virkistyspuistona.

Seura katsoo onnelliseksi sattumaksi, että Turun kaupungin välittömässä läheisyydessä jokaisen asukkaan ulottuvilla on säilynyt palanen eteläistä vehmautta, virkistysalue, jonka arvo ei ole rahassa mitattavissa. Ihmisen vaikutus maisemaan voimistuu kuitenkin alati, ja siten kasvaa Ruissalon luontoon kohdistuva paine. Luonnon suojelemisen ja hyväksikäytön näkemykselliset erot eivät kuitenkaan ole, eivätkä saa olla, sovittamattomat.

NELJÄ ERIKOISKERHOA SEURALLA

50-vuotishistoriikin mukaan seuran merkittävimmiksi ansioiksi on luettavissa maamme lounaisen saariston ja Lapin tutkimisen käynnistäminen. Vuodesta 1954 alkaen keskitettiin Lapin-tutkimus Utsjoelle ja neljä vuotta myöhemmin saatiin käyttöön sittemmin prof. Paavo Kallion johdossa tunnetuksi tu!lut Kevon tutkimusasema. Lounaissaaristoon suuntautuva retkeily johti v. 1957 Saaristomeren biologisen aseman perustamiseen Lohmiin. Aseman toiminta on sittemmin laajentunut Saaristomeren tutkimuslaitokseksi Nauvon Seilin saarelle.

Seuran puitteissa on toiminut neljä erikoiskerhoa: hyönteiskerho (perustettu 1948), lintukerho (1951), kasvikerho (1952) ja evertebrata- eli selkärangattomia tutkiva kerho (1956). Lintukerhon, joka assosioitui 1967 Turun Lintutieteelliseen yhdistykseen, erityisenä ansiona voidaan mainita aloite muuttotarkkailuaseman perustamisesta Säppiin 1959. Retkeilytoiminnan siirryttyä seuran erikoiskerhojen organisoimaksi tai kokonaan toisten kulttuurilaitosten, kuten Turun Yliopiston, huoleksi on itse seura muodostunut lähinnä jatko- ja täydennyskoulutusorganisaatioksi ja asiantuntijaelimeksi.

Heikki Munter

Heikki Munter kunnallisneuvokseksi

● Tasavallan presidentti on myöntänyt kunnallisneuvoksen nimen ja arvon Turun kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle, autoilija Heikki Munterille.

Kunnallisneuvos Heikki Munter on syntynyt 5. 8. 1922 Turussa ja toiminut kuljetusliikkeen harjoittajana vuodesta 1945 alkaen. Hän on ollut Turun kaupunginvaltuuston jäsen vuodesta 1954 alkaen ja kaupunginvaltuuston puheenjohtaja vuodesta 1969 alkaen. Kaupunginhallituksen jäsenenä kunnallisneuvos Munter oli vuosina 1958—68 ja sinä aikana myös lukuisten kunnallisten lauta- ja johtokuntien jäsen sekä mm. palolautakunnan puheenjohtaja vuosina 1956—57.

Kunnallisneuvos Munter on osallistunut laajalti erilaiseen taloudelliseen toimintaan ollen mm. Airiston Sora Oy:n, Soraharjut Oy:n, Länsi-Sora Oy:n, T:mi Soralaivojen sekä Kuljetusliike Tuominen & Salonen Oy:n, Turun Työväen Säästöpankin, Autoilijain Kauppa Oy:n ja Oy Union Import Ab:n hallitusten jäsen.

Poliittiseen toimintaan kunnallisneuvos Munter on osallistunut aktiivisesti ollen SDP:n jäsen vuodesta 1945 alkaen. Muussa kuin poliittisessa järjestötoiminnassa kunnallisneuvos Munter on ollut mm. Turun Autoilijat r.y:n puheenjohtaja vuodesta 1954 alkaen sekä Aurajoen Yhteiskoulun vanhempainneuvoston puheenjohtaja vuodesta 1970 alkaen.

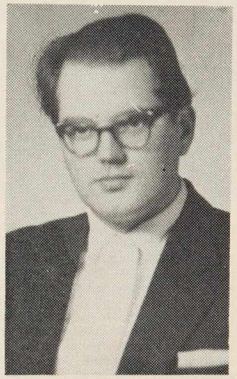
SEUTUKAAVALIITOLLA 25 TOIMINTAVUOTTA

● Varsinais-Suomen Seutukaavaliitto vietti 25-vuotisjuhlaansa perjantaina 14. 12. 1973 Turussa. Liittovaltuuston juhlakokous pidettiin Turun linnassa, jonne oli myös järjestetty juhlavastaanotto. Tervehdysten vastaanotto oli seutukaavavirastossa. Turun linnan ala-aulan seutukaava-aiheinen näyttely esitteli seutukaavatyön tuloksia liiton toiminta-alueella.

Juhlakokouksen avauksen suoritti liittohallituksen puheenjohtaja, metsänhoitaja Antti Malmberg tarkastellen seutukaavatyön lähiajan tehtäviä. Liittohallitus sai valtuudet hoitaa eteenpäin suunnitelman oman toimintahuoneiston hankkimiseksi. Seutukaavajohtaja, arkkitehti Raimo Narjuksen esittämästä 25-vuotishistoriikista kävi selville mm., että Varsinais-Suomessa aluesuunnittelu pääsi käyntiin ensimmäisten maakuntien joukossa lokakuun alussa v. 1949. Aluesuunnitelman teknillisiksi laatijoiksi palkattiin arkkitehdit Olavi Laisaari ja Olli Kestilä. Valtiovallan tervehdyksen esitti sisäasiainministeri Heikki Tuominen ja lisäksi esittivät tervehdyksensä Suomen Kaupunkiliiton, Suomen Kunnallisliiton, Finlands Svenska Kommunförbundin ja Seutusuunnittelun Keskusliiton edustajat. Viimeksi mainitun tervehdyksen yhteydessä juhliva seutukaavaliitto sai vastaanottaa sille myönnetyn seutusuunnittelumitalinsa.

Pentti Lahti

Raimo Narjus

Kokouksen lopussa jaettiin Suomen Valkoisen Ruusun, Suomen Leijonan ja Suomen Kaupunkiliiton ansiomerkkejä sekä juhlivan seutukaavaliiton pienoislippuja. Seutukaavavirastossa kävivät tervehdyksensä esittämässä lähes kaikki Varsinais-Suomen kunnat ja kaupungit, Maakuntaliitto, TVL:n V.-S. piiri, Vesiensuojeluyhdistys, Tampereen ja Satakunnan seutukaavaliitot, Turun Kauppakamari, Vesipiiri, Vakka-Suomen kunnat, Bundas, Saaristomeren Tutkimuslaitos ja Maatalouskeskus. Tervehdyksiä olivat vastaanottamassa liittovaltuuston puheenjohtaja, metsänhoitaja Antti Malmberg, liittohallituksen puheenjohtaja, opetustoimenohjaaja Pentti Lahti ja seutukaavajohtaja, arkkitehti Raimo Narjus.

Tilatkaa - Abonnera
Suomen
Turku -
Åbo,
vår stad

TUL:n päivän pääjuhla Turussa

Työväen Urheiluliiton (TUL) perustamisesta tuli tammikuussa kuluneeksi 55 vuotta. TUL:n päivän pääjuhlaa vietettiin tänä vuonna 27. 1. Turun konserttitalossa, jonka sali oli viimeistä paikkaa myöten täyttynyt. Liiton juhlavuosi on omistettu nuorisolle, jonka edustajana 10-vuotias Tiina Gustafsson Turun Pyrkivästä lausui tervetuleeksi juhlayleisön ja Turun ystävyyskaupungin Leningradin 5-jäsenisen valtuuskunnan, jossa olivat mukana mm. urheilukomitean puheenjohtaja Vasili Hudolev ja Münchenin olympiakisojen kuulantyönnön kultamitalityttö Nadesha Tshishova. Nuorisovuoden valokuvanäyttelyn avauksen suoritti nuorisovaliokunnan puheenjohtaja Atte Antikainen.

Juhlapuheen piti TUL:n varapuheenjohtaja Lennart Kivi. Turun Jyryn, Turun Kisa-Toverien, Turun Rientävän ja Turun Pyrkivän ohjelmaryhmät ja tyttöjen piirijoukkue esittivät tanhuja ja voimistelua, Kalle Holmberg, Heikki Kinnunen ja Vesa-Matti Loiri lauloivat ja Turun Ty:n soittokunta soitti.

TUL:n piirin puheenjohtaja Paul Forss ja liiton naisjaoston puheenjohtaja Terttu Honkasalo luovuttivat liiton kultaisen ansiomerkin Turun Teräksen Taisto Tammelle ja Piikkiön Kehityksen Vieno Virralle sekä kultaisen seuratoimintamerkin Turun Visan Anni Saariselle, Turun Pyrkivän Lea Valtaselle, Taalintehtaan Jäntevän Rainer Lindströmille ja Turun Weikkojen Aulis Lehtoselle ja Viljo Hellmanille.

Turun Työväen Säästöpankin toimitusjohtaja Eero Numerla ja tiedotuspäällikkö Rauni Paavola luovuttivat pankin lahjoittamat palkinnot piirin parhaiksi valituille urheilijoille 10-ottelija Pekka Suvitielle Turun Weikoista, kävelijä Anne Fröbergille Turun Kilpa-Veljistä ja Turun Uimarien vesipallojoukkueelle.

Toimitussihteerin pöydältä

VALMET Oy on ostanut Oy Laivateollisuus Ab:n osakekannan. Oy Laivateollisuus Ab on 1945 perustettu laivatelakka, jonka 18 ha:n maa-alue Turun Pansiossa liittyy välittömästi Valmet Oy:n Pansion tehtaan alueeseen. Telakan ja Pansion tehtaan tuotanto-ohjelmat ovat lähellä toisiaan sekä laivanrakennuksen että rakennusalan tuotannon osalta. Pansion tehtaan terässrakenteita täydentävät Laivateollisuuden valmistusohjelmaan kuuluvat kattopalkit ja seinäelementit. Laten tämänhetkisen tilauskannan pääosan muodostavat kolme merentutkimusalusta Neuvostoliittoon, kuusi raivaajaa puolustusvoimille sekä koulutusalus, satamahinaaja ja jokimerialuksen runko eri tilaajille Suomessa. Valmet Oy:n Pansion tehtaan isännöitsijänä on dipl.ins. Altti Hyrsky ja työntekijämäärä noin 1 600. Laten toimitusjohtajana jatkaa dipl.ekon. Henrik Wilén ja työntekijämäärä on noin 700, joiden työsuhteisiin ei osakekauppa vaikuta.

★

WÄINÖ Aaltosen museossa oli ajalla 10. 12. 73—6. 1. 1974 avoinna Turun ystävyyskaupungista Gdanskista Turkuun saatu gobeliininäyttely, jonka kokoelma käsitti yhteensä 70 työtä. Esillä oli sekä puolalaisten nykytaiteilijoiden suunnittelemien mallien pohjalta kudottuja gobeliineja että vanhojen, museoissa säilyneiden gobeliinien jälkennöksiä sekä lisäksi lasten maalausten pohjalta toteutettuja pienikokoisia kuvakudoksia nimeltään "Kopernikus nähtynä lasten silmin". Myös lasten maalaukset olivat nähtävissä.

Gdanskin kaupungin virallinen valtuuskunta vieraili Turussa 8.—10. 12. 1973. Valtuuskuntaan kuuluivat Turun puolalaisen ystävyyskaupungin kulttuuriasiain kaup.-johtaja Stefan Trojanowski, kaup.valtuutettu Jan Kuczynski sekä käsityöosuuskunta Artesin johtaja Jarzy Sobczyk, joka vastasi edellä mainitusta gobeliininäyttelystä. Vieraat tutustuivat mm. Turun linnaan, Turun tuomiokirkkoon, Sibelius-museoon, Wäinö Aaltosen museoon, Kupittaan urheiluhalliin ja Turun Taidemuseoon.

★

● Baltiasta siirtyi 1500-luvun lopulla Turkuun Ruotsi—Suomen armeijan riveihin v. 1560 paikkeilla syntynyt Hans Plagmən, joka tiettävästi jäi huovipäälliköksi maahamme ja avioitui Agnes Jaakontytär Finnon kanssa. Heidän pojistaan Hansista ja Peteristä polveutuvan suvun jäsenet ylläpitävät Club Plagmən-nimistä yhdyssidettä suvun muiston kunnioittamiseksi. 11. 2. 74 oli muistotilaisuus Turun tuomiokirkossa, jossa kantaisien hautakivet ovat säilyneet. Hansin poika Johan aateloitiin v. 1687 Ehrnrooth-nimisenä ja tätä sukuhaaraa edusti tilaisuudessa kenraaliluutnantti Adolf Ehrnrooth jättäen suvun seppeleen Pormestarinkuorissa Hans Plagmanin haudalle. Kuvassa on niinmuodoin etupäässä Peterin jälkeläisiä, joista etualalla olevat maanmittausinsinööri Viljo Snellman (vas.) ja rakennuspäällikkö Atso Ehojoki huolehtivat seppeleen laskemisesta kirkon pääkuorissa sijaitsevalle Peter Plagmanin hautapaadelle. Kunniavartiossa ovat (vas.) arkkitehti Aarne Ehojoki, kenr.luutn. A. Ehrnrooth, majuri Kalevi Talvitie, päätoimittaja Sakari Talvitie (takana), piirijohtaja Matti Elonheimo ja translator Love Kurtén. Tilaisuudessa esitti urkumusiikkia dipl.urkuri Erkki Alikoski. — Valok. Hede Foto.

TURUN museoissa vietettiin joulua perinteelliseen tapaan Tuomaasta Nuuttiin, 21. 12. 1973—13. 1. 1974. Historialliseen museoon, Luostarinmäelle ja Apteekkimuseoon oli katettu aikaisempien vuosien kaltaisesti tunnelmalliset joulupöytäkattaukset. Turun linnassa oli yhteensä 11 pöytää ja lisäksi ensimmäistä kertaa kaksi lasten joulukattausta konsulinna Marta Nebermanin, o.s. Branders ja neiti Mary Norringin v. 1973 lahjoittamin 1800-luvulta peräisin olevin posliinikalustoin. Historiallisen museon arvokkaimpiin ruoka-astioihin kuuluu itäintialaista aitoa posliinia oleva Klinckowströmin suvun pöytäkalusto, jonka lautasissa on suvun vaakuna. Astiasto on peräisin 1700-luvulta.

Joulutapahtumat päättyivät kaksipäiväiseen 12—13. 1. 1974 Turun linnassa pidettyyn "Perhesunnuntaihin". Lapsille oli järjestetty isoon linnantupaan leikkipaikka ja Kivikamariin ongintaa. Museohuoneissa soitettiin musiikkia.

★

TAIDEMAALARI Hilkka Toivolalle on omasta pyynnöstään myönnetty ero Turun Taideyhdistyksen piirustuskoulun maalauksen opettajan sekä rehtorin toimesta. Yhdistyksen hallitus on kiinnittänyt uudeksi maalauksen opettajaksi ja rehtoriksi taidemaalari Vieno Orren. Hilkka Toivola on ollut piirustuksen ja maalauksen opettajana koulussa yhteensä toistakymentä vuotta ja vuodesta 1969 lähtien hän on toiminut myös oppilaitoksen rehtorina. Koulun vakinaisiin opettajiin kuuluvat edelleen Veikko Lehtovaara (piirustus ja graafinen ilmaisu) ja Raimo Äijälä (kuvanveisto).

★

TURUN kaupungin edustajat kävivät 4. 1. 1974 esittämässä onnittelunsa Raisiolle, josta vuoden vaihteessa kuntamuutoksen takia tuli kaupunki. Naapurikaupungille ojennettiin Turun historiateos ja kukkia. Turun valtuuskuntaan kuuluivat kunnallisneuvos Heikki Munter, apul.kaup.johtajat Johannes Koikkalainen, Uuti Palaja, Lauri Orell ja Paavo Koponen sekä kaup.sihteeri Paavo Mäkinen. Raisiota edustivat kaup.johtaja Samuli Porsanger, kaup.valtuuston puheenjohtaja Antti Tuominen ja varapuheenjohtajat Reino Koivisto ja Tarmo Rauramaa.

★

TURUSTA on tulossa tärkeä kongressi- ja konferenssikaupunki, lähinnä uusien, laajennettujen ja suunnitteilla olevien hotellien ja kongressitilojen johdosta. Hyvät ja tiheät liikenneyhteydet vaikuttavat tietysti omalta osaltaan tähän kehitykseen. Toistaiseksi on kuitenkin puuttunut yritys, joka olisi erikoistunut vaativien kongressien järjestelyihin. Tämän puutteen poistamiseksi on nyt Oy Konfer Ab perustettu. Yritys ottaa hoitaakseen myös muita PR-sektoriin kuuluvia tehtäviä — firmojen edustustilaisuuksien järjestelyt, esittelykampanjoita yms., yhdistyksien ja järjestöjen kurssit, luennot ja seminaarit.

Yhtiö pyrkii hyvään yhteistyöhön matkatoimistojen ja hotelli- ja ravintola-alan yritysten kanssa.

Oy Konfer Ab:n toimitusjohtaja on fil.maist. Bengt Pettersson. Päätettyään opintonsa Åbo Akademissa maist. Pettersson siirtyi vuonna 1957 Höyrylaiva Osakeyhtiö Boren palvelukseen, jossa hän mm. toimi konttoripäällikkönä. Vuodesta 1962 hän on toiminut Oy Silja Line Ab:ssa konttoripäällikkönä, apulaisjohtajana ja PR-johtajana.

★

TURUSSA toimiva Veneveistämö Pentti Siltala on saanut vientiansioistaan vastaanottaa tasavallan presidentin v. 1973 vientipalkinnon. Veistämö tuottaa nykyisin 7,5 m, 10,5 m ja 13,5 m pituisia moottoripurjehtijoita. V. 1962 perustetun veneveistämön valmisteiden tärkeimmät vientimaat ovat Englanti, Tanska, Italia, Saksan Liittotasavalta, Ranska ja Yhdysvallat. Henkilökunnan lukumäärä on toista sataa.

★

OSUUSKUNTA Turun Messujen johtajaksi on kutsuttu agronomi Pertti Niinistö, joka on aikaisemmin toiminut mm. Varsinais-Suomen Maatalouskeskuksen suunnitteluagronomina, Turun kansainvälisen maa- ja kotitalousnäyttelyn Farman näyttelypäällikkönä ja viimeksi Maatalouskeskusten liiton suunnitteluosaston osastopäällikkönä. — Messujen markkinointipäälliköksi on nimitetty valt.kand. Pertti Haapakoski, joka aikaisemmin on toiminut mm. Osuuskunta Turun Messujen tiedotussihteerinä ja viimeksi yleissihteerinä.

★

TURUN kaupunginhallitus on valinnut kaupungin kirjallisuusapurahatoimikunnan puheenjohtajaksi PR-päällikkö Lasse Wallenius sekä jäseniksi tiedotussihteeri Heli Astalan, fil.lis. Bo Grönholmin, kouluneuvos Sampo Haahtelan, kaup.sihteeri Paavo Mäkisen, toimittaja Eira Nurmisen, kaup.kirjastonjohtaja Kirsti Saksan, rouva Kaija Sinervän ja mainostoimittaja Matti Virtasen.

★

Turun kristillisellä opistolla uusi toimitalo

Kauko Rinne

● Maarian Linnasmäkeen kohonneen Turun kristillisen opiston uuden toimitalon vihkiäisjuhlassa 11. 12. 1973 opetusneuvos Kauko Rinne lausui runsasluku isan juhlayleisön tervetulleeksi. Vihkiäispuheen piti arkkipiispa Martti Simojoki. Juhlassa kvartetti esitti Siionin virsiä sekä Merja Aarnio (piano) ja Kalevi Airas (huilu) Bachin sonaatin.

Valtiovallan tervehdyksen toi II valtiovarainministeri Esko Niskanen, opetusministeriön tervehdyksen kansliapäällikkö Jaakko Numminen ja kouluhallituksen tohtori Kosti Huuhka, lääninhallituksen maaherra Sylvi Siltanen ja kunnallisen keskushallinnon kaup.johtaja Väinö J. Leino, joka luovutti opistolle Turun kaupungin seinävaakunan.

Opiston rehtorin Mauno Mäntymaan kotipitäjästä Ylistarosta toi tervehdyksen kauppias Armas Viita esitellen Untamalan kyläkuoron, joka esiintyi Helena Saaren johdolla. Mv. Martti Saarisalo Rymättylän Ajolasta muisteli ensimmäistä oppilaskurssia 47 v. takaa. Turun ev.lut. seurakuntien tervehdyksen esitti kirkkoherra Eero Parvio.

Rehtori Kalevi Nykänen esitti Suomen Kansanopistoyhdistyksen onnittelut ja jakoi yhdistyksen ansiomerkin seuraaville: kirkkoherrat Jaakko Haavio, Toivo Väinölä, Atte Vehanen ja Hannes Vähä-Eskeli, mv. Kauko Jaakkola, yliopettaja Heikki Alikoski sekä opettajat Annikki Nieminen ja Hanna Salokorpi. Herättäjä-yhdistyksen sanan käytti teol. tri Jussi Kuoppala. Juhlapäivä aloitettiin jumalanpalveluksella tuomiokirkossa ja päätettiin iltaseuroilla opistolla.

VANTAAN kaupungin vapaa-aikatointa tutkiva toimikunta vieraili Turussa keskiviikkona 23. 1. 74 tutustuen Turun vapaa-aikatoimen piirissä työskentelevien lautakuntien työhön ja eräisiin vapaa-ajanviettokohteisiin. Vantaan kaupungin edustajiin kuuluivat hallintojohtaja Mauno Kankaanpää, toimikunnan luottamusjäsenet Arto Polso, Terhi Nieminen ja Mauno Silforss, järjestelypäällikkö Sakari Lyly, urheiluohjaaja Tuomo Pahkamäki ja organisaatiosuunnittelija Jukka Ekholm. Maamme uusimpiin kaupunkeihin kuuluvan Vantaan kiinnostuksen kohteena olivat erityisesti urheilulaitokset ja virkistysalueet, matkailutoimen kysymykset sekä teatterin ja museon toimintaperiaatteet samoinkuin erilaisten vapaa-aikatoimen tehtävien niveltäminen toisiinsa.

★

TURUN Metallityöväen ammattiosasto 49 vietti 80-vuotisjuhlaansa 24. 2. 1974 Turun konserttitalossa. Avauspuheen piti osaston puheenjohtaja Auvo Salama ja juhlapuheen metalliliiton ent. puheenjohtaja Jaakko Kivi. Juhlassa esiintyivät Arja Saijonmaa ja Ryhmäteatteri. Lisäksi ohjelmassa oli voimistelu-, lausunta- ja kuoroesityksiä. Noin 80 osaston veteraania kukitettiin. Juontajana oli Aulis Ruostepuro. Tervehdysten vastaanottotilaisuudessa lauantaina tervehdyksen esittivät mm. TUL:n, E-osuusliikkeen, vak.yhtiöt Turvan ja Kansan sekä lukuisten ammatillisten järjestöjen edustajat. Tänä vuonna julkaistaan osaston laaja historiikki. Osastossa on noin 9 000 jäsentä ja se on maamme suurin ammattiosasto.

★

TURUSSA toimeenpannaan kesäkuussa 1976 Pohjoismainen paikallisliikennekokous, johon odotetaan lähes 500 osanottajaa. Suomen Paikallisliikenneliittoon kuuluvat Turun, Tampereen ja Helsingin kunnalliset liikennelaitokset. Tämän vuotinen Pohjoismainen paikallisliikennekokous pidetään Oslossa kesäkuun lopulla. Kokouksessa käsitellään mm. kollektiiviliikennettä ja kaavasuunnittelua, pikaliikennebusseja, kollektiiviliikenteen järjestelyä Oslossa ja sen ympäristössä sekä kollektiiviliikenteen sopeuttamista asumisympäristöön.

★

TURUSSA järjestetään marraskuun alussa audiovisuaaliset päivät, joilla esitellään kaikki tämän hetken uutuudet audiovisuaalisten välineitten alalla. Tapahtumapaikkana on Turun Konserttitalo, missä pidetään myös erilaisia luentoja havaintoopetusvälineistä ja niiden käytöstä. Päiville, joiden järjestelystä vastaa Suomen audiovisuaalinen yhdistys, odotetaan noin 500 osanottajaa.

★

TURUSSA vierailee maaliskuun lopulla maailmankuulu puolalainen Posenin nukketeatteri esiintyen Turun työväenopiston juhlasalissa. Nukketeatterin vierailu liittyy maassamme maalis—huhtikuun vaihteessa vietettävän Puolan viikon tapahtumiin. Nukketeatteri antanee esityksen Turussa 27. 3. 1974 jatkaen matkaansa edelleen Helsinkiin ja Itä-Suomeen.

★

TURUN kaupunginvaltuutettuien tekemiä aloitteita oli viime vuoden loppuun mennessä käsittelemättä 380 kappaletta. Vanhin aloite täytti helmikuussa 21 vuotta. Aloitteissa on ehdotettu perustettavaksi mm. teollisuusasiamiehen, budjettipäällikön, suunnittelusihteerin ja luonnonsuojelijan virat. Vanhimmassa aloitteessa esitetään toimikunnan perustamista tutkimaan hankintatoimen keskitystä. Toimikunta asetettiin ja se sai työnsä valmiiksi. Toinen toimikunta asetettiin ja sekin jätti mietintönsä. Kolmas toimikunta asetettiin ja se antoi lausuntonsa neljä vuotta sitten. Nykyisin aloite on odottamassa kohtaloaan kaupunginhallitukselle palautettuna.

★

PORIN Rykmentin — Prikaatin Kilta vietti 17. 2. 1974 15-vuotismerkkipäiväänsä. Juhlatilaisuudet alkoivat yhdistyksen seppeleen laskulla Porilaispatsaalle entisellä Turun kasarmin alueella. Seppeleen laskivat Killan puheenjohtaja, agrologi Totti Mannerhovi, Eino Laitakari upseerien ja Erkki Kartemo aliupseerien edustajana. Vuosikokouksessa Sirkkalan kasarmin upseerikerholla esitelmöi kenraaliluutnantti evp. Ville-Poju Somerkari.

★

Pentti Hautera lääkintöneuvokseksi

Pentti Hautera

● Tasavallan presidentti on myöntänyt lääkintöneuvoksen nimen ja arvon Turun kaupungin äskettäin eläkkeelle siirtyneelle hallintoylilääkärille Pentti Hauteralle.

Lääkintöneuvos Pentti Hautera on syntynyt 14. 10. 1914 Uudessakaupungissa ja suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon vuonna 1944. Vuonna 1948 lääkintöneuvos Hautera suoritti terveyshallinnon yliopistollisen loppututkinnon (Master of Public Health) Yhdysvalloissa. Lääkintöneuvos Hautera on toiminut vuosina 1939—40 ja uudelleen vuosina 1941—44 sotilaslääkärinä, kunnanlääkärinä eri kunnissa vuosina 1945—49, Tampereen kaupunginlääkärinä vuosina 1949—52 ja Turun I kaupunginlääkärinä sekä sittemmin hallintoylilääkärinä vuosina 1952—73. Lääkintöneuvos Hautera siirtyi eläkkeelle hallintoylilääkärin virasta 18. 9. 1973.

*

Turun terveyskeskuksen hallintoylilääkärin virkaan on valittu lääket.lis. Heimo Emil Hakula, 51. Hän on syntynyt Turussa ja toiminut mm. Kaarinan kunnanlääkärinä 1953—56, Raision kunnanlääkärinä 1956—68, Turun kaupungin aluelääkärinä 1968—72, terveyskeskuslääkärinä 1. 4. 1972—3. 6. 1973 sekä Turun kaupungin vt. hallintoylilääkärinä 4. 6. 1973 lukien.

KÖLNIN, Turun ystävyyskaupungin, ylipormestari Theo Burauen on luopunut tehtävistään ja siirtynyt eläkkeelle. Hänen sijaansa on Kölnin kaupunginneuvosto valinnut 52-vuotiaan asianajajan John van Nes Zieglerin. Ylipormestari John van Nes Ziegler on syntynyt 20. toukokuuta 1921 Köln-Klettenbergissä, valmistunut ylioppilaaksi 1939 ja asianajajaksi 1947. Ylipormestari van Nes Ziegler on tunnettu laajasta kirjallisesta toiminnastaan kuukausilehden "Aufklärung", kansainvälisen kuukausijulkaisun "Gauche Europeenne'n" ja poliittisen aikakauslehden "Europa Brücken" toimittajana. Hän oli vuosina 1953—54 valtiopäivien jäsen, mutta luopui tästä tehtävästä kansainvälisen toimintansa tähden. Vuonna 1958 van Nes Ziegler valittiin Nordrhein-Westfalenin valtiopäiville, joiden puheenjohtajana hän toimi vuosina 1966—70 sekä vuodesta 1970 alkaen varapuheenjohtajana. Vuonna 1956 van Nes Ziegler valittiin Kölnin kaupunginvaltuustoon ja SPD:n neuvostoryhmän puheenjohtajaksi.

★

ARABIAN 100-vuotisjuhlan merkeissä järjestetyssä koko maata käsittäneessä näyteikkunain somistuskilpailussa tuli myymälähenkilökunnan sarjassa voitto Turkuun. Kiviposliinituotteista koostunut voitokas näyteikkuna oli Oy Turun Lampun myyjättärien Paula Aaltosen ja Salme Lepän "käsialaa".

Turun MS-neuvola aloitti

● Turunmaan sairaalassa Turussa aloitti 14. 2. -74 toimintansa MS-neuvola, jonka pääasiallisena tehtävänä on mu'tippeliskleroosi-potilaiden pitkäaikaisten lääkinnällisten ja sosiaalisten ongelmien hoito.

Neuvola pyrkii edistämään MS-potilaiden terveydenhoitoa myös siten, että paikalliset terveyskeskukset voisivat nykyistä paremmin vastata näiden potilaiden terveydenhuollosta. Kahtena iltana viikossa olevassa neuvolassa ovat lääkäreiden lisäksi terveydenhoitaja ja Turun MS-yhdistyksen toiminnanjohtaja. Terveydenhoitajan tehtäviin kuuluu myös terveydenhoidollisen neuvonnan antaminen. Turun MS-yhdistyksen puheenjohtajuutta hoitaa tiedotussihteeri Lisa Ahlblad ja varapuheenjohtajuutta dos. Martin Paneliuus.

TURKULAINEN opiskelija Johanna Raunio valittiin v. 1974 Miss Suomeksi hotelli Aulangolla Hämeenlinnassa järjestetyssä kilpailussa. 19-vuotias Johanna valittiin myös lehdistön ihannetytöksi. Hän on myös voittanut Miss Cinema Europa-kilpailun. Miss Suomi 1974 on syntyjään forssalainen, asunut Salossa ja Inkeroisissa ja aloitti lukunsa Turun Yliopistossa viime syksynä. Turkua hän pitää kivana kaupunkina. Miss Suomi 1974 sai arvonimensä lisäksi 2 500 markan palkinnon, kultakoruja ja kosmetiikkaa. Turun Tyttökoulun VI luokan oppilas Tarja Forss valittiin kolmanneksi perintöprinsessaksi.

★

TURUN Taideyhdistyksen piirustuskoulu vietti 15. 2. 1974 "harjakaisia". Tervahovinkadun varrella sijaitsevassa rakennuksessa, entisessä laatikkotehtaassa, on suoritettu kunnostustöitä. Perinnerikaalla koululla on nyt käytössään 1 010 neliömetriä. Juhlatilaisuudessa Turun Taideyhdistyksen puolesta puhui taiteilija Osmo Laine ja Turun kaupungin hallinnon edustajana kaupunginsihteeri Paavo Mäkinen. Lisäksi puheenvuoron käyttivät urakoitsija Arasolan, työntekijän ja koulun oppilaskunnan edustajat. Oppilaskunnan puheenjohtajuutta hoitaa nykyisin Jukka Pulkkinen.

★

TURUN kaupungin matkailulautakunnan jäseniä vieraili 9.—10. 2. 1974 Rovaniemellä. Neuvottelussa todettiin Turun ja Rovaniemen välillä olevan lukuisia yhtymäkohtia ja siksi päätettiin pyrkiä etsimään yhteisiä toimintamuotoja. Turistien ohjaamisessa Turusta Rovaniemelle ja päinvastoin todettiin suoran liikenneakselin paikkakuntien välillä olevan tarpeellisen. Yhteistyötä kehittämään päätettiin valita toimikunta, johon kummankin kaupungin matkailulautakunta valitsee kaksi edustajaa, jotka valitaan kaupunginhallitusten annettua suostumuksensa. Toisena vierailupäivänä turkulaiset tutustuivat mm. Rovaniemen kirjastotaloon ja Laurin luutyöpajaan. Porolammella oli vierailun päätteeksi poroajelu.

★

NORJASSA, Bergenissä kohtasivat Turun, Bergenin, Göteborgin ja Århusin kirjastojen edustajat helmikuun alkupuoliskolla Bergenin kaupunginkirjaston viettäessä 100-vuotisjuhliaan. Turun kaupunginkirjastoa edustivat kirjastolautakunnan puheenjohtaja Matti Siltanen ja kirjastonjohtaja Kirsti Saksa, jotka luovuttivat Turun kaupungin kanslian juhlivalle kirjastolle Turun kaupungin historian.

★

Turkulaisen raittiustoiminnan uranuurtajan 90-vuotisjuhla

Kaarle J. Werkko

O. F. Kuusinen

● Turkulainen raittiusyhdistys Taimi II vietti 90-vuotisjuhlaansa Turun konserttitalossa sunnuntaina 9. 12. 1973. Turkuun perustettiin 9. 12. 1883 Ehdottoman Raittiuden Seura Taimi, joka 1889 liittyi valtakunnalliseen keskusjärjestöön Raittiuden Ystäviin. Samassa yhteydessä yhdistyksen nimi muuttui nykyiseksi Ry. Taimi II:ksi. Kakkonen nimessä johtuu siitä, että keskusjärjestöön oli aikaisemmin rekisteröity joensuulainen Ry. Taimi I.

Perustava kokous pidettiin kehruuhuoneen, "spinhuusin" kirkkosalissa. Liikkeelle panevana voimana oli nuori kansakoulunopettaja Kaarle Juhana Werkko. Samanaikaisesti Turkuun perustettiin ruotsinkielinen sisaryhdistys Hoppet, jonka toiminta kuitenkin loppui sotien jälkeisinä vuosikymmeninä.

Taimi II osallistui 1898 alkaneeseen juomalakkoliikkeeseen, kiinnitti huomiota anniskeluyhtiön, ravintoloiden ja "tillikoiden" toimintaan, luvattomaan viinanmyyntiin ja kaupungissa esiintyviin laittomuuksiin. Kansalaiskokouksessa vaadittiin järjestysvoimien lisäämistä Turkuun "katukahakkain ja luvattoman väkijuomien myynnin valvomista varten".

Muun raittiusväen kanssa Werkko oli mukana puuhaamassa 1887 Turun työväenyhdistyksen perustamista. Yhdistyksillä oli yhteistoimintaa mm. anniskelukysymyksissä, valtuustoehdokkaiden asettelussa ym. kysymyksissä. Taimi II oli myös mukana aloittamassa turkulaista osuustoimintaliikettä. Vanginvartija

TURUN kaupunginhallitus, kaupunginvaltuuston puheenjohtajat ja valtuustoryhmien puheenjohtajat sekä kaupunginhallituksen sihteeristö suorittivat kokousmatkan Puolaan ajalla 1.—5. helmikuuta 1974. Matka tehtiin Turusta Gdanskiin, Turun puolalaiseen ystävyyskaupunkiin Gryf-aluksella ja paluumatka Turkuun tapahtui lentäen Varsovasta. Matkan aikana kaupunginhallitus käsitteli taloussuunnitteluun, yleiskaavoitukseen ja maanhankintaan liittyviä kysymyksiä, Wärtsilän telakkahanketta kaupungin kannalta, Lounais-Suomen vedenhankintaa sekä ajankohtaisia energia- ja organisaatiokysymyksiä.

★

TURUN Teatterikerho ry on luovuttanut Wenander-patsaansa kirjailija Ensio Rislakille Karunassa entisellä Torikan koululla, jonka kirjailijan poika, kuvanveistäjä Eero Rislakki on ostanut asunto-ateljeekseen. Tämä kerhon näyttelijäpalkintona käyttämä ja kuvanveistäjä Jussi Vikaisen tekemä veistos kuvaa Hemmo Airamoa hänen tunnetussa Wenander hahmossaan Ensio Rislakin "Rakas Wenander"-näytelmässä. Luovutustilaisuudessa olivat teatterikerhon edustajina teatteriohjaaja Aulis Ruostepuro, rouva Paula Aho ja toimittaja Eero Pohjonen.

★

TURUN Kesäyliopiston rehtoriksi kolmivuotiskaudeksi 1974—76 on valittu professori Erkki Asp ja vararehtoriksi professori Kalevi Wiik. Kesäyliopiston sihteerinä toimii tiedotussihteeri Matti Nurmi ja taloudenhoitajana pankinjohtaja Ola Viinikka. Kesäyliopistovaliokunnan kokouksen yhteydessä järjestetyssä tilaisuudessa ojennettiin Turun Kesäyliopiston pitkäaikaiselle rehtorille, professori Reino Leimulle yliopiston ja kesäyliopiston yhteinen muistolahja.

★

TURUN Seudun Sydäntautiyhdistys ry:n sydänsunnuntaijuhlassa Turun vanhan akatemiatalon juhlasalissa 3. 2. 1974 teollisuusneuvos Pentti Sarkamies piti tervehdyspuheen ja juhlaesitelmän tri Juhani Pietilä. Lääk.voimist. Leena Tamminen esitelmöi liikunnasta. Musiikkiohjelmassa esiintyivät Turun Varuskuntasoittokunnan oppilasyhtye johtajanaan Matti Vainionpää, musiikkitaiteilija Ilari Lehtinen ja oopperalaulaja Pentti Perksalo säestäjänään pianotaiteilija Esko Reima.

★

Tobias Laitisen 27. 1. 1884 tekemä esitys ei vielä toteutunut, mutta yhdistyksen puheenjohtajan, hatuntekijä K. V. Oksasen aloitteesta 1901 perustettiin Taimeen yhteisostokomitea, jonka puheenjohtajaksi valittiin räätäli K. Kalke. Oksanen oli Raunistulan yhteisostokomitean johtaja. Paikallisista yhteisostokomiteoista muodostui myöhemmin Vähäväkisten Osuusliike, nykyinen Turun Osuuskauppa.

Yhdistyksellä on vuosikymmenien aikana ollut laajaa ja tuloksellista sivistys- ja kulttuuritoimintaa. Torvisoittokunta toimi 15 vuotta ja näyttämötoiminta sai alkunsa 1886. Vuosina 1907—1936 Taimen Näyttämö esitti vaativaakin ohjelmistoa. Näyttämön kasvateista ovat tulleet tunnetuiksi mm. Ritva Aro, Akseli Karhi, Aarne Leopänen, Senni Nieminen ja Lauri Rautala.

Nuorisotyö aloitettiin 1889 ja sitä on ylläpidetty useissa kerhoissa. Partiolippukunta Taimen Nuotiosikot on ollut toiminnassa 1957 ja meripartiolippukunta Merenkävijät 1964 alkaen. Nuorten kerhojen lisäksi yhdistyksessä toimii keskusteluklubi, naisten-, englanninkielen-, posliininmaalaus- ja miesten lentopallokerhot.

Taimi II:lla on 90 vuoden aikana ollut 33 puheenjohtajaa (pitkäaikaisin suutarimestari O. F. Kuusinen), 30 varapuheenjohtajaa, 48 sihteeriä (pitkäaikaisin konttoristi Jean Sinervo) ja 19 rahastonhoitajaa (pitkäaikaisin työnjohtaja Veli Salo). Yhdistyksen kunniapuheenjohtaja, varastonhoitaja J. F. Peitsalo ehti olla Taimen jäsen 76 vuotta.

TURUN kaupungin järjestämää itsenäisyysjuhlaa vietettiin Turun konserttitalossa 6. 12. 1973. Juhlapuheen piti apul.kaup.johtaja Paavo Koponen. Turun kaupunginorkesteri soitti Paavo Raution johdolla Sibeliuksen "Finlandian", näyttelijä Sirkka-Liisa Rannikko lausui Eino Leinon "Helkavirsiä", ylioppilaskuorot Brahe Djäknar ja Florakören lauloivat Gottfrid Gräsbeckin johdolla ja kaupunginorkesterin puhallinryhmä esitti Armas Järnefeltin "Preludin" ja Toivo Kuulan "Lampaanpolskan". Juhla päättyi Maamme-lauluun.

Turun kaupungin nuorisolautakunta järjesti eräissä nuorisotaloissa tanssitilaisuuksia. Itsenäisyyspäivän jumalanpalvelukset pidettiin Turun tuomiokirkossa, Martin kirkossa ja Kakskerran kirkossa. Tuhansissa turkulaiskodeissa syttyivät kynttilät kello 18.00.

★

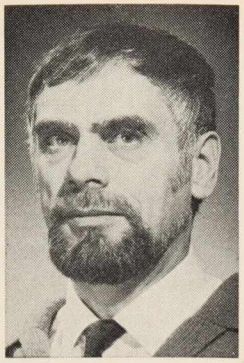
TURUN Henrikinseurakunnan kirkon suunnittelukilpailuun jätettiin 39 ehdotusta. Palkintolautakunnan päätöksellä ensimmäinen palkinto 15 000 mk annettiin ehdotukselle, jonka olivat tehneet arkkitehdit Pekka Pitkänen, Ola Laiho ja Ilpo Raunio, avustajanaan arkkit.yo. Kari Haroma. Jaetun kolmannen palkinnon, 9 000 mk kumpikin, saivat arkkitehti Kurt Moberg sekä arkkitehdit Pirkko ja Petra Piirto. 4 000 markalla lunastettiin ehdotus, jonka olivat tehneet arkkitehdit Jari Reponen, Anja Karlsson ja Sirkka-Marja Kavasalo avustajanaan rak.arkkit.opp. Kirsti Pesola. Samalla summalla lunastettiin arkkit.yo. Tero Paldaniuksen tekemä ehdotus.

★

TURUN Aleksis Kivi-kerho teki v. 1970 aloitteen muistomerkin saamiseksi Turkuun kirjailijamestari Volter Kilven kunnioittamiseksi. Tarkoitus oli, että muistomerkki olisi voitu paljastaa 12. 12. 1974, jolloin Volter Kilven syntymisestä tulee kuluneeksi 100 vuotta. Laatta paljastettaisiin talon seinässä Vartiovuorenkatu 1:ssä, jossa Volter Kilpi on asunut. Koska aloite ei tähän mennessä ole johtanut myönteiseen ratkaisuun, Turun Aleksis Kivi-kerho on valinnut toimikunnan asiaa edelleen kehittämään, jotta viimeistään 12. 12. 1974 saataisiin aikaan päätös muistomerkin toteuttamisesta. Toimikuntaan valittiin asessori Erkki Vuori, kouluneuvos Sampo Haahtela, taiteilija Osmo Laine ja koulunjohtaja Antti Lehtinen.

★

PALTAN alueen toinen vaihe käsittää neljä 5-kerroksista taloa. Urakkasopimuksen allekirjoittivat Kivikartio Oy ja Turun Asuntotuotanto Oy (Taso). Asunto-Oy Ruotupaltan asunnot ovat puolikunnallisia ja asuntolainoitettuja. Yksiöt Turun kaupunki on varannut vanhusten vuokra-asunnoiksi. Paltan alueella on valmiina uimahallin käsittävä huoltorakennus. Ensimmäisen vaiheen neljässä talossa on 95 aravaasuntoa, jotka valmistuvat kuluvan vuoden kevään aikana. Viimeinen yhtiö, Asunto-Oy Puistopaltta, on ns. "kovan rahan" yhtiö ja valmistuu vuoteen 1976 mennessä. Koko Paltan alueelle tulee huoltorakennuksen lisäksi 12 asuintaloa, joissa on yhteensä 285 asuntoa.

Paavo Rautio

Paavo Rautio Tampereelle

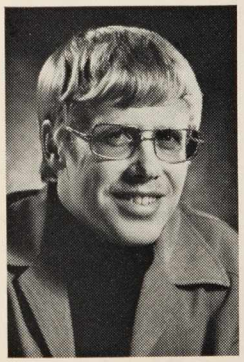
● Turun kaupunginorkesterin kapellimestari Paavo Rautio on valittu Tampereen kaupunginorkesterin kapellimestariksi ensi elokuussa alkavaksi 3-vuotiskaudeksi. Turun kaupunginorkesterin kapellimestariksi hänet valittiin vuonna 1965.

Kapellimestari Paavo Rautio on syntynyt Helsingissä 23. 3. 1924, tullut ylioppilaaksi vuonna 1942 ja opiskeli sittemmin musiikkia sekä yksityisesti että Helsingin yliopistossa. Ulkomaisia opintoja hän on harjoittanut Ranskassa, Sveitsissä, Belgiassa, Hollannissa, Unkarissa, USA:ssa ja Tshekkoslovakiassa. Ensikonserttinsa hän antoi vuonna 1946 ja liittyi seuraavana vuonna Helsingin kaupunginorkesteriin, mutta siirtyi kuitenkin pian Helsingin teatteriorkesterin konserttimestariksi. Vuonna 1951 hänet valittiin Jyväskylän konservatorion opettajaksi toimien myöhemmin myös varajohtajana. Vuonna 1959 Rautio valittiin Oulun kaupunginorkesterin kapellimestariksi. Oulusta hän siirtyi Turkuun nykyiseen virkaansa.

Paavo Rautio on vierailut johtajana maamme merkittävimmissä orkestereissa ja lisäksi myös Neuvostoliitossa, Ruotsissa, DDR:ssä, Unkarissa, Jugoslaviassa ja Tshekkoslovakiassa. Hän on myös ollut valtion säveltaidelautakunnan jäsen 1965—67, valtion säveltaideteoimikunnan jäsen 1968—73 sekä orkesterikomitean jäsen 1972—73.

TURUN kaupunki on rakennuttanut Vaalan kaupunginosaan Kärjentien varrelle kaksi huoneistoa käsittävän rivitalon. Kummankin huoneiston pinta-ala on 67 neliömetriä ja ne käsittävät kolme huonetta ja keittokomeron. Kustannusarvio on 179.000 mk, josta valtionapu kattaa 75 pros. eli lähes 150.000 mk. Loppuosa jää kaupungin vastattavaksi. Valtionapua ei tarvitse maksaa takaisin. Ns. dominoelementeistä pystytetyn rakennuksen rakensi urakoitsija Eero Nuutinen. Rivitalon huoneistot vuokrattiin kahdelle romaaniperheelle.

★

Ralf Sjöblom

Ralf Sjöblom Vaasaan

● Turun Kaupunginteatterin kapellimestari Ralf Sjöblom on toinen keskeinen musiikinjohtaja, joka jättää Turun kevätkauden päättyessä.

Hän kuuluu nuorempaan ikäpolveen, sillä syntymävuodeksi asettuu 1943. Hän suoritti musiikinopettajan tutkinnon 1966 ja kapellimestarin tutkinnon 1971. Hän on toiminut kapellimestarina Vasa Teaterissa 1966—68, Vaasan Oopperassa 1968—69, Tampereen Teatterissa 1970—71 ja Turun Kaupunginteatterissa 1971—74. Nyt hän palaa syntymäkaupunkiinsa Vaasaan orkesterin johtajaksi.

Käsityön kaupunki Turku

● Perinteellistä Turun päivää vietetään tänä vuonna sunnuntaina 15. 9. Päivän teemana on "Käsityön kaupunki Turku". Turun päivän toimikunta on aloittanut päivän valmistelut.

Toimikuntaan kuuluvat kaupunginhallituksen valitsemina toimittaja Eino Lehtinen (puheenjohtajana) sekä jäseninä erityisopettaja Tapio Holvitie, maisteri Bengt Pettersson, matkailupäällikkö Irmeli Torssonen ja kauppias Viljo Vanne sekä Turku-seuran valitsemina fil.lis. Jukka Eenilä, markkinointipäällikkö Pertti Haapakoski ja asessori Erkki Vuori, jonka toimikunta valitsi varapuheenjohtajaksi. Toimikunnan sihteerinä toimii tiedotussihteeri Raimo Helminen.

SUOMENRUOTSALAISTEN kansankäräjien koulutuskonferenssi järjestettiin Turussa tammikuun 18—19. päivinä 1974. Järjestelystä vastasivat kansankäräjien valtuusto, ruotsalainen kulttuurirahasto ja kouluhallituksen ruotsinkielinen osasto. Konferenssiin osallistui lähes 500 henkilöä, jotka edustivat viranomaisia, eri koulumuotoja ja keskeisiä suomenruotsalaisia järjestöjä. Avajaisissa puhuivat opetusministeri Ulf Sundqvist, kouluhallituksen pääjohtaja Erkki Aho, Åbo Akademin kansleri Georg Henrik von Wright, suomenruotsalaisten kansankäräjien puheenjohtaja Anders G. Lindqvist ja osastopäällikkö Lasse Hoffman.

★

VARSINAIS-SUOMEN Sotaveteraanipiiri ry rakennuttaa yhdessä Turun Asuntotuotanto Oy:n (Tason) kanssa Runosmäkeen kaksi yhdeksänkerroksista pistetaloa, joihin tulee yhteensä 102 asuntoa. Kustannukset ovat yli 5 milj. mk, josta pääosa katetaan asuntohallituksen myöntämällä lainalla. Urakoitsijana on Rakennus Oy. Turussa sotaveteraanit ovat aiemmin rakennuttaneet kolme kerrostaloa ja nyt rakennettavat kaksi vuokrataloa valmistuvat kuluvan vuoden lopulla. Kiinteistö Oy Sotaveteraanin 102 huoneistosta on yksiöitä 30, kaksioita 62 ja kolmioita 10. Talojen tilavuus on 20 160 m^3 ja pinta-ala 5 330 m^2.

★

TURUN kaupungin puhelinlaitos ja Oy L. M. Ericsson Ab ovat allekirjoittaneet sopimuksen 32 000 kpl:n liittymän toimittamisesta Turkuun. Sopimus on kumppanien 90-vuotisen kaupankäynnin suurin, yhteisarvoltaan noin 25 milj. mk. Laitteet on määrä toimittaa vuoteen 1978 mennessä. Ne käsittävät kaksi alakeskusta sekä laajennukset kymmeneen puhelinkeskukseen. Sopimuksen allekirjoittivat apul.kaup.-sihteeri Paavo Heinonen, Turun teknillisten laitosten lautakunnan puheenjohtaja Eino Perko, yli-ins. Stig Poulsen ja toimitusjohtaja Yngve Ollus.

★

Joulurauhan julistus ja uuden vuoden vastaanotto

● Perinteiseen tapaan julisti Suomen Turku joulurauhan alkaneeksi jouluaattona, maanantaina 24. 12. 1973 kello 12.00 Vanhalla Suurtorilla. Turun kaupungin järjestämä uuden vuoden vastaanottotilaisuus oli perinteiseen tapaan Turun tuomiokirkon portailla vuosien vaihteessa. Kumpaankin tilaisuuteen osallistui useita tuhansia henkilöitä.

Vanhan suurtorin tilaisuudessa esiintyi Turun varuskuntasoittokunta musiikkikapteeni Esko Juuren johdolla. Vanhan kaavan mukaisen joulurauhan julistuksen luki Turun maistraatin sihteeri, varatuomari Harri Hirvonen. Tilaisuus, joka radioitiin koko maahan, päättyi Maamme-lauluun.

Turun tuomiokirkon edustalla pidetyssä tilaisuudessa musiikkiohjelmasta vastasivat Mieskuoro Laulun Ystävät Esko Solasaaren johdolla ja Turun varuskuntasoittokunta Esko Juuren johdolla. Puheen pitivät tuomiorovasti Lauri Huovinen ja Turun kaup.valt. puheenjoht., kunnallisneuvos Heikki Munter. Ilmatorjuntapatteristo ampui 12 kunnialaukausta ja puolen yön jälkeen laulettiin Maamme-laulu.

Paimion sairaalan metsästä löytynyt 26 metriä korkea joulukuusi pystytettiin Turun tuomiokirkon edustalle. Joulukuusen 200 sähkölamppua sytytettiin 13. 12. 1973.

Mieskuoro Laulun Ystävillä ajanmukainen toimihuoneisto

● Turkulainen Mieskuoro Laulun Ystävät vietti itsenäisyyspäivänä tupaantuliaisjuhlaa uudessa ajanmukaisessa ja aistikkaassa toimihuoneistossaan Humalistonkatu 4:ssä. Puheenjohtaja Kyösti Anias palautti mieleen omakotihankkeen alkuvaiheet vuosikymmenien takana. Kunniajäsenten puolesta puhui kouluneuvos Aarne Honka ja entisenä taiteellisena johtajana pankinjohtaja Kaarlo Soini muisteli 10-vuotiskautensa kohokohtia. LY:n naisten kerho onnitteli ja lauloi Esko Solasaaren johdolla.

Lauantaina 8. 12. 1973 kuoron hallitus otti vastaan lukuisia onnitteluja, mm. Sulasolin Turun piirin, Turun NMKY:n mieskuoron ja Turun Naislaulajien. Lauantaina LY:n Tuki piti kokouksensa. Uuden johtajansa Esko Solasaaren johdolla kuoro valmistautuu tarmokkaasti helmikuussa 1975 pidettävään 60-vuotiskonserttiin.

Kuoro on lähes 60 vuoden ajan joutunut harjoittelemaan noin 20 eri paikassa. Jatkuvasti vaikeutunut tilanne pakotti kuoron hallituksen ryhtymään toimenpiteisiin oman toimihuoneiston aikaansaamiseksi. Huoneiston alkuluonnokset laati rak.mestari Olavi Luotero ja pääpiirustukset rak.mest. Toivo Laulajainen. Muina suunnittelijoina toimivat rak.mest. Raimo Relanto ja ins. Eero Laurikko. Asiantuntija-apua saatiin dipl.-ins. Torsten Lundstenilta ja rak.mest. Pentti Saarelta. Rakennustoimikuntaan kuuluivat lisäksi kontt.joht. Sakari Jäntti ja projektipääll. Torsten Niekka. Pääurakoitsijana oli rak.toimisto Oskari Love.

● Laulun Ystävien kunniapuheenjohtaja, kouluneuvos Aarne Honka täyttää 85 vuotta 1. 4. 1974, jolloin hänet nimetään myös Turun Aleksis Kivi-kerhon kunniajäseneksi.

SUOMEN TURKU

ÅBO VÅR STAD

Päätoimittaja - Chefredaktör: Erkki Vuori, Kellonsoittajankatu - Klockringaregatan 3 A 21, puh. - tel. 19 575.

Toimitussihteeri - Redaktionssekreterare: Eino Lehtinen, Elinantie - Elinavägen 4 A 44, puh. - tel. 371 320.

Talouspäällikkö - Ekonomichef: Taina Herrala, Kaupunginarkisto, Yliopistonk. 7 c - Stadsarkivet, Universitetsg. 7 c, puh. - tel. 337 222/280.

Hankintapäällikkö - Annonschef: Toivo Tikka, Hippoksentie - Hipposvägen 35 E, puh. - tel. 334 848.

Levikkipäällikkö - Distributionschef: Marita Aaltonen, Maakunta-arkisto Aninkaistenkatu - Landsarkivet Aningaisgatan 11, puh. - tel. 13 058.

Toimituskunnan muut jäsenet - Redaktionsrådets andra medlemmar: Heimo Kallio - Reino Leimu - Meta Torvalds.

TURUN Kauppakamarin järjestämää liikennepäivää vietettiin Turussa 28. 1. 1974. Päivät avasi kunnallisneuvos Heikki Munter. Esitelmiä pitivät valtiosihteeri Paul Paavela ja merenkulkuneuvos Tauno Seppänen. Virallisen puheenvuoron käyttivät kansanedustaja Paavo Aitio, toimitusjohtaja Heikki Löyttyniemi, seutukaavajohtaja Raimo Narjus ja merenkulkuneuvos Nils Wetterstein.

★

TURUN Yliopiston taloustieteen laitos järjesti 28—30. 1. 1974 luentosaleissa IX ja X Talouspolitiikka 74 seminaarin, jonka avauksen suoritti prof. Olli Vuori. Ensimmäisenä iltana ulkomaankauppaministeri Jermu Laine esitelmöi ulkomaankauppamme ongelma-alueista. Keskustelun avasivat prof. Veikko Halme ja johtaja B. O. Johansson. Toisena iltana valtiovarainministeri Esko Niskanen esitelmöi valtiotalouden kehitysnäkymistä. Avauspuheenvuorot käyttivät kansanedustajat Ensio Laine ja Tuure Junnila. Viimeisenä seminaari-iltana tulopoliittinen neuvottelija Seppo Lindblom esitelmöi tulopoliittisesta neuvottelutilanteesta. Puheenvuorot aloittivat toiminnanjohtaja Heikki Haavisto, sihteeri Pekka Morri ja johtaja Pentti Somerto. Seminaarin esimiehinä toimivat professorit Olli Vuori ja Urpo Kivikari.

★

TURUN ev.lut. seurakuntien rakennusjohtajaksi on valittu omakotineuvoja-rakennusinsinööri Matti Leimu Turusta. Hän on toiminut Turun kaupungin omakotineuvojana v. 1958 lukien. Seurakuntien lakimieheksi valittiin varatuomari Jukka-Pekka Soini Turusta. Hän on viimeksi toiminut kaupunginkansliassa kansliasihteerinä v. 1971 lukien.

★

TAAS joulu se tekee tuloaan,
se pikkujoulujuhlista huomataan.
Ei joulun tuntua oisikaan,
ellei glögiäkin pääsisi maistamaan.
Siis sitähän me teille tarjotaan,
kun tuutte vain meitä katsomaan,
me teitä jo täällä ootellaan,
— kunnei tortut nyt palaisi pannuun vaan!

Ylläolevan kutsun olivat allekirjoittaneet tiedotuspäällikkö Pertti Valtakari, tiedotussihteeri Raimo Helminen, matkailupäällikkö Irmeli Torssonen ja vt. matkailusihteeri Arja Yli-Uotila. Kaupungin matkailutoimistossa glögit, kahvit ja joulutortut tarjottiin tiistaina 18. 12. 1973. Tortut eivät olleet palaneet pannuun. Sen totesi runsaslukuinen kutsua noudattaneiden joukko.

★

TURUN kaupungin kuluvan vuoden talousarvion loppusumma on 721 056 604 mk, kunnallisen tuloveron määrä 285 757 741 mk ja lopullisen veroäyrin matemaattinen arvo vuodelta 1973 15 penniä. Uusia lainoja merkittiin 26 300 000 mk. Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan kaupunginhallituksen ja muiden hallintokuntien on hoidettava kaupungin taloutta niin, ettei veroäyrin hinta nouse korkeammaksi kuin ennakkoäyrin hinta ja ettei verojen jälkikantoa tarvitse suorittaa.

★

VALTION vuoden 1974 apurahoja jaettaessa kuva- ja säveltaiteilijoille turkulaisista kuvataiteilijoista sai 3-vuotisen apurahan kuvanveistäjä Viljo Mäkinen sekä 1-vuotisen apurahan taidegraafikko Hannu Hämäläinen ja taiteilija Harro Koskinen (Merimasku). Esittävistä säveltaiteilijoista sai 1-vuotisen apurahan alttoviulutaiteilija Veikko Kosonen ja puolen vuoden apurahan pianotaiteilija Eero Heinonen, trumpettitaiteilija Reino Kotaviita ja klarinettitaiteilija Osmo Vänskä.

Urpo Levo sotilasläänin komentajaksi Turkuun

● Tasavallan presidentin ensimmäinen adjutantti, kenraalimajuri Urpo Jurva Levo on nimitetty puolustuslaitoksen kenraalimajurin virkaan ja määrätty Lounais-Suomen sotilasläänin komentajaksi 2. 3. 1974 lähtien. Samassa presidentin esittelyssä sotilasläänin nykyinen komentaja, kenraalimajuri Olavi Johannes Lehti sai eron samasta päivämäärästä siirtyäkseen eläkkeelle.

Viipurissa 15. 8. 1921 syntynyt kenraalimajuri Levo tuli ylioppilaaksi Turun II suomalaisesta lyseosta v. 1940. Aktiiviupseeritutkinnon hän suoritti v. 1943 ja yleisesikuntaupseeritutkinnon v. 1955. Samana vuonna hänet määrättiin tasavallan presidentin toiseksi adjutantiksi, josta virasta siirtyi v. 1962 Savon prikaatin pataljoonan komentajaksi. V. 1964 hän oli tasavallan presidentin ensimmäisen adjutantin sijaisena. V. 1965 virka vakinaistettiin.

TURUN kaupungin matkailusihteeriksi kaupunginhallitus on valinnut diplomikielenkääntäjä Lauri Hokkisen. Päätös syntyi äänimäärin 11—3. Toisena ehdokkaana äänestyksessä oli hum.kand. Irma Savolainen. Virkaa haki 26 henkilöä. Matkailusihteeri Hokkinen on syntynyt v. 1945 ja toiminut vuodesta 1968 lähtien Saksan liittotasavallan kaupallisen edustuston ja sittemmin suurlähetystön palveluksessa. Matkailusihteerin virka julistettiin haettavaksi viran aikaisemman hoitajan Pertti Paasion tultua nimitetyksi valtion virkaan.

★

TURUN kaupungin taidekokoelmiin hankittiin v. 1973 aikana yhteensä 90 teosta 72 tekijältä. Osa teoksista on sijoitettu Wäinö Aaltosen museon kokoelmiin, osa kaupungin virastoihin ja laitoksiin. Turku sai kuluneen vuoden aikana useita julkisia veistoksia. Turun uuteen satamaterminaaliin tuli kuvanveistäjä Jussi Vikaisen pronssinen monumentaaliveistos Kaukokaipuu, joka paljastettiin keväällä. Prof. Jussi Mäntysen lahjoittama suihkukaivoveistos Kurjet kaivolla sijoitettiin kaupungin sisätautisairaalarakennuksen edustalle ja paljastettiin Turun päivänä. Turun Työväen Säästöpankin lahjoittama Viljo Mäkisen veistos Portsan pojat sijoitettiin pankin konttorin edustalle Puutarhakatu 34:ään ja paljastettiin 14. 1. 1973. Kaupungin aikaisemmin ostama Simo Heleniuksen pronssiveistos Utelias sijoitettiin Aunelan koulun pihalle. Wäinö Aaltosen museon Aaltoskokoelmaan osti kaupunki kaksi huomattavaa dioriittiveistosta Aaro Hellaakoski, 1946—1950 ja Marjatta, 1949.

★

TURUN ISKU — Vähäheikkilässä toimiva TUL:n alainen urheiluseura — vietti viime vuoden lopulla 60-vuotisjuhliaan. Urheilutoiminta Vähäheikkilässä alkoi 1903 Ty. Innon alaosastona, mutta Iskun historian voidaan katsoa alkaneen 1913. Iskun toiminnan tultua lakkautetuksi Vähäheikkilään perustettiin 1933 Kaarinan Vesa. Lakkautuspäätöksen peruunnuttua toimintaa jatkettiin sotien jälkeen alkuperäisellä nimellä. V. 1960 Iskussa otettiin ohjelmaan lentopalloilu. Viime kaudella seura osallistui SM-sarjoihin 6:lla, TUL:n mestaruussarjoihin 5:llä ja piirin mestaruussarjoihin 12:lla joukkueella. Piirin mestaruussarjoissa Isku on 13 vuoden aikana saavuttanut 20 kultaa, 14 hopeaa ja 16 pronssia. Parhaat urheilusaavutukset Iskulla on naisten yleisurheilussa. 1930- ja 1940-luvulla Isku (Vesa) voitti naisten 4×100 m viestissä TUL:n mestaruuden 7 kertaa.

★

TURUN Rakennusmestariyhdistyksen järjestämään suunnittelukilpailuun, jonka tarkoituksena oli

saada monitoiminen vapaa-ajan harrastuksia palveleva virkistysalue Turun kaupungilta vuokratulle 4 ha:n alueelle Ruissalon Kuuvannokassa, jätettiin kaikkiaan 18 ehdotusta. Palkintolautakunnan asiantuntijajäseninä olivat arkkitehti Olli Kestilä ja asemakaava-arkkitehti Pekka Sivula.

Kilpailun voittivat rak.mestarit Seppo Eino ja Matti Nurmela ehdotuksellaan "Täältä pesee". Toisen sijan sai ehdotus "Wounded Knee", jonka olivat laatineet rak.mestari Kauko Valkonen ja arkkitehti Tauno Keiramo. Lisäksi lunastettiin ehdotus "Kohoutek", jonka tekijät ovat rak.mestarit Arto Aalto ja Timo Nurmi sekä ehdotus "9900" tekijänä rak.arkkitehtiopp. Matti Savolainen.

★

TURUN Yliopiston vuosipäivää vietettiin Kalevalan päivänä helmikuun 28. päivänä yliopiston päärakennuksen aulassa järjestetyllä juhlatilaisuudella. Vuosijuhlaesitelmän piti apul.prof. Hannu Klami aiheesta "Kansainvälisen sotaoikeuden teoriasta" Turun Soitannollisen Seuran kvintetti esitti I osan pianokvintetosta op. 44. Ohjelma päättyi rehtori Kaarlo Hartialan vuosijuhlapuheeseen.

★

TUBERKULOOSI- ja Keuhkovammaisten Liiton asettaman Turun kuntoutustoimikunnan edustajat kävivät kaupunginjohdon puheilla esittämässä, että kaupunki varaisi Vasaramäen kaupunginosasta tontin pitkäaikaissairaiden lasten kuntoutuskotia varten. Asiaa selvittivät kaup.johtaja Väinö J. Leinolle ja apul.kaup.johtaja Lauri Orelille toimikunnan edustajat maaherra Sylvi Siltanen, apul.kaup. sihteeri Mauno Ahlgren, sosiaalineuvos Kalevi Vatanen, lastensuojelujohtaja Jaakko Minkkinen ja toimikunnan sihteeri Kari Ojala.

★

TURUN Soitannollinen Kerho ry:n 40-vuotisvuosikokouksen puheenjohtajana toimi kerhon kunniapuheenjohtaja Leo Katajamäki ja sihteerinä Matti Raita. Avauspuheessaan puheenjohtaja Pekka Varjonen totesi menneen vuoden olleen kerhon toiminnassa erittäin vireän. Kaupungin järjestämistä viihdeilloista kerho hoiti puolet ja kaikki illat olivat erittäin onnistuneita. Turun päivänä viisi kerhon orkestereista otti osaa eri tilaisuuksiin. Vuoden 1974 puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Pekka Varjonen. Turun Soitannollinen Kerho ry:n 40-vuotisjuhla pidetään Turun konserttitalossa lokakuussa. Kevään aikana järjestetään 5 eri turkulaisessa huoltolaitoksessa viihdytystilaisuuksia, joista ensimmäinen pidetään maaliskuussa Turun keskusvankilassa.

Sisällys – Innehåll

Olli Kestilä:
Tulevan keskustan kasvot? 3

Ann-Mary Sandelin:
Mietelmiä Wäinö Aaltosen taiteesta 5

"Poutasade" kaupunginsairaalaan 7

Erik Bergh:
Turkulaispatrioottien lahja taiteelle 9

Hans Othman:
Tänk om Julinska husen kunde få återuppstå! 11

Osmo Laine:
50-vuotias Turun taiteilijaseura 13

Kotiseutuliitto 14

150 år — 150 vuotta 15

Pentti Koivunen:
Historiaa syöttöputkesta .. 16

Lassi Saressalo:
Kulttuurimaisema ja sen suojelu 18

Kirsti Saksa:
Laajeneva kirjasto 21

Hans Othman:
Turku tulee vielä kauan toimeen nykyisellä satamallaan 23

Hans Othman:
Rahtiaseman tavaranvaihdossa kotimaista 500 000 tonnia 24

Uimahalli Uittamolle ja Petreliuksenpuistoon 24

Pekka Forsell:
Vanhusten huollon ongelmia 25

Raili Kiianlinna:
Kaasu-uunien "mustat pojat" 29

Birger Ohlson:
Kakskerranjärvi eilen ja tänään 30

Turku-seura. Åbo-samfundet ry:n toimintakertomus vuodelta 1973 30

Jaakko Haavio:
Valon runoilija Lars Stenbäck 34

Raili Kiianlinna:
Nuorisopoliisit 36

Taina Herrala:
Turku-seura toimii 38

Rakennustarvike 74 näyttelyssä 18 891 katsojaa 38

Matti Vapaavuori:
Vapaaehtoisesta pelastuspalvelutyöstä Turussa ja sen lähiympäristössä 39

Reino Linkosaari:
Pahimmat puutteet poistumassa urheilulaitosten "kurjuudesta" 41

Bore Nord Visbyn risteilylle .. 43

Turun Historiallinen Yhdistys 50-vuotias 43

V-L. R.:
Turusta kehittymässä myös oopperakaupunki 44

STM:n piirijärjestöllä 50-vuotistaival takanaan 45

Valtakunnalliset sellokilpailut Turussa ensi vuoden tammikuussa 45

Ruissalon koskemattomuus taattava lainsäädännöllä .. 46

Heikki Munter kunnallisneuvokseksi 46

Seutukaavaliitolla 25 toimintavuotta 47

TUL:n päivän pääjuhla Turussa 47

Toimitussihteerin pöydältä .. 48

Baltiasta siirtyi Plagman-suku 48

Turun kristillisellä opistolla uusi toimitalo 49

Pentti Hautera lääkintöneuvokseksi 50

Turun MS-neuvola aloitti .. 50

Turkulaisen raittiustoiminnan uranuurtajan 90-vuotisjuhla 51

Paavo Rautio Tampereelle .. 52

Ralf Sjöblom Vaasaan 53

Käsityön kaupunki Turku .. 53

Joulurauhan julistus ja uuden vuoden vastaanotto 53

Mieskuoro Laulun Ystävillä ajanmukainen toimihuoneisto 54

Urpo Levo sotilaslääänin komentajaksi Turkuun 55

50-vuotismuisto (Wäinö Aaltosen työskentelystä) 57

Kansikuva:

Yleisnäkymä Turun satamasta. — Valok. Erkki Paakki.

50-VUOTISMUISTO.

Wäinö Aaltonen muovailee Turun toisen suuren pojan Paavo Nurmen patsasta Hirvensalon ateljeessa v. 1924

Rautakoura uusi olut

Raninin Oluttehdas Oy Kuopio

"Sampo Haahtelan romaani on kiintoisa näkökulma koulun maailmaan, se on hämmästyttävän toiminnallinen ja muistuttaa joskus jopa jännitysromaania."
Päätoim. Heimo Kallio
Turkulainen

Sampo Haahtela
KYSELEMISEN AIKA

256 s.
Ovh 19,—/24,—

Sampo Haahtelan kirjalliset puheenvuorot ovat aina olleet kuuntelemisen arvoisia. Niin tämäkin.

GUMMERUS

JÄSENHANKINTAVUOSI

TURKU-SEURA, ÅBO-SAMFUNDET ry. järjestää jäsenilleen uusien jäsenien hankintakilpailun, joka kestää marraskuun loppuun.

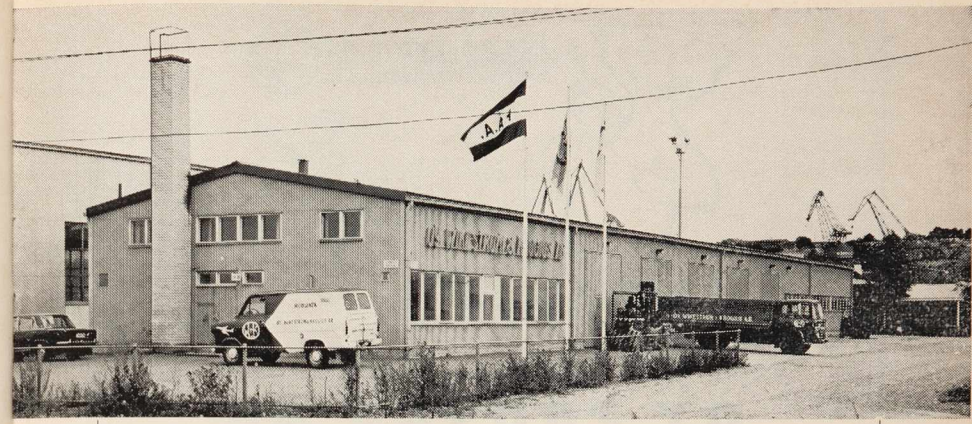
Kymmenelle eniten jäseniä hankkineelle jaetaan arvokkaat palkinnot. Lisäksi arvotaan kaikkien jäseniä hankkineiden kesken kymmenen erilaista palkintoa.

Uudet jäsenet ilmoitetaan postitse toiminnanjohtaja Taina Herralalle osoite Århusinkatu 3 F 192, 20310 Turku 31.

Uusista jäsenistä ilmoitetaan nimi, osoite ja syntymäaika. Sekä varsinaiset että perheenjäsenet otetaan huomioon kilpailun tulosta ratkaistaessa. Jäsenmaksu 10 mk ja saman perheen jäseneltä 3 mk vuodessa.

Lähtekääpä kaikki mukaan hankkimaan seuralle uusia jäseniä.

HALLITUS

Nyt meillä on terminaalitilaa teidän käyttöönne!

Kääntykää puoleemme Turussa — hoidamme huolinnat
Roll on — Roll off, lentorahtiyhteistilaukset, suuryksiköinnit
Trukkipurkaukset ja -lastaukset, varastoinnit
Ajanmukaisissa tiloissa — ajanmukaisin menetelmin — ajan valtimolla

OY WIKESTRÖM & KROGIUS AB
Linnankatu 35 satamassa: Satamakatu 29, puh.: 921-335 333

Nykyajan vaatimusten mukainen
keskitetty tavara-asematerminaali

Keskitettynä:
- taloudellinen
- monipuolinen
- tehokas
- tarkat ja nopeat aikataulut
- 34 liikennöitsijää ajanmukaisine kalustoineen
- kuljetusverkosto kaikkialle Suomeen ja ulkomaille
- tullivarasto
- asiantunteva henkilökunta

Kuljetusasioissa puh. 303 333 — 303 233

turvallista
matkaa —
tavaroillekin

RAHTI-ASEMA OY

VAASANTIE 15 20200 TURKU 20

OY PROVAG AB

LAIVAMUONITUKSEN ERIKOISLIIKE

TURKU — Puutarhak. 55. Turku 10
HELSINKI — Laivasillank. 10. Hki 14

HUMALISTONKATU 3 B
PUHELIN 337111

Vill Du faktiskt veta vad som verkligen händer i Åbo — då är ÅU tidningen för Dej!

Haluatko tietää mitä Turussa todella tapahtuu — silloin ÅU on oma lehtesi!

ÅBO UNDERRÄTTELSER

1824 150 år v. 1974

landets äldsta
maan vanhin

VARATTU

Turku 1974
Lounais-Suomen Kirjapaino Oy

Meidän mielestämme jokaisen turkulaisen pitäisi ainakin kerran vuodessa lähteä merelle.

Hyvää matkaa.

SILJA LINE

